

Проект „Фантастично читалище”

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта”

1949 г.

София, 2014

Библиография

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 2 от януари 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 3 от февруари 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 4 от март 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 5 от април 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 6 от май 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 7-8 от юни-юли 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 1 от септември 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 2 от октомври 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 3 от ноември 1949 г.

[Златното дъно](#)

Научно-фантастична повест. Автор инж. Вл. Немцов. Списание „Наука и техника за младежта”, брой 4 от декември 1949 г.

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

Кратко съдържание на печатаните глави.

Студента-геолог от изследователския техникум Синицки отива в Баку на практика. Летейки над морето, недалече от брега той вижда как из водата изскача бяло кълбо.

НОВИ СРЕЩИ

В това необикновено топло утро, когато бетонната пътека на бакинския аеродром изглеждаше нажежен до бяло, зад решетестата ограда, сред група посрещачи на самолета, стоеше млад човек с букет големи бели цветя.

Вятърът развяваше полите на леката му копринена куртка, която със своята белота подчертаваше загорялото лице и синкаво-черните коси. Вдигнал глава, той се вглеждаше в небето, мигаше от слънцето и се обръщаше на разни страни като че ли очакваше самолетът да се покаже от всяка страна.

В кулата на аерогарата, на екрана на радиолокатора, по трепкащото поле пробягна силуета на самолет. Ето, тъмното петно изчезна от екрана. Дежурният при локатора погледна през прозореца и видя крилатата сянка, бягаща по бетонираната пътека.

Към самолета бързаха посрещачите.

Най-отпред бързо вървеше човекът с цветята. Спуснаха алуминиевата стълбичка. В тъмния отвор на вратата се показа Саида. Зад нея беше Синицки с нейното куфарче. Той не каза нищо на Саида за белото кълбо, може би само така му се стори? Може ли няколко години след войната да има още мини?

Пък и такива никой път не е имало в Каспийско море.

Човекът с букета мълчаливо подаде на Саида увехналите цветя и ѝ каза нещо шепнешком.

Стъпвайки от крак на крак Синицки постави на земята куфарчето и започна смутено да разглежда дръжките на диктафона. Струваше му се неудобно сега да напомни своето присъствие. Следейки изпод вежди изражението на лицето на Саида, момъкът почувствува нещо като лека завист. Е, разбира се, нима Саида ще обърне внимание нему? Нима той може да се сравнява с този човек, който сега посреща Саида? Не разбира се... Синицки далеч не прилича на него. Какво е той пред него? Малчуган, който още нито един път не се е бръснал. Детенце със сини очи. Синицки въздъхна. Никой не му дава седемнадесет години! А той даже шапка почна да носи за да изглежда по-стар. Нищо не помага. И в трамвая, и в автобуса често се обръщат към него: „Момче, вземете моля един билет!“ Синицки се намръщи: „Момче“, Как не ги е срам!...

– Ти нищо не ми писа тези дни, – загрижено каза човекът посрещнал Саида. – Как може така? Аз се безпокоях... чаках...

– Знам, добре знам, – се усмихна Саида. – Ти така търпеливо си очаквал. А ето Александър Петрович ме засипваше с телеграми... Но къде ми е багажа?

– Той е в мене, – смутено проговори Синицки подавайки ѝ куфарчето.

– Не, не този, – се разсмя Санда. – Сега ще го получим и ще ви откараме в града. Вие не знаете къде е нашият институт. Извинете, – изведнъж се сети тя, – не ви запознах. Моят мъж – инженер Хасанов. Вие, изглежда се интересувате от него?

Синицки разочаровано и в същото време облекчено въздъхна: „Така и трябваше”. А нему вече му се струваше, че той се влюби в тази девойка.

Казват, че това е твърде глупаво състояние!

Недалече от самолета, видимо очаквайки някого стояха туристите с пушките в калъфи. Кучетата, които измъкнаха от самолетите и сега лениво скимтяха с изплезени езици, лежаха в краката на ловците. Синицки забеляза дама с огнени коси Тя оживено разговаряше с туристите. До студента достигаха откъслечно английски думи. Той обърна внимание на нейното облекло. Около полите на роклята ѝ бяха избродирани, кучета. Когато дамата рязко се обръщаше, те се нахвърлиха едно на друго. Живите кучета, които лежаха в краката на ловците, недоволно следяха портретите на своите роднини. Ясно беше, че на тях, както и на Синицки, им се струваше, че такава портретна галерия на рокля не е съвсем уместна. Той неволно погледна Саида и се усмихна: „Колко е хубава в простия бял костюм!”

Към самолета по изгорялата трева бягаше момък, почти връстник на Синицки. Той по всичко личеше бързаше много търсейки мимоходом с очи, прилични на блестящи сливи, някой от пристигналите. Това беше Нури, сътрудника на института, в който

работеше Саида. Като видя Саида той се хвърли към нея и зарадвано завика:

– Салам Саида! Да тръгваме по-скоро. Александър Петрович не може да те дочака. Всеки ден пита за тебе.

– Какъв Александър Петрович? – малко удивено запита Хасанов обръщайки се към Саида.

– Василев.

– Този ли, които дойде преди три дни при нас? Ти откъде го познаваш?

– Срецнахме се в Москва.

Хасанов едва забележимо сви рамене и замлъкна. Саида грижливо наблюдаваше товаренето на куфарите в колата.

– По-внимателно, – изведнъж завика Нури на носачите, – това не са ви стафиди! – след това той отърча до един от тях, и миролюбиво добави: – Това са апарати. Трябва да се разбере... Трябва да се носят като кристална ваза. А така... той махна с ръка във въздуха – така и баба ми може, – завърши той с разпространената в Баку поговорка.

– Как вървят успехите на Василев? – Саида запита внимателно Хасанов.

– Не съм чувал – намръщи се той.

Саида помълча.

– От твоите работи много се интересуват в министерството. Говориха ми...

– Това ще кажеш на Василев, а също и за неговите работи.

– Да... също. Те действително са много нужни. Между другото, – нерешително добави Саида. – аз съм назначена в групата на Василев.

– Ти искаш да кажеш „между другото“? – съдържано забеляза Хасанов. – А аз нищо не знаех и разчитах на твоята помощ.

– Но ти сам знаеш че той не може без мене.

– Ти по-добре знаеш...

Хасанов погледна увехналия букет, замълча и заедно със Синецки и Саида се отправи към колата.

Откритият автомобил с трепкащ прът на антената излетя от аеродрума. След него се понесе зелена кола, прилична на сплескана краставица. В нея седнаха ловците с кучетата.

Градът е далече... Като синя лента бяга шосето, в асфалтното огледало се оглежда небето.

Слънцето жари, няма ветрец. Земята е светла с едва жълтеникав оттенък. През ранна пролет тук растеше трева, а сега от нея е останала само тънка златиста сламица.

Хасанов мълчаливо седеше на кормилото и рядко се обръщаше към Саида която разказваше нещо на Синецки.

Колата се приближаваше към града. Ето вече неговите покрайнини.

– Ето така наречения Черен град – Саида с кимване на главата показва близките постройки. – Е как, – усмихна се тя, – прилича ли?

Отстрани прехвърчаха белите каменни стени на нафтопреработващите заводи, светлите здания на розови, люлякови, кремави жилищни домове, зеленината на парковете,

дворци на културата, клубове, кина, и боядисаните с бяло стъбла на младите дървета.

Но ето свърши се Черния град. Колата се плъзгаше по-нататък по гладкия асфалт. Изведнъж Хасанов си спомни, че Саида обеща да покаже на студента къде се намира техният институт. Косата спря и зави назад. Синицки с удивление забеляза, че зелената машина също зави след тях.

Назад пътуваха по друг път, по крайбрежието. От едната страна на улицата се извисяваха угледни светли здания, а от другата се простираше зеленината на булеварда. Колата летеше, увеличавайки скоростта. През шумящите от вятъра листа, трепкаха като парчета разбито огледало, късове от ослепителното море.

Синицки с любопитство гледаше встрани. Струваше му се, че той много пъти е бил тук, ходил е по тези улици, сред зданията от светло сив камък, големите витрини, грамадните табла с отдавна познат човек, името на когото не си спомня. На кой град прилича Баку? Може би на Ленинград? Да, разбира се, особено тези централни улици.

И, като че ли само слънцето, палещото южно слънце, дълбоките черни сенки, небето с ослепителна синевина и морето с неповторим син цвят отличават този град от неговия северен събрат.

Машината зави встрани.

– Погледнете в дясно. – това е улица Шаумян, зданията тук са сравнително нови. Построени са преди самата война. – каза Саида, показвайки широка улица, застроена с високи здания в сиво люляков цвят, с бели линии на прозорците, балконите, вратите, със строги праволинейни украшения.

Улицата пробяга и се скри. Блеснаха стъклата на зелената будка с надпис „Вода“. Архитектът ѝ е предал такава невероятна аеродинамическа форма, че на Синицки се стори, че ей сега будката ще се откъсне от мястото си и ще полети след колата.

Ето ново розово здание с бели колони на покрива. Изглежда, че колоните поддържат дълбокия небосклон, спуснал се така ниско над тях.

– Това е кино „Низами“, построено също преди войната.

– Знаете ли какво ме учудва, – с досада каза Синицки. – Ние съвършено не познаваме този град.. Ние не познаваме третия по големина град в нашата страна. Спомнете си колко е писано за други градове. С Ленинград е запознато всяко дете. Кой не знае Невския проспект, Адмиралтейството, Литейная, а да не говорим за Москва, за нея знаят всички, и това е напълно естествено. Но ето например, Киев, кой не е запознат с него? Кой не е слушал названията Крещатик, Владимирската могила, Лавра? Одеса с нейните стълбища също я знаят. А кой може да каже коя е главната улица в най-големия след Ленинград и Москва град, в Баку?

Синицки замълча и помисли „Какъв прекрасен, светъл град, бели радостни улици и огледално блестящ асфалт, в които се оглеждат облаците!“

Момъкът още веднъж искаше да погледне пътя. Той се обърна назад. В далечината се виждаше зелената машина.

* * *

Синицки седеше на хотелския балкон. Той чакаше нетърпеливо кога ще може да отиде в празник при Хасанов. Инженерът сам го покани!... Навярно много добър човек е Хасанов. Само че от нещо е

недоволен. Нима така би се чувствувал на мястото на този изобретател Синицки.

Момъкът стана и се разходи по каменния под на балкона.

Чудесен град!

Той за пръв път видя Каспийско море, кораби, далечните кули, яхтите, с жълтеникави платна.

Дим от параход се вдигаше като стълб, също като в мразовит ден.

Беше много топло.

Той погледна към крайбрежието. Сребристо зеления пояс на булеварда, храстите от ярко розови олеандри, леки, някакви тъмночервени цветя, недалече бялата плетена ограда на басейна и до нея се извисява като паметник на отдавна минали векове, строгата Девича Кула. Тя прилича на две гигантски тръби.

Синицки седна в креслото, по навик прекара пръсти по непослушните коси след това извади от джоба диктафона, погледна го, завъртя ръчката и помисли: „Какво да правя с него? За сега той е само записка книжка, трябва да се измисли нещо. Може би да води дневник? Да опитаме!“ Той включи апарата и го поднесе до устата си.

– Аз ще ти говоря всичко интересно, което забележа, а твоята работа е да го записваш. Точка! – твърдо проговори той и превъртя дръжката.

– Точка! – в същата интонация повтори апаратът.

– Ето, това е прекрасно! Ти ще бъдеш моя дневник. – Синицки пак превъртя ръчката.

– ...дневник, – послушно повтори апаратът.

– Вечер аз ще ти разказвам всичко което се е случило през деня.
– Синицки сложи на колене диктафона и се замисли. Видя ли той бялото кълбо? Защо пред очите му се изпречи лицето на човека с квадратните очила? „Не, няма нищо такова? А зелената кола? Защо тя зави след тях? Глупости! Обикновено съвпадение. Вие уважаеми Николай Тимофеевич, просто сте прочели много детективски романи. Това е всичко... Тука и без това има много неразбрани неща”.

С какво, например се занимава Саида? Какво работи тя в института? И кой е този Василев?...

Синицки пъкна апарата в джоба си и закри по балкона.

ОПАСНА ЗАДАЧА

Ясен ден. Зеленикава вода. Дъсчено островче на стоманени крака. Това е новата подводна строителна основа на инженер Хасанов.

Около мостчетата на кулата са се натрупали малки катери, моторни лодки, глисери (водни автомобили). Те всички като пчели са се налепили около островчето и блъскайки се една в друга, се поклащат над вълните.

Научно-изследователския институт за нафтена индустрия предаваше базата за експлоатация. Приемаха представителите на съседното морско обединение. В белоснежни празнични костюми, те ходеха по мостчетата и настилката, внимателно оглеждаха конструкцията и като се усмихваха със задоволство, записваха си нещо в бележниците. Съпровождаше ги директорът на института Джафар Алекперович Агаев, възрастен, пълен мъж с гладко обръсната глава. Той често поглаждаше с големите пръсти на

лявата си ръка стърчащите си малки, побелели мустаци. Джафар Алекперович никога не се разделяше от своята лула. Тя беше направена от някакъв особен пластичен материал с тъмнозелен цвят. Негови приятели-пушачи твърдяха, че лулите могат да бъдат или от огнеупорна пръст или направени от корените на рядко дърво. Те се надсмиваха приятелски на директора, но той съвършено сериозно доказваше, че лулите от специалния пластичен материал са прилични на тези от огнеупорна пръст и са даже по-хубави от тях.

По-настрана, около мостчето, което съединява кулата със стаята за отдих, разговаряше с майсторите парторга¹ на института Али Хюсеинов Рустамов. Той беше облечен много просто: леки кавказки ботуши, широки панталони, акуратно напъхани в конحوвете на ботушите, бяла дълга рубашка с широки ръкави, стесняващи се към маншетите. Той беше свикнал с този костюм. По лицето му би могло да се забележат следите от изминалите военни години, които обаче не го бяха състарили. Младежки блестяха очите под гъстите надвиснали над тях вежди; те винаги бяха присвити като за да не се загуби случайно притихналата в тях лукава усмивка, С тази усмивка той сега гледаше Синицки, който разсеяно се разхождаше между гостите.

Младежа вече беше успял да загори с яркомалинов цвят. Но това не го безпокоеше. Имаше толкова много впечатления. И след това, от кого да узнае за бялото кълбо? Може би това е някоя откъснала се шамандура?

– Другари, – обърна се към насъбралите се Агеев, пъхвайки лулата в страничния джоб на бялата си куртка. – Инженер Хасанов

и целия негов забележителен колектив ние можем да поздравим с голямата победа. Тук, в тази дълбочина е поставена сонда и тя вече дава нефта. Но това е малко. Нафтата трябва да се търси и в най-големите морски дълбини. – Той махна с ръка и показа хоризонта.

На мостчето, облакът се на перилата, стоеше Хасанов:

– Чакайте там, Ибрахим, – го подръпна за ръкава току-що приближилия се до него Рустамов. – Лошо, заряза всички. Пак за стометрова строителна основа мечтаели, – кимна той към плаващия остров, на който се извисяваха подедни кранове прилични на костеливи жирафи.

– Не позна, Али, – замислено проговори Хасанов. – Какво ще мечтаеш за нея. Така ще бъде. Трябва да се поставят кули на всякаква дълбочина... на всяко място...

– Ако разбира се, ти си уверен, че там има нефта, – съгласи се Рустамов.

– Да, разбира се, но аз се надявах на апаратите на Саида, – изведнъж помрачня Ибрахим. – Оказва се, че с тях трябва да работят водолази на дъното. Дебелия слой на водата дава изопачения... А кой дявол ще се съгласи да се спусне на такава дълбочина?

– Аз исках да поговоря за друго с тебе, Ибрахим, – внимателно започна Рустамов, – извини, че мога да ти разваля целия празник. Но какво да се прави, не може да се отложи този разговор. На теб ти е известно, че за изпитване на твоята конструкция при нас е командирован инженер Василев. На него са му нужни опитни майстори. А такива при нас на пръсти се броят – каза той, показвайки групата майстори, които отиваха към стаята за отдих.

– Например! – навъсено подхвърли Хасанов и отново се наклони над водата.

Рустамов гледаше минаващите край него работници и търсеше някой сред тях. По мостчето бавно минаваше Ага Керимов. Под неговия работен костюм се виждаха колосаните маншети и яка на рубашката.

(Следва)

¹ Партиен организатор, съкр. парторг.

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1 и 2 на
сп. Наука и техника за младежта.*

– Например – продължи Рустамов, забавяйки се малко и изпращайки с поглед Керимов, – твоя най-добър майстор Ага Рахимович Керимов.

– Така – със скрито раздражение забеляза Хасанов, свивайки пръст. – Кой друг?...

– Майстор Григорян, – също така спокойно каза парторга, като видя в далечината фигурата на работник с висок ръст, с дълги мускулести ръце. Неговите къдрави коси падаха на челото му на едри къдри като у девойка.

– Майстор Пахомов, – невъзмутимо продължаваше Рустамов, като сочеше с очи старик с бяла голяма брада и с опушени жълти мустаци.

Хасанов мълчеше.

– Твърде добър за такава работа е Опанасенко, – подчертано спокойно забеляза Рустамов, като видя младия загорял украинец с насмешливо присвити очи. Той широко крачеше по мостчето. Като дойде до стаята за отдих, Опанасенко се огледа и приветливо се усмихна на парторга, блясвайки с белите си зъби.

Хасанов помълча, след това тръсна глава.

– Ясно. Значи, да дам всички. А с кой ще работя по-нататък?

– Разбираш ли, скъпи, – отговори Рустамов. – конструкцията на Василев може да открие пред нас нови пътища за добиване на нефта. Какво ще се получи от това, за сега още не знам, но нали ние за това работим в изследователски институт, за да търсим тези пътища.. А ти постигна определен успех. Тук всичко е ясно... Може да се почака седмица.

– Но, доколкото аз разбирам, – използва последния си довод Хасанов, – можем да ги изпратим на работа при Василев само с тяхно съгласие.

– Това няма да забави работата. Да идем да поговорим.

Скоро всички майстори се събраха в стаята за отдих. Казаха им, че ги викат по твърде важна работа и те с нетърпение очакваха какво ще им каже парторга.

Рустамов по навик огледа своите слушатели. Пред него са всичко на всичко няколко души, различни и по възраст, и по стаж, и по националност. И въпреки това пред него е колектив, които може да направи всичко...

– Не е хубаво от моя страна, – с усмивка започна Рустамов, спирайки своя поглед на съсредоточеното лице на Керимов, – днес е празник, вие всички сте, така да се каже именници и изведнъж пристига Рустамов и говори за нова работа. Но, виждате ли, работата е такава, срочна. Вие знаете, че при нас пристигна един забележителен инженер. По-рано той е работил в Ленинград, в Кировския завод. Направил е много за съветската армия. Сега е пристигнал за изпитване на своята нова конструкция. Също както и ние, той търси начини за доставянето на колкото се може повече

нафта от морското дъно. Но какво ще направи сам човек без опитни майстори?

– Как може – съгласи се Керимов, като погледна членовете на своята бригада.

– И ето ние се посъветвахме с Джафар Алекперович и решихме да ви помолим...

– Защо да се молите? – изведнъж стана суров Керимов. – Кажи – трябва! – Всички ще отидем. Така ли?

– Не може, Керимов. Работата тук е друга. Това е опасна задача. Ще отиде само този, който желае.

Пахомов огледа всички свои другари майстори.

– Аз така разбирам, – започна той. – Ако ти, другарю Рустамов, си дошъл при нас задушевно ни говориш, молиш, – значи трябва. А от страшното ние не се боим... Какво ли не ни е минало през главата. – Той стана, закопча горното копче на куртката си и добави: – Кога почваме новата работа?

– Я гледай, работа, – звънко се разсмя Опанасенко. – Правилен разговор Петър Потапич, на място казано. Ако е нужно, нашите пробивачки земята цяла ще пробият... И ще излезе тръбата някъде при тези... как бяха?...

– При американците? – заразен от веселостта на майстора, запита Рустамов.

– Струва ми се не... при антиподите... А то при тях.

– Това е все същото. – усмихна се парторга. – При тях всичко е с главата надолу. – Ти, Опанасенко, знаеш, разбира се, че нашите инженери са разработили метод за наклонено пробиване. Него ние обикновено го използваме, когато е необходимо да се достави

нафт от тези места, в които не може да се постави кула. Има хубава улица в града. Издигнат е чудесен дом. Защо да се рушат? Отдалече ще дойде до това място наклонена тръба. А ето тези „антиподи“ – американските търговци – използват съветското изобретение за да изсмукват нафтата от участъка на своя съсед.

– Всичко могат да направят нашите изобретатели, – лукаво забеляза Опанасенско, – но това никога не биха измислили. Къде у тях „американски гений“! – И така, скъпи, да се върнем към нашия изобретател Василев, – отново подхвана със сериозен тон Рустамов. – Защо ние решихме да помолим именно вас да му помогнете? Разбира се, ние можехме, да намерим и майстори от други обединения, но не такива, вие сами разбирате. Вие имате инженерски опит. Къде ще намерим такива? Макар и да ни обещаха да потърсят, но... – Той хитро се усмихна. – Ние имаме една пословица: „Който се надява на съседа си, той ще заспи без вечеря“.

– Правилно! – весело подвикна Опанасенко. Майсторите се разсмяха.

– Значи, другари, вдруги ден трябва да започнем новата работа. Работата е много срочна. А сега, – усмихна се парторга, – бързайте вкъщи, почивайте, преоблечете се, за да изглеждате довечера като истински именници. Днес ще посрещате гости.

Рустамов остана насаме с Хасанов, който се вълнуваше. Той беше възмутен.

– Не, Али, макар и да си ми приятел, аз не разбирам това. Как може да се вземат моите най-добри хора и да се пратят неизвестно къде? Е, да, разбира се. – избърза той, като видя протестния жест

на Рустамов. – „Моята душа не е покривка, за да я постилам пред тебе” – се говори сред нашия народ, но аз не мога иначе, ще кажа направо каквото ми е на душата, – разгорещяваше се Хасанов.

– Добре да поговорим откровено, Ибрахим, – със сдържан гняв каза Рустамов. – Само не се обиждай... Разговора ще бъде пряк. – Той стана от своето място и се разходи из стаята. – Болно ми е да слушам всичко това от тебе. Ти разбираш, твърде добре разбираш, колко важни са опитите на Василев. Може ли да мислиш само за своето? Ти си комунист, Ибрахим. – Рустамов се спря до инженера и изпитателно го погледна в очите. – Във Василев ти виждаш конкурент. Точно така! Хората взеха за неговите работи! Не, не, не ми казвай нищо, – спря той Ибрахим, като видя, че той се опитва да възразява. – Аз всичко разбирам, но вярвам в комуниста Хасанов, той също трябва да изпълни опасна и трудна задача.

На лицето на инженера се четеше удивление.

– Да, Ибрахим, тя не е по-малко трудна от тая, която взеха за изпълнение твоите другари.

– Ти знаеш, аз никога не съм те подвеждал, Али, – сдържано забеляза инженера.

– Знам това, затова и те моля, – леко вълнувайки се, каза Рустамов. – Ние дълго обсъждахме този въпрос с директора, след това решихме... Наистина, той ме помоли днес по случай празника да не говорим за това, но щом веднъж стана дума...

– Говори, Али, аз слушам.

– Ти трябва временно да преустановиш работата по стометровата строителна основа за да помогнеш на Василев

Разбираш ли? Нужно е да му помогнеш в преправянето на електропробивача, който ти искаше да използваш.

Настъпи мълчание. Зад прозореца плискаха вълните, разбивайки се в стоманената решетка.

– Значи, решено, Ибрахим. – Парторга протегна ръка на инженера, който слабо я стисна. Той още никак не можеше да осъзнае цялата неочакваност на това решение.

– Между другото, искам да те запitam, – прехвърли разговора на друга тема Рустамов: – защо ти не ходиш в твоята вила, която ти построихме? Не ти ли харесва? Ако искаш иди в Мардакян.

Хасанов не го слушаше. През прозореца се втурна вятър и зашумя из вестниците на масата. Инженера машинално взе един от тях и погледна първата страница. Той видя своя портрет. На него инженер Хасанов се усмихваше.

Ибрахим смачка вестника, след това, като че ли опомнил се, внимателно го оправи и се обърна към Рустамов:

– Кога започвам?

Той отиде до прозореца, хвърли в морето засъхнала чепка грозде, седна на рамката и погледна надолу.

Уморени вълни бягаха под мостчето. Ето една от тях, покрита с пенести мехурчета, се довлече до стоманената тръба, раздели се на две и изчезна. На зелената водна повърхност дълго блестяха леки мехурчета

Празника на кулата завърши.

Последни седнаха в кабината на моторницата Агаев и Рустамов. В нея ги очакваше смръщения Ибрахим. Той се стараеше да не

показва своето недоволство от разговора с Рустамов, но това не му се отдаваше.

– Е, изглежда, всички си отидоха, – изтри потното си чело Агаев Той със задоволство измъкна своята лула, – Покани ли студента за довечера? – попита той Хасанов, изтърсвайки останалата пепел, като чукаше на борда на кабината.

Хасанов не го слушаше.

Моторът забръмча. Издигнаха се водни капки. Моторницата се понесе към брега, оставяйки след себе си пенлива следа. Постепенно затихна шума на мотора...

В това време в кабината, прилепена около основата на решетъчната кула, до мраморните плочи с прибора оживено разговаряха. Синицки се интересуваше от автоматиката.

– Значи, дадения манометър контролира – продължи той, обръщайки се към майстора и случайно повдигнал глава, видя през прозореца стълбът от пяна след кърмата на отдалечаващата се моторница.

Синицки побягна навън. Какво се случи? Нима така се задържа?... Всички си отидоха! На островите освен дежурните, нямаше никого. В далечината бледнееше водна прах, повдигната от отишлата си моторница.

Синицки възбудено крачеше по дъсчената настилка. Кой ще го прехвърли на брега? Впрочем лодка има. Той сам ще се справи с мотора ѝ. Като убеди дежурния, че той цял живот се е занимавал само с моторни лодки, Синицки го запали и се понесе към брега.

Стъмваше се. Моторът неочаквано заглъхна. Синицки се смути, но все пак се опита да го запали отново. Той погледна запалващите

се светлини на приморския булевард и след това черната, като разстлан асфалт, водна повърхност.

Изведнъж недалече от лодката се появи червеникаво петно. То постепенно разцъфтяваше като огненочервен мак. То светеше все по-ярко и по-ярко. Лодката отиваше точно към него.

Неочаквано от водата изплува горящ факел и нещо огромно, бяло с гладки блестящи стени се плъзна по кърмата на лодката.

Лодката се повдигна и се преобърна. Издигна се над водата въртящия се винт. Факелът угасна мигновено.

ЧОВЕК НА БРЕГА

Саида ходеше из къщата, отваряше ту един, ту друг шкаф, разглеждаше роклите си, премерваше обувки, отново ги отстраняваше и след това, захвърляше всичко, вземаше работните си тетрадки и препрочиташе последните записки за изпитването на приборите в Москва... Не това все пак не е... Трябва по-решително...

Тя отиде към вратата на ибрахимовия кабинет и се ослуша. Тишина. Внимателно я отвори и погледна вътре в стаята. Хасанов стоеше пред огледалото и си връзваше връзка. Саида се реши. Тя взе шапката си, влезе в кабинета и се спря до вратата.

– Ти чули, че ми вземат всички опитни майстори за вашите работи? – проговори, като се стараше да бъде спокоен, Ибрахим. – Дали това не е твоя идея? И, след това, кога ще започне разработката на приборите за моето проучване? Ти забрави за тях.

– Стига, Ибрахим – прегърна го през рамената Саида. – Иначе може и да се скараме... въпреки че не сме се видели три месеци. – Тя го поглади по бузата – Ти, сигурно, никога не си си спомнял за мене – тихо говореше Саида. – Само чертежите... Само плаващия

остров. – Тя слабо се усмихна. – А аз много мислих за тебе... За твоите работи... Странно, но мене все още не ми се вярва, как можа пробивача Хасанов да измисли и построи подводна кула. Това съвсем не е твоя специалност.

– Е, и какво ? – повдигна рамена Ибрахим. – Нищо особено. – Той се обърна към Саида. – Спомни си инженер Шухов. Той е също специалист по нефта, за това, защото изобрети нов начин за преработване на нефта – крекинг. Що за човек беше той? Всичко можеше да направи. Измисли знаменития „котел на Шухов“, построи радиомачта в Москва. За нея даже в стихове писаха: „Когато ни душиха за гърлото, ние строихме радиомачта“.

Хасанов помълча.

– Ще ти бъде топло в костюм, свикнала си в Москва да се завиваш – прехвърли той разговора на друга тема. – Готова ли си?

– Да – смутено отговори Саида – аз отдавна съм се облякла.

– Сега и аз ще бъда готов. Ще отидем по-рано, затова ме молеше Али Хюсеинов. Трябва, казва да се посрещат гостите. – Той я погледна през огледалото.

– Скъпи мой – прегърна го Саида. – Аз сега не мога да дойда с тебе. Ще дойда по-късно. Непременно ще дойда!

Копчето за яка падна от ръката на Ибрахим и звънко подскочи по стъклото на писмената маса.

– Даже и днес?

– Не, не, Ибрахим. Знам, че това не е хубаво. Но разбери ме... Не съм спокойна. Утре са първите изпитвания на апаратите. Трябва да се проверят. Ако нещо се е повредило из пътя? Ти нали също така би постъпил?

– Стига, Саида, прави каквото искаш.

Саида постоя минута в нерешителност, след това, поглеждайки часовника, бързо излезе от стаята.

Хасанов, без да се обръща, стоеше до огледалото и без да иска развързваше връзката си. Той чуваше стъпките на Саида. Може би ще се върне? Не. Ето вратата се хлопна...

Саида слизаше по стълбите със смесено чувство на обида и жалост. Нима все пак той не може да разбере?...

Утре са изпитванията. Така много зависи от приборите, които тя донесе. Как да не ги провери. И заедно с това на нея и е нетърпимо жал за този малко неловък, но безкрайно близък човек. Тя, интересно защо е свикнала да мисли за него като за голямо дете. Ако тя не му каже, той ще забрави да обядва. Тя трябваше да се грижи за хиляди дреболии свързани с него: да му сложи пари в портмонето, да погледне има ли в джоба носна кърпа, да му напомни, че утре му е рожден ден. На нея ѝ харесваше да се чувства така необходима на Ибрахим. Но когато се върна у дома, тя с ужас видя, че той прекалено много е свикнал с нейната постоянна грижливост и тези три месеци, прекарани без нея, за него са били абсолютна беда. В това леко можеше да се убеди всеки влязъл в квартирата, в която той не пускаше никого без нея.

Саида с тревога помисли, че сега тя не може да му отделя толкова внимание. Сега новите апарати трябва да се изучават, да се изпитват, тя съвсем няма да има свободно време. Но какво можеше тя да направи?...

* * *

Синицки плуваше добре. Затова, когато лодката се преобърна недалече от брега, студента не се изплаши. „Трябва да узная причината на катастрофата”, помисли той, изплювайки вода. Може би, той пак срещна плаваща мина? Но защо тя свети? Впрочем това е напълно възможно. Мината се плъзна по борда на лодката и сигурно не се допря с взривателите. Къде е тя?

Напред нещо се белееше. Синицки внимателно заплува към бялото петно. Да, той не сгреша. Същото бяло кълбо като че ли израства пред него. Синицки се страхува да доплува по-близо. Той едва-едва пляска с ръце, колкото да се държи над водата. Всичко може да се случи. Тогава не избухна тази дяволска играчка, а сега, стига само да кихне и тя ще го вдигне във въздуха. Това не е съвсем приятно. Синицки си спомни, как днес на кулата някой каза: „Не дърпай магарето за опашката, ако му знаеш навниците”. В дадения случай за Синицки е най-добре да се придържа до тази азербайджанска пословица.

И така, всичко е ясно. Лодката се натъкна на плаваща мина. Но как тя е попаднала тука? Защо не са я обезвредили? Може би тя автоматически се издига от дъното при приближаването на някой кораб, също като магнитна мина? Но нали лодката е дървена. Неясно...

Синицки поплува около бялото кълбо и се отправи към брега, бутайки пред себе си преобърнатата лодка.

Още от далече той видя светлина от джобно фенерче. Тя ту се запалваше, ту загасваше. Някой стоеше на брега. Вече можеше да се различи самотната фигура на светлия фон на крайбрежния пясък. Синицки доплува по-близо и с учудване видя, че човека

гледа с бинокъл към морето. Какво гледа той там, в тъмнината? Синицки се огледа. Смътно се белееше петното на плаващата мина.

Лъчът на фенерчето се върна на брега. Човекът се наведе над бележник и записа нещо.

Блеснаха стъклата на квадратни очила. Синицки позна човека, с който пътуваха от Москва.

„Странно, изглежда не случайно ловеца наблюдава тази мина – помисли Синицки. – Какво записва той?“

Студентът реши внимателно да излезе на брега.

Блесна някъде от морето лъч на прожектор и освети човека на брега. Той примижа и отскочи настрана. Лъчът се плъзна по-нататък и се спря на бялото кълбо. Прожектора светеше от приближаващ се катер.

Синицки излезе на брега, огледа се встрани и се убеди, че ловеца неочаквано изчезна. Прожекторът угасна.

Студента походи още малко по брега. Наистина този странен „ловец“ като че ли се провали вдън земя. Може би, той искаше да предупреди някого за плаващата мина? Синицки погледна към мястото, гдето видя бялото петно. Петното бе изчезнало.

Невероятен ден! На всяка крачка загадки.

Студента се опита да изцеди своя костюм, но след това махна с ръка и бързо тръгна по крайбрежния пясък към брега.

Някъде тук, недалече, трябва да се намира института, който му показваше Хасанов Там, сигурно, той ще може да намери кола за да отиде до хотела и да се преоблече.

Краката му потъваха в скрипящия пясък. Осветен от луната, той блестеше като сняг. На момъка стана хладно. Трябва да потича за

да се стопли. „А къде е диктафона? – неочаквано си спомни Синицки. – Нима съм го загубил?“. Той пхна ръка в джоба и се успокои. Диктафона беше там. Но, може би прибора се е развалил от водата? Трябва да провери, кутийката трябва да бъде херметическа. Синицки натисна копчето. Пламна малката като троха контролна лампичка. От високоговорителя се чу тих шепот...

„А как ли е записването?“ – превъртя той дръжката. Изведнъж студента се спря. Право пред него той видя зелената кола, Нямаше съмнение този дълъг спортен автомобил, той можеше да познае сред хиляди. Младежа се приближи до него. Интересна конструкция. Но къде са стопаните на колата?

Отдалече се дочу кучешки лай и Синицки видя двете приближаващи се към него фигури. На лунната светлина той можа да забележи познатия силует на ловеца. Сянката на пушката, от която изглежда, никога не сваляха калъфа, се плъзгаше по белия пясък. Редом с ловеца вървеше дамата в роклята с кучета.

Ловеца се спря, вдигна към очите си бинокъла и дълго гледа морския хоризонт, като рядко разменяше откъслечни забележки със своята спътница. Най-после те се отправиха към колата. Синицки развълнувано замря на мястото си. Сега туристите ще го видят. Колко е неудобно? Ще помислят, че ги следят. А след това ще напишат в своя вестник, че в съветската страна честния американец не може да направи и крачка, навсякъде го следят „агенти от ГПУ“

Синицки се присви и се скри в сянката на колата.

„Сега трябва някак незабележимо да се измъкна от това прикритие“, помисли той, но някаква особена сила го задържа на място. Пред очите му пробягна бялото кълбо, бинокъла в ръцете на

ловеца, бележника, осветен от фенерчето... Не, тук нещо не е в ред... Туристите продължаваха да разговарят, сочейки някъде в морето. За какво говорят? Ето сега ако Синицки знаеше английски език...

Ловеца пак записва нещо. Какво му трябва тука? Какъв лов може да има нощем на морския бряг при това и със старо куче, което даже не чувствава, че много близко до него, в сянката на колата се е скрил страничен човек? Може би това са врагове? Но как да се узнае? Развълнувано Синицки се вслушваше в неразбраните думи. Туристите почти бяха стигнали до своята „сплескана краставица“.

Кучето се спря до студента и почна да го подушва. Синицки потръпна от вълнение и с трепереща ръка поглади кучето. Нима сега ще залае?

Не, всичко мина благополучно. Глупавото куче лениво близна ръката на Синицки и махайки с опашка, се отстрани. Ловеца и неговата спътница не видяха нищо необикновено в поведението на кучето и облегнаха се на колата продължиха своя разговор, често оглеждайки се встрани. Синицки забеляза, че те прекъсваха от време навреме своя разговор само за да разгледат морския хоризонт. Нима тези неканени гости са очаквали появяването на плаващата мина?

Младежа вече сериозно измръзна в мокрия костюм. Но как да се скрие сега? Все едно – нищо не разбира от техния разговор.

Синицки пхна диктафона в джоба и реши внимателно да пропъзли до най-близката купчина камъни. Неочаквано мотора заръмжа, светна червения сигнал и колата тръгна напред.

Синицки видя как спасителната сянка избяга от него. Нима „ловците“ ще видят неговата тънка фигура разстлана върху светлия пясък ? Младежа с ужас си представи тази картина. Всичко пропадна...

Той внимателно повдигна глава и облекчено въздъхна: колата е вече далече.

Със загасени фарове тя се носеше по брега до самата вода.

* * *

На каменистото островче, недалече от брега, самотно стоеше малка бяла къща. Тя приличаше на буца лед, която се топи от горещите лъчи на южното слънце. Тази къща служеше за помощно помещение при изпитванията.

От вратата излезе Нури в работен комбинезон. Той примигва на слънцето и погледна пристанището до института. От тук то се вижда добре. От пристанището току-що се е отделила лодка със Синицки и Саида.

Ето лодката е вече до островчето.

Студента, придържайки шапката си, пръв скочи на брега и предпазливо подаде ръка на Саида. Саида, неволно се усмихна. Как ловко той прави това!

Синицки извлече лодката на брега и наклонил се над водата, започна да си мие ръцете. Днес Саида обеща да го запознае със своите апарати за търсене на нефта.

Той ѝ разказа за плаващата мина, но Саида чисто и просто не му повярва. Казва, че той се е натъкнал на подводен камък... Може би, все пак трябва да се съобщи за тази мина? Но кой ще му повярва?

Синицки замислено седеше на пясъка, отпуснал ръце във водата. Най-после той стана и отиде при Саида.

– Това ли са вашите апарати? – попита той, като сочеше две кутии от пластичен материал, приличен на слонова кост.

– Да, това са прибори за универсално търсене на нефта. А вие какво сте учили за нея? – на свой ред запита Саида.

– Не само съм учил – се обиди малко Синицки – но и съм работил с разни прибори. Да кажем, с магнитни, радиометрични, електрически.

– Сеизмометрични, газови и така нататък – смеейки се го прекъсна Саида. – А вие никога ли не сте се размисляли защо съществуват толкова много начини за търсене на нефта? Защо учените непрекъснато изобретяват все нови и нови апарати? Знаете ли вие какво е това милион? – неочаквано запита тя.

– Вие започвате да говорите със загадки – недоволно забеляза Синицки. – Десет ни шеста степен – ето ви и милион

– Да, за математиците това число не е много голямо. А на мен то не ми дава покой. То ми се струва огромно и аз не мога да се помирят с него!... Милион рубли струва една сонда за изследователско пробиване в морето – разказваше Саида, очаквайки Нури да донесе водолазните костюми. – Трябва да се разбере значението на тази сума. Представете си, Синицки – разгорещено говореше тя. – След предварително търсене, неголям колектив пробива няколко месеца. Тръбите потъват все по-дълбоко и по-дълбоко, появяват се признаци на нефта. Но не, за сега нищо не се знае, нефта може би няма. Хората се борят с бури, злополуки, те са в очакване, те са развълнувани. Пробиването е към края си,

пробити са вече четири хиляди метра, а резултати все още няма. На карта са поставени и милиона и освен него, напрегнатия труд на цялата бригада и много други неща, които се ценят у нас повече от златото. Геолога казва, че е възможно утре да завърши многомесечното пробиване. Утре е решаващия ден... Ето минава и този ден и втори. Трябва да се пробива на ново място, Отново може да бъде загубен милион.

Саида замълча.

– Сега разбирате колко са важни тези прибори за търсене. За сега няма такива, които никога да не са грешили... Винаги при пробиване съществува риска да се загуби милион, Ето може би, нашите апарати ще бъдат по-съвършени. – Саида замислено погледна белите кутии с блестящи дръжки Впрочем, те за пръв път се изпитват в дадените условия. Тук също има риск, може нищо да не се постигне, както и при всякакви други изпитвания...

– А кажете, изпитателно поглежайки Саида, заговори Синицки, – вие веднъж споменахте името на Василев неговите работи също ли са така рисковани?

Саида недоверчиво погледна Синицки.

– Да, това е грандиозен опит. И ако искате голям риск.

СИНИЦКИ СЛАГА ШЛЕМА

Саида разказваше дълго и подробно на студента за своите апарати.

– И така, – каза тя, – вие вече знаете че тези нови прибори са предназначени за търсене на нефта.

Саида се замисли, помълча малко и сухо забеляза:

– Вие се интересувате от новите прибори за горене на нафта. Вие сте длъжни да ги изучите... Преди всичко те се отличават от общоизвестните апарати с прилагане на ултразвуци. С тези звукови колебания ние като че ли пронизваме земната кора.

Представете си, че в тази кутия, – показва тя прибора, – е съсредоточена голяма мощност ултразвуци.

Тези колебания, които ние не можем да чуем, се отразяват и се поглъщат от различните слоеве изкопаеми. Характерът на това поглъщане ние виждаме на екрана във вид на система от пресичащи се линии. Когато частица от ултразвука преминава през нафтения пласт, положението на линиите рязко се изменя. Ето по такъв начин ние търсим нафта...

– Водолазната дреха, – прекъсна техния разговор Нури, превит под тежестта на големия товар. Той го домъкна от къщичката. Виждаше се как след него се проточи следа, също като от плъзгачи на шейна. Следата се отпечатваше на белия, като сняг, пясък. Това бяха тежки обувки с оловни подметки, които завързани с въже, се влачеха по пясъка.

Синицки прехвърли погледа си върху апаратите, предназначени за изпитване. Техните полирани стени блестяха на слънцето. Саида прерами един от апаратите с кубическа форма, и със закръглени ребра. Той приличаше на голям фотоапарат, огледален тип. Дългия хобот на необикновения обектив се спускаше надолу почти до самата земя.

– Вие ще се спуснете с него под водата? – нетърпеливо запита Синицки.

– Не задълго. Почакайте ни. Походете за сега с апарата по острова, – добродушно отговори Саида, завивайки копчето за постигане на фокус, поставено отстрани на апарата.

– Саида, мила, – обърна се към нея с умоляващ тон Синицки, – разрешете ми да се спусна днес заедно с вас. Само за минутка.

– Вие сте дете, Синицки, честна дума – засмя се Саида, вдигайки глава от апарата. – Така изведнъж – под водата! Няма ли да се изплашите?

– Може ли, Саида! – зарадва се студента. – Ето вие сте жена, и... А аз, все пак, – той се смути.

Саида се разсмя.

– Нури, донеси още един костюм – извика тя.

Нури беше недоволен; той никак не можеше да разбере защо практиканта отведнъж трябва да се спуска направо под водата. Нека отначало се научи да върти винтовете на апарата.

– Ще се обличате ли? – запита сухо той с надежда, че Синицки ще откаже.

Синицки без да иска погледна подозрително тежките обувки и нервно поправи яката си. „Да, с такива неща не ще изплуваш“, помисли той и бързо, за да не забележат неговата нерешителност, утвърдително кимна с глава.

Облякоха студента в каучуков костюм, многокилограмови обувки, приспособиха балона с кислородния апарат и му премериха водолазния шлем, приличен на голям котел. Синицки погледна със съжаление своята светла шапка която лежеше на пясъка. Тя му е първата... Странна мисъл му дойде в главата: „Ще мога ли да я сложа някога отново?“

Той се намръщи от досада, наведе се и пъкна шапката под костюма. Така е по-добре.

Саида и Нури неволно се разсмяха.

– Само вятърът да не попречи на нашите изпитвания, – безпокойно забеляза Нури, поглеждайки тъмнеещия хоризонт.

Саида погледна Нури със съмнение.

– Ние не за дълго. Трябва да успеем, – реши тя, бързо обличайки костюма.

– Саида, вие добре ли знаете английски? – изведнъж запита Саницки.

– Чета и превеждам техническа литература.

– А разговор... можете ли да преведете?

– Лошо... Но защо ви е това?

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1, 2 и 3 на
сп. Наука и техника за младежта.*

– Просто така, – безгрижно отговори Синицки и помисли: „За какво те говореха тогава? Навярно за мините“.

– Кажете, Саида, – отново я запитва той след кратко мълчание, – вие не сте ли срещали някъде ловците, с които летяхме насам?

– Не, защо?

– Така спомних си.

Саида сви рамене. Що за странни въпроси!

Най-после тримата се качиха на лодката.

Мотора затрещя.

– За тази екскурзия Александър Петрович ще ми откъсне главата, – недоволно мърмореше Нури, завинтвайки шлема на Синицки.

– Още не дошъл, а вече решил да се разхожда под водата. „Така и баба може“, – повтори той своята любима поговорка.

Лодката спря недалече от брега.

Синицки се наведе зад борда и любопитно погледна каменистото дъно, което се виждаше хубаво на тази дълбочина.

– Нищо – каза Саида, обръщайки се към Нури. – Тука е плитко. Нека се гмурне за десетина минути. Все едно – той ще трябва да поработи с апаратите и под водата.

Синицки наклони шлема към нея, стараяйки се да чуе разговора.

– Аз не на вас – разсмя се Саида.

Хоризонта като че ли изведнъж потъна. Задуха остър вятър. Забягаха бели къдрици. Лодката се заклати на вълните.

– Саида, давайте бързо към брега! – обезпокои се Нури. – Излиза вятър!

Синицки стоеше в лодката и удивено гледаше закипялата вода.

В този момент наблизко, отнякъде от дълбините изскочи бяло кълбо.

Студентът рязко се обърна и протегна напред ръце, стараяйки се да обърне вниманието на Саида на „блуждаещата мина“.

Висока вълна подхвърли лодката. Синицки неочаквано загуби равновесие и падна във водата.

Въжето безшумно се плъзна по борда. Нури се хвърли към него. Късно... Неговия край се праметна над палубата и се скри във вълните.

– Бързо шлемовете! – извика Саида.

Лодката бе подхвърлена още по-високо. За няколко мига винта повисна над водата. Моторът застрашаващо заръмжа...

СКАЛАТА СЕ ДВИЖИ

Синицки бавно потъваше. Най-последно краката му се докоснаха до каменистото дъно.

Слънчевите лъчи просветваха като през покрив от зелено стъкло. Синицки погледна нагоре и видя над себе си дълга тънка змия. Тя бавно се спускаше надолу, извивайки се в кръг. Падаше въжето.

Едва сега Синицки изпита истински страх, от който тръпки ползват по кожата и дъха спира. До брега не е много близко той

може да се заблуди. Накъде да върви?... Той си спомни, че Нури имаше компас – дори го разглеждаше: херметически, голям.... Но Синецки няма компас. Какво да се прави?

Синецки нерешително се спря. Точно над главата си той видя някакво танцуващо тъмно петно. „Навярно лодка“, помисли той и веднага се успокои. Дявол да я вземе тази „блуждаеща мина“! Трябва да се съобщи някому!... Но нищо. Сега ще се спускат за него Нури или Саида. Най-после, даже е обидно че така скоро ще се свърши неговото подводно пътешествие. Разбира се, след такава непредпазливост от негова страна едва ли Саида ще му разреши да се гмурне отново. Проклетата мина! Той не е видял още нищо на дъното. А ето там напред някакви страшни скали. Страшно... Но може би трябва да се повърви още по-нататък? Само пет метра и после пак ще се върне тук. Лодката разбира се, ще остане засега на едно място – тя е един ориентир, а освен това може още нещо да се запомни. Да речем, например тази група камъни.

И ето студента от геологическия изследователски техникум Николай Синецки пътува за първи път по морското дъно.

Трябва да се бърза. Ей сега ще го извлекат с въжето. Той погледна в страни и почувствува някакво странно недоволство. Искрено казано тук няма нищо интересно. Зелена мъгла и камъни които му се сториха тайнствени скали. На картинка по книгите подводното царство изглежда много по-романтично.

Героят там винаги върви по пясъчното златно дъно. Слънчеви петна играят в неговите крака. Като гъст зелен храст се поклащат морски водорасли. Ята изплашени разноцветни риби също като птици се устремяват нагоре. Синецки злобно се огледа встрани.

Откъде дявол да го вземе риби, когато тук няма даже нито една дребна рибка... Нищо няма...

Той се обезкуражи. Ето ако сега би му се удало да намери признаци на нефта и газовите мехурчета които често издават месторождението на нефта това би било чудесно! Всички, разбира се, ще питат, кой я е намерил. „Удивително, без всякакви апарати! Навярно това е някой опитен геолог?“ – „Съвсем не, – ще им кажат, – практиканта Синицки, талантливо, знаете, момче”

„Опитния геолог” се оглежда назад, може би трябва да се повърви още малко и той ще открие следи от нефтени пясъци

Дъното постепенно се наклоняваше надолу и там ставаше все по-тъмно. Започнаха да се появяват водорасли. Наистина, те изглеждаха черни и съвсем не така весели, както искаше да ги види Синицки, но тези увехнали растения все пак радваха окото сред голото каменисто дъно.

Студента се спъна в някакъв стърчащ в пясъка пън. Той беше гладък и с причудливо извити корени. Синицки го избиколи и едва тогава се убеди, че това не е дърво, а стара желязна котва. „Колко ли време .лежи тук? – помисли той – Може би десетки, а може би и стотици години. Сигурно прищевките на морското течение са я вдигнали от пясъка!

Синицки погледна нагоре. Не, това е невероятно! Той отново видя необикновеното кълбо, бавно да плува над главата му.

Отдолу кълбото изглеждаше черно.

То бавно заплува, подгонвано от морското течение и се загуби в далечината.

Като „Летящият холандец”, – неволно помисли Синицки, гледайки отдалечаващото се кълбо. – Нима то е пак същото? Защо постоянно се срещам с него? А може би, те са много? Цяло минно поле?...

Синицки се спря за да поеме дъх. Той забеляза как блестящите мехурчета на вдишвания от него въздух се издигат нагоре. Те приличаха на малки стъклени ампули... Трябва да се връща обратно. Хм, тук трябва да бъде котвата, а от нея трябва да се върви направо без криволичене. Той се върна, както му се струваше, на старото място, при котвата... Котвата не беше на мястото си. Забравяйки всякаква предпазливост, Синицки се залута на една страна, след това на друга. Не, не може да бъде, котвата трябва да бъде тук. Как можа да я загуби? Трябва да тръгне към брега...

„Но къде е той, брегът? Къде е брегът? Къде е Нури? Защо той не се спуска? Защо никой не ме търси? Какво да правя?” Той извика без да иска и сам се изплаши от нечовешкия си вик, който глухо прозвуча в медния шлем. Кой ще го чуе тук?

Струва му се, вече настъпва нощта. Той върви, не, не върви, – бяга, като че ли по планина. Спъва се, пада.

Сигурно вече кислорода се свършва. Диша се тежко. Той се задъхва.

Той бяга, бяга някъде надолу... Не е ли все едно? Той е уморен. Оловните подметки го дърпат назад, не му дават да се откъсне от земята Той като че ли тъне в блато и не може да върви.

Но що е това? Отпред се тъмнее скала. Може би това е брегът? Може би ще му се отдаде да се покатери по него? Огромната скала изпъква в зеления полумрак. Събирайки всичките си сили Синицки

бяга към нея и вижда че скалата не излиза над водата. Няма спасение. Той вече не може да диша В очите тъмнее... Краката се подкосяват.

Изведнъж скалата се задвижи и тръгна към него. Не, това е халюцинация. Не може да бъде! Но скалата се приближава, настъпва, потиска го.

Мъгла покрива всичко... „Нима така настъпва смъртта?“ – мина мигновено през съзнанието му.

Тишина...

ЩЕ ИМА БУРЯ

През последните два дни Хасанов не беше на брега. Той не искаше да се отдалечава от кулата, недалече от която леко се поклащаше изкуственото островче с крановете за полагане на новата стометрова основа. Там временно са прекратени монтажните работи. Почти всички майстори са заети с подготовка на изпробването на съоръженията на Василев. Няма никого.

Настана вечер. На кулата запалиха фенерите Те осветиха голата дървена настилка. Самотно. Пусто.

Хасанов тъжно погледна виждащата се в далечината светеща ивица на брега. Утре трябва да се заема с нова работа. Отново чертежи... Но тази мисъл не го радваше. Хасанов си спомни своите първи проекти на работи, когато чертаеше на специалната хартия общия вид на подводна кула. Той виждаше тогава не бялото поле на хартията, и синьо море, и слънчев ден и дълбоко потъваща в полупрозрачната вода решетеста кула. И слънчевият ден никога не слизаше от неговите чертежи. А сега чертежния лист му се

струваше снежно поле. Защо? Защо той не може да преодолее това равнодушие?

Спомняйки си своя последен разговор с парторга, Хасанов чувствуваше, че Али е прав.

Първия етап от неговата работа е завършен. Добива се нефт. Института е длъжен да търси нови пътища, да намира нови решения. От принципна гледна точка, не е ли все едно какво подводно съоръжение ще се строи по-нататък – на петдесет метра или сто ? Нужно е да се върви напред по-смело. Нека даже тази крачка да бъде фантастична, дръзка като у Василев... Али е прав, трябва да се търсят нови пътища. „Но... защо само Василев може да намери правилния път?” запита се Ибрахим и в него се появи неволно чувство на обида. Саида вчера му разказваше за опитите на Василев, но това беше много набързо. Той за сега все още не можеше да разбере: нима заради съоръжението на Василев трябва да се оставя на страна всичко останало?

Ако сега Саида беше с него, а не в лабораторията на Василев, може би, тя щеше да го убеди по някакъв начин. Да изостави всичко и да върви при нея... На помощ на Василев...

Инженера бързо премина от другата страна на мостчето и погледна към хоризонта. Задуха вятър. Той е довял от някъде мъхната сива мъгла. Изглеждаше че мъглата се е хванала за върховете на морските пробивни кули и не може да се помръдне от мястото си.

На кулата, освен Хасанов, остана и майстор Григорян. Всички други отидоха при Василев. Майстора стоеше в сянка и наблюдаваше инженера с тревога.

„Какво му е днес?“ – мислеше Григорян, без да свежда поглед от напрегнатото лице на инженера. – Защо той остана тук, на кулата? Нима той се безпокои за здравината на своето подводно съоръжение?

Вятърът ставаше все по-силен и по-силен. Вълните се вдигаха високо, сякаш стареайки се да прескочат мостчето.

Хасанов, държейки се здраво за перилата се промъкваше по хлъзгавите и мокри дъски на мостчето, треперещо под ударите на вълните. Той отиваше в стаята за почивка, където лежаха чертежите на плаващия остров. Днес е последния ден от неговата работа над проекта. А утре...

Големи и тежки капки го удряха в лицето, вятърът го притискаше до перилата. Понякога клокочеща и съскаща вълна се прехвърляше през мостчето и Хасанов чувствуваше в тази минута, че той върви до коляно във водата на бушуващото море.

Той влезе в стаята и разгърна чертежите. Вълните чукаха в тънките дъсчени стени, хвърляха се върху вратата. Изглеждаше, че те искат да се втурнат в този малък дом, треперец на тънките си тръбни крака сред обезумялото море.

Електрическата лампа трепкаше от ударите на вълните. Тя леко се поклащаше и безпокойни сенки бягаха по лицето на инженера.

СИНИЦКИ СЕ СЪБУЖДА

Главата му отчаяно бучеше, повръщаше му се. Някакви смътни сенки плуваха в очите. Но Синицки чувствуваше, че отново се връща в живота. Какво беше това: пътешествието под водата,

движещата се скала?... Може би всичко това е сън?... Синицки с мъка отвори очи. Къде се намира?

Непознатата стая със сводест таван като на самолет. Спокойната зеленикава светлина на настолната лампа се отразява в блестящия под. Колко време е изминало? Нима е вече вечер?

Момъка се повдигна от дивана и се огледа. Той видя голям стенен часовник със светещ циферблат. Цифрите ярко горяха в полутъмнината от зеления цвят на абажура. Сега е шест часа. Но – сутрин или вечер?... Не, не може да бъде. Защо е така тъмно? Защо свети лампа? Синицки огледа стените и забеляза, че прозорците са плътно закрити с тежки пердета.

Но къде е той? Защо никой не идва? Омръзна му вече да лежи. Трябва да се облече, но за съжаление костюма му не е в стаята. Синицки се послуша. Някъде далече работеше мотор. Момъкът се повдигна и погледна креслото, което стоеше около дивана. Там бяха сложени внимателно неговите неща от джобовете му: бележника, ключовете, диктофона. Студента се зарадва, че апарата не се е загубил, Дали още може да работи? Синицки вдигна ръка и натисна копчето. Лентата зашумя. И изведнъж от кутийката се чуха звуци, прилични на отдалечен лай.

„Странно – усмихна се момъка, – това не е моя глас“. Лаят започна да се слуша по-силно. И ето на този звуков фон Синицки чу неразбрана английска реч.

Момъка се вцепени от удивление. А, значи, това е вчерашното записване. Тогава на брега той забрави да изключи апарата.

Гласовете зазвучаха неочаквано силно. Синицки тревожно се огледа, бързо изключи диктафона и неволно го скри под одеалото. „Ами ако в тази кутийка се крие тайната на „блуждаещата мина“?”

Синицки се замисли, впил поглед в странния сводест таван.

– Колко ли време съм лежал и още лежа? – решително си каза той, скочи от дивана, загърна се с одеалото и дойде до огледалото. – Да-а – прозина се той.

В огледалото се отрази фигура, загърната в бяло покривало. През плътната тъкан личаха острите лакти и правоъгълните плещи. Винаги внимателно вчесаните гладки коси сега бяха разрошени и стърчаха като червеникави кичури над обеленото загоряло чело. „Ако ме види сега Саида”. Синицки се сви и срамливо покри главата си с одеалото, също като с шал.

Той погледна надолу и видя на гладкия паркет босите си крака. Те стърчаха под одеалото, което едва прикриваше колената.

Синицки закричи по стаята. Скоро ли ще дойдат при него?

Той отиде до полицата и взе първата попаднала му книга с полупрозрачна подвързия. Стори му се, че и хартията в нея е направена от целулоид. Може би тук някъде има и англо-руски речник? Не, все едно, той не ще може да преведе нищо от това, което е записал диктафона. Той не знае как се пишат тези думи.

Но Синицки сега не го интересува това. Къде е той? Какво се е случило с него? Не намирайки отговор той безцелно закричи из стаята; след това си спомни за белите кълба, за човека с квадратните очила. А изведнъж?... Той даже затрепери от възмущение: някъде тук, в този странен дом, той ще се срещне с тях. Глупости, откъде такива мисли?

На Синицки му стана хладно: сигурно под линолеумът подът е от желязо. Момъкът се присви на креслото, притегли към себе си лампата със светеща спирала на газовата тръбичка и започна да прелиства блестящите страници на книгата.

На последния лист той забеляза някакви бележки с молив:

„1917 г. – първата световна война. Запасите от нафта на съюзниците се изчерпали – прочете Синицки. – В писмото на министър-председателя на френското правителство до президента на Съединените Щати Уилсон се казва: „Дайте ни нафта иначе сме загинали. Бензинът е кръвта на войната, капка бензин струва капка кръв.“

Синицки удивено прочете и друг цитат: „1914 г. (из писмото на французина Анри Беранже до президента Клемансо): „Да се притежава нафта – значи да се притежава властта. Държавата, която владее нафтата ще владее и моретата с помощта на тежките масла, ще владее небето с помощта на бензина и газолена и най-накрая, ще владее света, благодарение на финансовата мощ, която дава притежаването на този продукт, по-могъщ, отколкото самото злато...“

„Така... – помисли Синицки. – Защо тук всичко е писано за французите. Аха, по-нататък идва и за англичаните. Той прочете следното изречение: „Английския адмирал Фишер (1902 г.) „Ако ние си обезпечим световните нафтени източници, ще можем да правим всичко, което искаме...“

Синицки с досада захвърли книгата. „Как не! – усмихна се той, след това скочи от креслото и закричи по светлия блестящ под. – Колко време ще ме мъчи тази неизвестност! Трябва да се съобщи,

че аз все пак съществувам. Може би, обитателите на тази къща ме считат за дух от онзи свят?”

Той се обърна гърбом към огледалото, огледа критически още веднъж през рамо своето изображение и внимателно отиде към водата. Ослуша се, натисна леко дръжката на вратата и я отвори.

Зад вратата нямаше никой. Дълъг тесен коридор, като в хотел, пресичаше цялото здание. Нисък сводест таван се спущаше над него. На Синицки му се струваше че той върви по тесен тунел. В страните – врати. Те бяха масивни, с дебела звуконепроницаема обвивка от бяла гума. Огромните дръжки, излъскани до огледален блясък, стърчаха от вратите. Синицки хвана една от дръжките, Какво ли има зад вратата?

(Следва)

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1, 2, 3 и 4 на
сп. Наука и техника за младежта.*

Синицки натисна дръжката. Вратата бавно се отвори. На студента му се стори че пред него се отваря вход за стоманена каса...

Зад вратата – полутъмно помещение слабо осветено от вградени в стената плафони (инсталации), Надолу се губят стъпала. На тях като на полици лежаха бели кълба, като че ли от гигантски билиярд.

Долу всичко изглеждаше черно. Какво става там, в тъмнината?... Неволно той си спомни фигурата с бинокъла на брега. А какво свети там? Може би друга врата? Синицки страхливо се промъква между кълбата.

Право пред него има малко прозорче от дебело кристално стъкло; от него блика силна бяла светлина, като от волтова дъга. Синицки се ослуша. Иззад стъклото се чуваше равномерно бръмчене, прекъсване понякога от силно трептене.

Синицки долепи чело до прозорчето и с широко отворени очи наблюдаваше какво се прави зад него.

Не, това не може да бъде!... Той спи още, той още не се е събудил.

През прозорчето се виждаше огромна зала, заляна от светлина. Сред залата, ясно е, има пробивно съоръжение. Ето я пробивната сонда, блестящите, като полирани тръби, които се губят в пода. В прозрачната тръба от пластмаса тече глинест разтвор. Полът е покрит с нещо бяло, прилично на светъл линолеум... Около пробивната сонда ходеха хора с бели халати, като че ли това не са нафтени работници, а лаборанти в химическа лаборатория.

Синицки се оципа до болка. „Не дявол да го вземе! Не мога още да повярвам.“

Около приборите стоеше Саида. Момъка облекчено въздъхна; значи тук са наши. А той мислеше... До Саида стои непознат на Синицки човек с тъмен комбинезон, с бяла коса. Той не го познава. Но, сигурно, той е наш инженер. Саида се усмихва. Тогава всичко е в ред!

Синицки радостно почука на дебелото стъкло. Те нищо не чуват поради шума на моторите. Но откъде се влиза в пробивната? Вход тук няма.

Той отново излезе в коридора и се огледа. Забеляза недалече малко прозорче – око на вратата с табелка „№ 8“. Окото светеше с тайнствена зелена светлина. Да, действително в този дом на Синицки всичко му се струваше тайнствено и неясно.

Студента се опита да погледне през окото. Може би през тази врата се влиза в пробивната. Прозорчето е матово. Нищо не се вижда. На вратата стърчеше ключ. Синицки го превъртя два пъти, отвори тежката врата... и замръзва на прага. Той видя огромен прозорец вместо цялата стена. Зад прозореца, в слабата

зеленикава вода на прожектора, плуваха риби, прозрачни медузи и се поклащаха водорасли от невидимите подводни течения.

– Ето каква била работата... – развълнувано прошепна Синицки.

– Аз сега се намирам на дъното... Това е подводен дом.

На среща му плуваше, разтвори уста, някаква мъхната риба. На Синицки му се стори, че тя насмешливо се усмихва. Неволно затваряйки вратата, момъкът се върна обратно в кабинета, легна на дивана и се покри през глава с одеалото.

* * *

В светлата зала, около таблата с прибори, стояха двама души. Единият от тях е Саида.

– За сега той още спи, – каза тя, обръщайки се към своя събеседник. – Навреме го намерихме, още малко оставаше – и край...

Саида беше облечена в светъл комбинезон с блестящи копчета. Тъмните ѝ коси изскачаха под шапчицата ѝ. Саида помълча и замислено добави:

– И той никога нищо не би узнал.

– Също както и сега; – сдържано отговори Василев.

Да, това беше той, Василев, – конструкторът на „подводния дом“.

– Той засега трябва нищо да не знае, – добави конструкторът. – Обаче вие не ми казахте, все пак, как този млад човек попадна под водата именно в района на нашите проучвания?

Усмивката изчезна от лицето на Саида.

– Аз съм виновна за това, – смути се тя. – Той трябваше да изпробва апаратите за ултразвуково изследване...

– Непременно под водата?

– Не...

– Непременно в района на изпробване на „подводния дом”?

– Не... Но аз не мислех, че той ще попадне тука. Ние с Нури няхмахме друг изход. Страхувахме се, че не ще го извлечем.

Василев изпитателно я погледна и разпореди:

– Веднага организирайте изпращането на този млад човек на брега. И побързайте, докато не е започнала бурята.

Изпращайки Саида с недоволен поглед, инженера отиде при работниците, наблюдаващи пробивното съоръжение. „Удивителна безгрижност, – недоволено мислеше все още той. – домъкнаха някакъв юноша”.

– Е, как е, Петър Потапович? – Обърна се той към старика Пахомов, старайки се да не мисли за неприятния инцидент.

Майстора следеше бавно течещия по прозрачната тръба глинест разтвор.

– Да, Александър Петрович, – каза той, като престана да наблюдава, – свиквам по малко. Много съм видял в наше време. Някога, какво...: само дълбаехме майчицата земя, а нафтата с тръби изсмуквахме както жените вода с ведра от кладенците. След това, вече при съветската власт, преминахме на въртящото се пробиване. И нафтата по-иначе започнахме да извличаме. Появиха се у нас дълбоки помпи.

Майстора помълча.

– А сега, каза Пахомов, – вижте до къде отиде техниката! Нашите инженери построиха подводна къща на нафтените работници. И в бели халати в нея работим...

Приближи се Опанасенко.

– Обяснете ни, Александър Петрович. По-рано се случваше по няколко месеца пробивахме, а сега какво се получава? След два дни – и готово! Не може да се разбере. Мъчно се разбира тази работа...

– Нищо, всичко ще разберете, – усмихна се инженера. – Вие представяте ли си с каква бързина пробиваме? – Той помълча един миг и след това добави: – Скоростта на въртенето на нашия електросвредел с висока честота достига до три хиляди оборота в минута, а при тази скорост той се задълбава в земната кора много по-бързо. Затова така бързо трябва да снаждаме тръбите. Честна дума, другари, аз не мислех, че вие така бързо ще овладеете това ново съоръжение. Като че ли цял живот сте работили с него.

– Защо говориш така, Александър Петрович, – забеляза старецът Керимов, внимателно и умело изтривайки от белия си ръкав микроскопическото късче залепила се глина. – Ние цял живот сме работили на разни пробивни съоръжения. Отдавна, почти само с ръце въртахме свредела. Сега такива няма. Сега ние не сме работници. Саида ни нарича... – Той се смути, като си спомни нейното определение. – Кажете Петър Потапович...

Пахомов смръщи вежди и тържествено произнесе:

– Ние сега сме... лаборанти-изследователи. Ето какви сме!

Василев леко се усмихна.

– Да, възможно е тя да е права... С всяка петилетка ние се стремим към изчезването на тежкия труд, към изменяване на самото понятие труд, към добиването на нефта, въглища, метал от хората в такива светли и чисти стаи като нашата пробивна. Но затова ще трябва да се трудим засега още не е в такива условия

като тука, където ви наричат лаборанти. Ще трябва да се върши понякога и тежка, черна работа...

В залата бързо влезе Саида.

– Какво има? – запита я Василев.

– Късно, Александър Петрович, – каза тя, като че ли се оправдаваше. – Подводния коридор е затворени. Не мога да отправя студента на брега.

– Е, какво ще правим с него? – съдържано попита Василев. – Не може да отлагаме изпробванията.

– Да, разбира се, – съгласи се Саида. – Всичко вече е приготвено... А ако... го оставим тук... до края на изпробванията? – Неуверено и повлечено каза тя.

– Той може да не се съгласи да остане три дни под водата. Още не ми е известен характера му. Кажете само на този малчуган къде се намира той и вие ще видите, какъв крясък ще се вдигне. Да... – поклати глава Василев, – объркахте ми работата.

Саида се потърка по челото:

– Нима ще отложим изпробванията... Знаете ли, Александър Петрович, – изведнъж трепна тя, – Синицки не ще узнае, че нашата лаборатория е под водата. Та той още не се е събуждал от тогава, когато го доведохме тук.

– Правете каквото знаете, – махна с ръка Василев и тръгна към вратата.

ПОДВОДНИЯ ДОМ

Синицки беше до толкова уморен, че, върнал се в кабинета, той отново заспа така дълбоко, както и след неочакваната водна баня.

Когато се събуди той с радостно удивление забеляза своя усърдно изгладен костюм, Бързо скочи и започна да се облича. „Много добре!“ Мъчеше го само една мисъл: „Да кажа или не, че съм ходил из подводното си жилище? Нима можеш да докажеш, че всичко това е станало случайно?“

След няколко минути Саида се приближи до вратата на кабинета и внимателно почука:

– Синицки, събудихте ли се?

Вместо отговор вратата се широко отвори. Синицки, усмихнат, стоеше на прага.

– А сега вие ще ми кажете, – се обърна той към Саида. – Какво стана с мен? Кой ме извади от водата? Нищо не помня!

– Аз много ви моля – го прекъсна нетърпеливо Саида – за сега оставете вашите въпроси. Откровено казано, сега на нас не ни е до това.

– Извинете, Саида, – смути се Синицки. – Аз съвсем не искам да ви омръзвам с присъствието си, – каза той като се отправяше по коридора.

Саида бе принудена да тръгне след него. Как уверено крачи, като че ли е у дома си, на хотел!

– Е, какво да правим с вас, Синицки? – стараше се да се усмихне Саида. – Сега има буря, на брега вече не можете да попаднете. И, най-главното, бурята може да продължи доста дълго.

– А именно?

– Два, три дни.

– Силни са бурите при вас, тук на морето – равнодушно забеляза Синицки. – Но нищо, в лабораторията навярно има апарати. С тях аз ще се заема.

– Прекрасно – удовлетворено кимна с глава Саида. – Но не само те могат да ви заинтересуват... Разгледайте лабораторията ни, сондажната, силовите апарати. – Синицки зарадвано я погледна. – Но... – Саида многозначително повдигна пръст. – Забранено ви е да поглеждате в стая номер осем.

– Това е много романтично, – смутено се усмихна Синицки. – Като в приказката за Синята брада. Може да се ходи из всичките стаи, но не и в една от тях. Доколкото разбирам, забранено ми е да се интересувам от вратата, чиито ключ току що завъртяхте.

– Вие сте наблюдателен.

– Казва ли са ми, че това е добро.

– Не винаги, – въздъхва Саида – само неприятностите са с вас, Синицки.

Саида извади ключа от вратата и сурово го погледна.

– Само един въпрос. Може ли? – покорно попита той.

– Е? – недоволно промърмори Саида.

Студента забави въпроса си и подчертано спокойно проговори:

– На каква дълбочина се намираме?

Саида изпусна ключа и спря погледа си на Синицки. Той, с невинен вид я гледаше в очите.

Убедила се, че на Синицки вече е известно, къде се намира, и, най-важното, че той възприемаше своето положение не така както предполагаше Александър Петрович, Саида реши да запознае

студента с подводния дом и тук да го научи да се ползува от апаратите за търсене на нефт.

Тя влезе в стая № 8 и, сядайки на дивана пред кръглия огледален прозорец, се отмести, за да направи място на Синицки. Последният мълчаливо седна, без да откъсва очи от зеленикавата вода, осветена от мощния прожектор.

– Така, значи, вие считате, че вместо кули, излизаци над водата, по-добре е да се правят такива подводни постройки? – попита Синицки, все още гледайки през прозореца, без да обръща глава към събеседницата си.

Синицки стана и, когато погледна през прозореца, забеляза, как отстрани се приближаваше плочеста верига на гъсенично колело. Плочите му бяха направени от блестящ, неръждаем метал. Те шляпаха като непрекъснато падащи нетрошливи огледала; ярки немирни отблясъци се пръснаха под водата, също като слънчеви зайчета. Студента, без да откъсва погледа си, гледаше фантастичната картина.

Някъде отпред се тъмнееха скали. Ето, те са вече близко, те попадат в светлината на прожектора, също като група гъсти дървета, прилични на кипариси. Тяхната зеленина се люлееше, сякаш от поривите на вятъра – подводните течения си играеха с водораслите...

„ТАКА ДРЪЖ!“

Конструкторът на подводния танк влезе в камерата с кръглия илюминатор и се спря до вратата. Да, разбира се, това беше той, инженер Василев. Синицки с възхищение гледаше човека, облечен в тъмен комбинезон.

– Е, да се запознаем, – протегна ръка инженера. Студента с чувство я стисна, очаквайки продължаване на разговора. Но Василев бе зает с друго.

– Александър Петрович, – се обърна към него Саида – моите апарати са в ред. Можем да тръгнем след ултразвука.

Василев мълчаливо кимна. Саида отвори вратата на съседната камера, където бе винтовата стълба. Василев тръгна след нея, но на стълбата се огледа и, като видя унилото лице на Синицки, усмихвайки се му кимна. Помещението, в което влязоха, се намираще точно над стаята с огледалния прозорец. И тук имаше илюминатор с такова дебело стъкло, но със значително по-малък диаметър. Точно пред тях светеха лампичките на таблото. На него пъстрееха разноцветни копчета и прибори, Пред таблото стояха двама техници в кожени костюми.

При влизането на Василев техниците станаха от местата си и се опънаха в очакване на заповедта.

– Ултразвуковия локатор в ред ли е? – попита Василев.

– Тъй вярно! – отсечено каза високият сух юноша, щурман на подводния кораб.

Под илюминатора се раздвижиха металически щори, и пред очите на Синицки се откри стъклен екран. Сухият юноша включи секача с жълтата дръжка. На екрана се мерна зелена точка и всичко пропадна.

– Ще позволите ли да включа прожектора? – попита Саида Василев.

– Надявате ли се на апаратите?

– Да.

– Тогава предавам управлението на вас.

Подводният танк спря. Прекъснаха светлината. В кабината стана тъмно, само контролните лампи на таблата светеха. По екрана побягна начупена зелена линия. „Линията на подводния хоризонт” – забеляза Василев.

– Това е ултразвуков локатор, нали? – попита Синицки и убедено отговори на себе си: – Е, да, разбира се, тук радиовълните лошо преминават. Обикновената локация не е пригодна.

– Вие сте запознати с тези неща?

– Ставаше нужда – уклончиво забеляза Синицки, спомняйки си, как веднъж реши да направи модел на ехолот за измерване дълбочината на морето и да го изпита в реката, когато летуваше. Валеше дъжд. Апарата не работеше... От това негово намерение му останаха най-лоши спомени.

– Доколкото разбирам – реши да докаже познанията си студента – тук ултразвук се отразява от големите камъни и от скалите, така както радиолъча се отразява от айсбергите и корабите при обикновения локатор, базиран на явлението, открито най-напред от Попов.

– Колко сте образован – усмихвайки се каза Саида, и направи знак на техника да включи моторите. Домът отново затрепери, леко се размърда водата в шишето на малката масичка в ъгъла, до която седеше Синицки. В шишето проблясваше зеленикавата светлина, отразена от екрана на локатора.

На светлото поле на екрана, зелено като осветена от слънцето ливада, се появиха очертанията на подводните камъни. Те бавно плуваха встрани. Над локатора се чернееше кръгъл прозорец, който

отделяше хората от подводния свят. Започна пътешествие по морското дъно, в тъмнината. Василев, наклонил се над таблото с уредите, провери курса, – „Дръж така“!

ПАДАЩАТА КУЛА

Нощта се спусна над морето тъй дълбока и тъмна, каквато бе и под водата, където сега пътешестваше танка на инженер Василев. Не се виждаха светлини на хоризонта. Тях ги закриваха появяващите се и изчезващи вълни, високи като планини, Във въздуха – солени пръски и плътен воден прах.

А там долу бе спокойно и тихо. Подводният дом бавно пълзеше по дъното, и неговите обитатели можеха и да не знаят, че над тях, на разстояние само 50 м. бушува ураган. Опитната кула на Хасанов, която бе навлязла в морето най-далече от всички останали, беше самотна. Около нея – само вълни.

Хасанов стоеше във всекидневната над чертежите на своята нова стометрова основа; той пресмяташе числените данни, които му се струваха недостатъчно точни. Понякога прекъсваше изчисленията със сметачната линейка вслушвайки се в ударите на вълните о тънката стена на дъсчената къщичка. Лампичката се люлееше под тавана; при всеки удар тя страхливо потреперваше. Трепереха и стъклата на малкото прозорче. През пролуката на рамката сълзеше вода. Но Хасанов нищо не забелязваше. Нему му се струваше, че в новата конструкция подемната сила на плувеца бе недостатъчна. От тук се увеличаваше натоварването на основата.

– Как не съм съобразил това? – промърмори Хасанов, плъзгайки пръста си по чертежа.

Може ли да се премисли всичко до края? Нима той е специалист във всички отрасли на техниката? Той трябва вече да проектира не стоманена кула, а неподвижен кораб. Той не може всичко да знае! Хасанов отново си спомни инженер Шухов. Да, този инженер навярно всичко е знаел. Той всичко можел да направи!

...Крекинг и железни кули, метод за компресорно добиване на нефт и свързване големи междини в архитектурата, парни котли и мостове! Целият свят се ползува от изобретенията на Шухов. Навсякъде прилагат неговия способ за преработка на нефт, дошъл обратно от океана под думата „крекинг“. Навсякъде се ползват от парните котли на Шухов. Навсякъде могат да се видят дантелени водокомпресорни кули система Шухов. Всяка от тях в миниатюр напомня московската предавателна антена при Шаблевка. Гигантските препокрития на Киевската гара и Москва са също построени от Шухов. Архитектите на целия свят строят металическите съоръжения, ползвайки се от неговите изобретения и изчисления.

Развълнуван, Хасанов стана. Той също прилагаше изчисленията на Шухов при конструирането на подводните основи.

Ето какъв трябва да бъде инженера! Каква огромна ширина, какъв размах! В него, като в огледало, се отразява величието на руската техническа мисъл.

Хасанов си спомни, какво му разказваше неговият стар познат, директора на радиозавода, за американските инженери, изпратени още преди войната като техническа помощ. „Удивителен народ! – се чудил директора на завода – единият от тях инженер по превключватели, други – по бобини, третия – по винтове. Всеки от

тях добре знае своята област, но когато става въпрос за нещо друго, то по-добра не питай. Никакво разбиране...”

„Да, – помисли Хасанов – нашата система е съвсем друга. Всеки инженер трябва да бъде широко образован. Той трябва твърде много да знае, иначе би ли построил плаващи острови? Или подводни танкове?” Размишлявайки, Хасанов гледаше чертежа. За минута той се откъсна от него и погледна в прозореца.

Електрическият фенер, окачен на кулата, изглеждаше като млечнобяло прозрачно кълбо; то осветяваше мокрите дъски, преобърнатите лодки, покритите с брезентни калъфи опитни апарати. На острова – никой. Навярно Григорян се е скрил от вятъра в кабината под кулата.

Изведнъж рязък тласък разтреса цялата конструкция на подводната кула. Хасанов чувстваше, че кулата се люлее.

Инженерът се втурна навън и, спрял се вцепенен на мостчето, погледна наклонилата се кула, сякаш замръзнала на киноснимка в момент на падането.

Той закри очите си с ръка. За миг из тъмнината просто изплува образа на Саида... Но само за миг. Той бе бързо затрит от падащата сянка на кулата. Дъждът навлизаше през яката на студени и, както му се струваше, разяждащи пръски, на тънки струйки се стичаше в ръкава. По гърба му, като змии, пълзяха студени потоци. Инженерът скри глава между раменете си.

(Следва)

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1, 2, 3, 4 и 5 на
сп. Наука и техника за младежта.*

„Сега кулата ще рухне! Ще се изметне нагоре дъсченият под, ще надвисне над водата и заедно с него ще се скрие в бушуващите вълни...”

Всички тези мисли прорязаха мигновено съзнанието му, Той потрепери като от рязък тласък... Не, не, само минута слабост! Той ще построи още и още... Като че ли от действието на електрически ток той потрепери, отвори широко очи и видя, както и минута преди, спрялата в своето падане кула... По наклонената повърхност на пода бягаха хора. Клатеше се призрачното кълбо на фенера, а по мокрите дъски скачаха фантастически сенки.

ДВАДЕСЕТ И ТРИ ЧАСА И ЧЕТИРИДЕСЕТ МИНУТИ

Директорът на института Джафар Алекперович Агаев седеше пред бюрото в кабинета си, нервно пушеше зелената си лула и с неразбираемо за него възмущение очакваше хората, които ценеше повече от всички в института. Той чакаше Хасанов и Василев. Наистина, Василев не беше сътрудник на техния институт, само командирован, но все пак директора го считаше за свой.

„Странен човек е, – мислеше Агаев, поглеждайки с тревога на часовника. Откакто е дошъл, почти не се показва в института. Стои

в подводния си дом. Когато го помолиха да направи доклад пред сътрудниците на института за своето изобретение, той се оправда със заетостта си. Като че ли не може да се отдели за тази цел час, два! Неразбираемо – какво е това – скромност или пренебрежение спрямо другарите? Трудно може да се разбере характера на този московски инженер. Днес ще се опитам да го извикам на откровен разговор. Как той възприема идеята на Рустамов за съвместна работа с Хасанов? Но какво да се прави с Ибрахим? Той, очевидно, твърде тежко преживява катастрофирането на кулата.

През вратата се показва главата на секретаря и веднага изчезна.

След минута влезе Хасанов. Той беше много бледен. Очите му приличаха на големи впадини, под тях изпъкваха скулите.

Директора с кимане на глава му показва кресло. Хасанов мълчаливо седна и широко разтворил нозе, започна да разглежда рисунката на ковъора.

– Като че ли Василев закъснява – каза Агаев, без да изпуска лулата от устата си, поглеждайки отново часовника.

Хасанов, без да откъсва очи от ковъора, попита: „Значи от днешния ден вие ме изпращате при него... – той забави и добави – като чертожник?

– Не, – стараяйки се да изглежда спокоен забеляза Агаев. – Ние решихме, че за тази работа е нужен талантлив конструктор, за какъвто и считаме инженер Хасанов.

Ибрахим сви рамене.

Агаев се престори, че пише в блокнота си, а в същност, без да вдига глава, незабележимо наблюдаваше Хасанов: „Да, сега

подкрепата му е нужна повече от кога да е, но може би именно сега съвместната работа с Василев ще му бъде полезна.”

– Джафар Алекперович! – се обърна към него Хасанов. Той спокойно го гледаше, но видимо бе, че това спокойствие му струваше много. – Аз не вярвам – той говореше отмерено и ясно отронвайки думите си. – Не вярвам, че подводната основа не е издържала бурята.

– Аз също, – без да повдига глава от блокнота, също така спокойно каза Агаев. – Но, изглежда нещо не сме успели.

– Саида още не се е върнала в къщи. Тя би могла с локатора си да прегледа мястото на пречупването до идването на водолазите.

– Нищо, аз вече пратих водолази. Те всичко ще прегледат.

Без да го чуят влезе Рустамов. Директорът извади лулата от устата си, чакайки какво ще каже парторгът.

– За всеки случай помолих водолазите да вземат апаратите за заварка, – наруши мълчанието Рустамов. – Може би ще ни се отдаде веднага да възстановим основата и тогава...

– Отново да почакаме бурята, – иронично подсказа Хасанов.

– Изглежда така.

Отново надвисна тишина, Рустамов ходеше от ъгъл до ъгъл из кабинета, поглеждайки от време на време Хасанов.

– Е, аз мисля, че ти, Ибрахим за всичко ще се условиш с Василев, – започна директора. – Вие имате общи интереси. Как можете да не се разбирате? Вие и двамата сте забележителни инженери. – Той помълча и, гледайки го право в очите, добави. – Кога ще наминеш към него?

Хасанов не отговаряше.

В същото време в малкия дом на островчето, около макета на каси с бели кълба, стояха Василев и Нури. Конструктора на подводния дом разочаровано гледаше изплаващите над водата цистерни, които той искаше да използва за изваждане на нафта от морското дъно.

– И тъй, ние утре с тебе ще отидем при Хасанов, – забеляза Василев. – Много ме интересуват неговите работи на плаващия остров. Кога ще ги завършим?

Нури помрачня:

– Неизвестно. Струва ми се, че за известно време в групата на Хасанов ще се забави проектирането на нови конструкции.

– Защо? – се зачуди Василев.

– Така мисля, – каза уклончиво Нури. – Случват се разни неслуки...

– Неслуки – тихо повтори Василев, закривайки със син калъф макета на касите с цистерни. – Да, ти си прав, Нури... Разни несполуки... Ето на, с цистерните не излезе, както трябваше. Аз съвсем не очаквах това... Светлините се виждат лошо. Понякога съвсем угасват. Помниш ли, как в същата вечер, когато лодката, в която беше Синицки, се промъкна покрай нашия дежурен катер, ние едва успяхме да намерим кълбото. А ако морето е неспокойно, съвсем не ще ги събереш.

– А може още веднъж да опитаме? – неуверено каза Нури.

Василев повдигна рамене.

– Не, изглежда, че кълбата ще бъдат малко пригодни. Това вече е четвъртия опит.

– Нека бъде десети. Но ако вие сте уверени... – започна Нури.

– Там е цялата работа, – го прекъсна Александър Петрович. – Аз не съм уверен. Смятам го за грешка... Но да не припомним вече за това... – замисляйки се каза инженера. – Дето Хасанов...

– Какво става с него?

– Извинявайте, Александър Петрович, не исках да ви вълнувам. Неговата кула не издържа бурята... Разкъса се основата.

– Кога? – инженера рязко се обърна към Нури.

– Григорян разказваше, че тази нощ, около дванадесет часа. Бурята преминала. А тя...

– Извикай Саида с книгата за изпитванията, – неочаквано заповяда Василев.

– Около дванадесет... дванадесет, – замисляйки се, повтаряше той на себе си. – Не, това е невъзможно.

Влезе бързо Саида.

– Какво се е случило, Александър Петрович? – попита тя, подавайки на Василев книгата за изпитванията.

– Вижте кога почувствувахме тласък. Вие си спомняте, следяхме за приборите. Времето записано ли е?

Саида гледаше към Василев с неразбиращ поглед.

– Е какво? Кога? – с нетърпение я питаше той.

Погледа на Саида премина по страницата:

– В двадесет и три часа и четиридесет минути.

СЛЕДИ ОТ ГЪСЕНИЧНИ КОЛЕЛА

В кабинета на директора на института се спускаше мрак. Тъкмо бяха завършили разглеждането на чертежите за петдесетметровото съоръжение. Рустамов мълчаливо стана и натисна копчето при основата на бронзовата колона, поддържаща абажура. Запали се

лампа с дневно осветление. За миг Рустамов затвори очи и като ги отвори, се обърна към Хасанов:

– Разбираш ли, Ибрахим. По-лесно е да си отрежеш ръката, отколкото да ти кажат: „Почакай, не трябва да се строи“. Времето не чака, но ако пак се случи катастрофа? Ние и по-рано се надявахме на точността на изчисленията, а излезе съвсем не това, което очаквахме. Сега ще поправим основите, ще ги проверим за експлоатация през зимните месеци, а тогава...

Без да почука влезе Василев. Веднага след него се втурна Саида. Като се спря пред вратата, тя потърси с очи Ибрахим.

– Моля за извинение, че така се втурнах, – бързо проговори Василев, отправяйки се към директора. – Но аз съм длъжен да кажа... Злополуката с опитната кула на Хасанов е станала поради немарливост от моя страна. През време на изпитанията нашата подвижна инсталация, както ми се струва, е засегнала подводните основи...

Саида смутено погледна към директора. Гледайки гаснещия огън в лулата, той, изглежда, не я забелязваше.

– При последните изпитания на скалите и подводните камъни приборите работеха добре, но, навярно, не сме забелязали на екрана тънките тръби на основата на кулата. Това не е по вина на апаратите на Саида, – съдържано забеляза Василев. – Това е по моя вина. Аз разреших да вървят без прожектори, въпреки, че знаех, че приборите са недостатъчно проверени. И ето в резултат... – инженера се замисли и добави: – Аз не знам, нужни ли са на другаря Хасанов моите извинения, но нека ми повярва, че ми е извънредно тежко...

Хасанов мълчаливо стана, с кимване на глава се сбогува с присъстващите и се отправи към вратата. Рустамов с тревога погледна след него.

Настъпи неловко мълчание.

Василев се приближи към телефона. Саида с поглед попита директора, може ли да си върви. Последният разреши. Рустамов изпрати с поглед Саида и се спре пред прозореца.

Морето беше спокойно. Настъпилата вечер беше една от тези редки вечери, когато непостоянното, всякога вълнуващо се море почиваше.

Железна редица от кули се издигаше над водата. Тя напомняше на Рустамов за непрекъснатата борба на човека с природата. Далече крие тя своите богатства и упорито ги пази. Тежки и непреклонни усилия струва на човека тази борба с нея. Само заедно, с общи усилия се постига победа. Откъснато, поотделно е невъзможно да се работи. Василев и Хасанов трябва да станат приятели, другари в работата. Това е техен дълг...

– Заключение на министерството във връзка с изплаващите цистерни на Василев, – каза Агаев, когато Василев излезе от кабинета и подаде писмото на Али. – Тъкмо сега му го показвах.

Рустамов прекъсна своите мисли и попита без да гледа писмото:

– Положително ли е?

– Не, те смятат, че този способ е нерационален, обаче предлагат да се проведат още няколко изпитвания за окончателното изяснение на неговата практическа годност. Но най-главното не се състои в това; в друго писмо те ни питат за резултатите от последните проучвания. Какво да им отговоря?

– Трябва да се почака, – каза Рустамов, търкайки слепите си очи, сякаш го болеше главата. – Последният път Василев стигна до сто метра дълбочина.

– И какво е намерил?

– Както казва, нищо. – Рустамов повдигна рамене.

– Разбираш ли, Али, аз никак не мога да повярвам, че на такава дълбочина под дъното на морето няма нефта. Привикнал съм да вярвам на геолозите. Помня, че още като студент в 1937 година, аз случайно попаднах на 17-ят международен конгрес на геолозите в Москва. Държа реч другаря Молотов. Той казваше, че в нашата страна „ценят геологията като велика наука”. Разбираш ли – велика! – Агаев многозначително повдигна пръст. – Изглежда, че проучванията на Василев са още твърде несъвършени... – Той се обърна към прозореца и като показваше към огньовете на далечните кули, добави: – Разбира се, на неголеми дълбочини търси и Василев, но защо е нужно да се строи такъв пълзящ кораб, когато са достатъчни само прости кули?

– Какво има във второто писмо? – мълчейки известно време, попита Рустамов. Както изглеждаше, той не беше напълно съгласен с мнението на директора.

– Питат, кога подводния дом ще бъде показан на държавната комисия. Какво да им отговоря?

Зазвъня телефона.

– Добре, докладвайте – Агаев закри с ръка микрофона и се обърна към Рустамов: – Сега ще кажат, какво са открили водолазите под водата при кулата на Хасанов... Слушам – отново каза той по

микрофона. – Правилно, кулата стои в котловина... Какво са открили на мястото на счупването?... Да, да, ясно.

Директора остави телефонната слушалка.

– Разбра ли?

– Странна случайност! – се учуди Рустамов.

– Няма никаква случайност. Танка е минавал по горния край на котловината – това е сигурно, защото водолазите са открили там следи от неговите гъсеници. Той се е докоснал до обломъка от скала, който се е намирал на края на котловината. Този огромен камък е паднал надолу и постепенно развивайки скорост се е ударил в тръбата на подводната основа.

Рустамов облекчено въздъхна.

ТАКА СЕ ЗАПОЧВА ДРУЖБА

Хасанов и Саида мълчаливо се спускаха по стъпалата пред зданието на института.

– Нима аз не бях права, Ибрахим? – не издържа накрая мълчанието Саида.

Хасанов почти не я чуваше, той беше задълбочен в своите мисли.

– Нищо, нищо, – промърмори той и мълчаливо я накара да седне в машината.

– Ти оставаш ли? – попита Саида.

Хасанов кимна с глава. Мотора забръмча. Автомобилните гуми зашумяха.

Машината изчезна зад завоя. Инженера погледна след нея, след това се приближи нерешително към стълбата.

Лъч светлина блесна върху огледалното стъкло на тежките врата. С бързи крачки се спускаше Василев.

Ибрахим очаквателно гледаше към него. Той се колебаеше и не се решаваше да се приближи... Накрая, сякаш подчинявайки се на някакъв вътрешен порив, Хасанов направи няколко бързи крачки нагоре по стълбата и здраво стисна протегнатата му ръка.

На минавачите, навярно им се струваше странно, че в тази късна вечер, когато свети пълна луна и вълните се плъзгат покрай гранитния бариер на пристанището, по приморския булевард се разхождат, хванали се под ръка, двама твърде сериозни инженери, единият към тридесет, а другият около четиридесет години..

– Моля, да ми простите, Александър Петрович, – вълнувайки се говореше Хасанов. – В кълбата-цистерни, които вие изобретихте, може да се изхвърлят нагоре само неголеми количества от добитата нафта за проверка на дебита на скважините, но за промишлената експлоатация е необходимо нещо друго.

– Вие сте прав, Ибрахим Абасович, – отговори Василев. – Аз все още не съм разрешил всички въпроси.

Пясъка скърцаше под краката. Някъде далеч, откъм корабостроителницата блесна пламък от електрозаварка. Василев забави крачките, вглеждайки се в тъмнината.

– Но едно е ясно, – отново заговори Хасанов: – подводният танк може да извършва пробиване на скважини.

– За инсталации подобни на нашите е възможно – добави Василев.

Хасанов се спря и замръзна на място, замаян от нова, тъкмо що дошла в главата му мисъл.

– А може би, никак не е нужно да се строят здрави подводни основи?

– Не разбирам, – заинтригувано подметна Василев.

– Вижте, – Хасанов го застави да се приближи към оградата и изваждайки от джоба си парче тебешир, започна да чертае върху грапавия гранит. – Ето на дъното една полусфера; тя закрива отвора на скважината. От нея се издига гъвкава тръба... сал, или по-точно плаващ остров.

Отдалеч се показва фигурата на пазач в бяла престилка. Той решително се отправи към инженерите. „Безобразие, възрастни хора, а цялата стена изпоцапали с тебешир“. Пазача с отчаяние разтвори ръце, поиска нещо да каже, но тяхното поведение му се стори твърде странно. Той се вслуша.

– Тръбата е нужна само за подаване на нафтата нагоре, – продължаваше по-младият човек, като не забелязваше пазача. – Със специални инсталации, – рисуваше той – от подводния дом ще я отправят в пробитата скважина...

Пазача постоя, послуша, и тихо, на пръсти се отдалечи, не желаейки да наруши сериозния разговор на инженерите. Той почувствува, че тези хора не напразно са изначертали гранитната стена. Нищо... Всичко се случва... Не трябва да им се пречи.

Тишина. Чуват се далечни свирки. Градът постепенно заспиваше.

Тук-таме по булевардите изгасиха светлините.

Новите приятели развълнувано продължаваха беседата. Те, изглежда, не забелязваха нищо наоколо. На хоризонта вече се зазоряваше. Без да бърза, клатушкайки се с метла в ръце се приближи пазача и започна да мете булеварда. Като видя отново

изчертаната с формули ограда, приличаща на класна дъска, той въздъхна, върна се за парцал и внимателно изтри гранита.

Настъпваше утро. Двамата инженери, изпоцапани с тебешир, стояха клекнали пред изписаната до долу ограда.

– Но това, ние вече го проверявахме, – учудено забеляза Хасанов, като стана и подаде ръка на Василев. – Ако си спомняш, още там, на пейката?

– Да, – сякаш се съгласи Василев. – Сега ще видим,

Те бързо тръгнаха покрай пристанищната ограда. Ето една пейка. Не, тук не са седели. Втора, трета, никакви записки. Може би, това беше от другата страна? Разбира се не; всичко се обяснява просто! Срещу тях се приближи пазача носещ парцал. Той вече търсеше нови записки. Няма какво да се прави! До сутринта тук трябва да бъде почистено. Василев погледна към него, след това към Хасанов и неочаквано се разсмя.

– Е как? Съвещанието завършено ли е? – като продължаваше да се смее, попита Василев.

– Изглежда, че е време, – протягайки се и търкайки очи, като, че след дълъг сън се усмихна Хасанов.

След това той стисна ръката на Василев и тръгна към вратата.

Той бързаше за вкъщи. Веднага всичко ще разкаже на Саида. Сега му стана ясно нейното увлечение към работите на Василев. Неговият подводен дом ще прави проучвания, след това ще сондира и накрая на морската повърхност ще се появи остров. Той ще бъде прикрепен само за една гъвкава тръба. Никакви подводни основи, освен стоманената полусфера, спускаща се от подводния дом.

Тя ще служи като будка над скважината. В тази будка може да се влиза от пробиваната машина на Василев за преглед и ремонт на помпите. Подводният танк ще се приближи, ще проведе тунела за преминаване, херметически съединяващ се с будката. По този проход ще влезе майстора, ще провери всичко, както трябва и василевият дом отново ще запълзи към следващата полусфера на подводния промишлен район.

А отгоре – плаващите острови-цистерни... Островите на Хасанов!

* * *

Рустамов отиде при включвателя и угаси светлината. Светеше само лампата на масата. Парторга се наведе над картата на Каспийско море и ограждаше с молива най-сините места.

Някой внимателно почука на вратата.

Рустамов не отговори. Когато след минута той вдигна очи, видя Синицки на прага. Той смутено мачкаше шапката си:

– Извинете, другарю Рустамов, аз исках да попитам дали е получено разрешение за моето участие в утрешните изпитвания? И след това, аз имам...

– Влизай, скъпи, – откъсна се от картите Рустамов. – Сядай.

Синицки седна на края на креслото.

– Александър Петрович ми каза – започна парторга, – че Синицки също изобретява. Момъка смутено се усмихна. – Разбираш ли, драги, – продължи Рустамов. – искрено да ти кажа не ни се искаше да допуснем практикант на такива големи изпитвания, но... как да се откаже на младия изобретател? Не може!

Парторга погледна с усмивка студента.

– Цялата наша страна възпитава младеж със смела мисъл, новатори. Нека всички пътища се откриват пред вас.

Развълнуваният студент гледаше парторга. Значи, решено е. Утре той, с правата на техник по приборите ще участва в изпитванията. Та нали това е първото в историята пътешествие по дъното, на такива дълбочини!

– Али Хюсеинович – бързо заговори Синцки, – това е такава голяма чест за мене... А изобретатели у нас има много... Навсякъде...

– Нека бъдат повече, – ласкаво се усмихна парторгът. Това никога не пречи. – И след като помълча, добави: – Разбира се, всеки от нас измисля и изобретява нещо. Съветският човек е творчески възпитан, ако може така да се каже... Той е възпитан в примера на великите руски учени и изобретатели. Ние твърде смело боравим с техниката, но не сме свикнали да ѝ бъдем роби. Ние сами правихме машини и ги гледаме със собствени очи, с очите на строителите: не би ли могло още нещо да се преправи?... И много хубаво, скъпи мои. – Рустамов погледна ласкаво младежа, – че в тебе живее тази безпокойна жилка. Саида ми каза, как ти изучаваш нейните апарати.

Приспособил си затъмняваща козирка за да се вижда по-добре след това автоматичното изключване... Юнак! Е, желая ти успех!

Рустамов стана.

– Али Хюсеинович – проговори развълнувано момъка, стараяйки се да извади от джоба си диктафона. Той се беше закачил за хастара и, сякаш нарочно, не можеше да бъде изваден. – Би трябвало по-рано, но аз не излизах от подводния дом. Ето, най-

после, – въздъхна облекчено той и сложи върху картата на Каспийско море кутийката от пластична материя.

– Чух, чух, скъпи, – разсмя се парторга. – Но тези работи не са по моята част...

– Не другарю Рустамов, – съвзе се от смущението Синицки, – именно по вашата.

Той натисна копчето и като че ли от кутийката се откъснаха на свобода два гласа.

– Откъде е това записване? – попита най-после парторга, когато шумът от отдалечаващата се кола съвсем затихна, също като звуковия край на радиопредаване.

Синицки разказа.

– Благодаря, Николай Тимофеевич, – стисна му ръката Рустамов. – Много полезно предупреждение. Остави тук лентата, и... и сам разбираш, че затова не бива да се говори.

Когато Синицки си отиде, Рустамов още един път прослуша записаното на стоящия в кабинета голям диктафон, след това сложи лентата в касата и отиде до прозореца.

В далечината горяха светлините на морските пробивни кули.

РЕШИТЕЛНИТЕ ИЗПИТВАНИЯ

Ето вече два часа подводния дом пълзи към далечните каспийски дълбочини. Синицки отиваше близо до илюминатора и гледаше осветеното от прожектора морско дъно. То постепенно се снишаваше. Тук вече дълбочината е 150 метра. Това се вижда от приборите, стоящи на таблото на стената.

Синицки погледна техните светещи стрелки и си спомни, че подобни прибори той видя в кабината на пътническия самолет, от

който за пръв път забеляза бялото кълбо. На Синицки му се стори смешно, че е заподозрял човека с квадратните очила, с които летяха заедно, като че ли той е заминарал едва ли не цялото Каспийско море. „Обаче, – замисли се студента, – какво търсеше той на брега? Навярно Рустамов знае. Колко хубаво, че може да помогне и случайното записване на диктафона”.

Танкът се движеше с помощта на акумулатори като подводница. Акумулаторите с огромна вместимост се зареждаха от няколко динама, задвижвани от дизели. Но зареждането можеше да става само горе. За работата на дизелите е необходим въздух. „Голям недостатък, – помисли Синицки. – Но как да се премахне?”

Минаваха минути и часове. Подводният танк се движеше. Бавно пляскаха по твърдото дъно огледалата на стоманените гъсеници. Синицки ги видя през прозореца на щурманската кабина. Около него стоеше Василев и гледаше на кръгъл екран новия прибор, донесен от Саида за проучване на нафтените пластове. Бягачият лъч показваше различната плътност на почвите, като че ли нарочно избягвайки деленията, съответстващи на плътността на нафтените пластове.

Когато танкът вървеше на неголяма дълбочина, Василев често го спираше, за да се разходи по дъното с портативен апарат. Той сам обличаше водолазен костюм и скиташе около подводния дом.

Той не вярваше, че геолозите може да са сгрешили. Той вярваше, че подводният танк трябва да открие „златното дъно”.

Синицки не можеше да се съмнява в надеждността на апарата, който така добре изучаваше в последните дни. Многокаскаден усилвател със същите копчета-лампи, както в диктафона.

Пиезоелектрически микрофон. В тези два прибора има много еднакви неща. Как няма да знае апарата на Саида, няма да го разбира също тъй добре, както прибора който е направил самия той? Как да не вярва на този апарат?

Синицки погледна стрелката на дълбокомера. Тя приближаваше цифрата 250. Около приборите стояха без да помръднат Саида и Нури. На таблото за управление е замрял мълчаливият щурман. При него стоеше като на голям екран картата на дълбочините на Каспийско море. Някъде по средата бавно пълзеше ярка точка, показваща на кое място се намира сега подводния дом.

– Може би, трябва да се върви малко по на юг, – смутено предложи Саида, нарушавайки мълчанието. – Нафтеният пласт трябва да е наоколо.

– Изминати са вече осемдесет километра. Няма нищо, – ясно каза Василев, погледна светещата карта и излезе от кабинката.

В кабинета той седна до масата и погледна приборите за скорост и дълбочина. Нима танка не ще намери нищо?... Той потрепери от страшно предчувствие... Та това е решителното изпитване... Може би скоро всичко ще се свърши? Всички ще се убедят, че в далечните морски дълбочини няма нефта. Това е било само смела хипотеза на геолозите. Тогава ще поставят на брега ограда от кули и ще измъкнат на сушата...

Дълго бръмчене се дочу от апарата на видеотелефона. Замига контролната лампичка, екрана затрептя. В кабинета влезе тичешком Нури, но като Василев, се спря в нерешителност. Той не знаеше, че инженерът е тук.

– Василев е на телефона, проговори инженера, прикривайки с ръка зачервените си от безсъница очи.

– Александър Петрович? – дочу се развълнуван глас от репродуктора. – С какво ще ни зарадваш? – На екрана се показва загриженото лице на директора.

– Вървим на дълбочина двеста и петдесет метра, на юг от основното направление, – съобщи Василев. – Предишните резултати.

– Да... – какво да се прави, – каза с въздишка Агаев. Не вярвам, искрено казано, не вярвам, изглежда че на тази дълбочина няма нищо. Москва чака съобщения. Ще ѝ докладваме. Завършвайте изпитванията, не ви стига енергията от акумулаторите. По нататъшния риск е безсмислен. Помнете, че не сте сам.

– Помня това – много добре. – Василев бавно протегна ръка към копчето и изключи апарата. – Кажи там, – неопределено махна с ръка той, обръщайки се към Нури. – Нека... Обратното...

Нури за минута постоя до масата и на пръсти излезе от стаята.

Останал сам, Василев дълго седя със затворени очи, след това машинално отвори чекмеджето на масата. Ослуша се... машините бръмчеха, гъсениците тропаха по дъното, някъде се плискаше вода.

И така, всичко е свършено. Геолозите сгрешиха. На тази дълбочина няма нефта, тя се крие там, където е плитко, където нея спокойно могат да я извлекат през пробивните кули на тънките крака на Хасанов.

* * *

Искаше му се да чуе ободряващи, топли думи. Джафар Алекперович? Но какво ще му каже директорът? Той вече взе

решение, трябва да се връщат. Да позвъни на Али? Него мнозина го наричат така просто по име. Искаше му се и той да го нарича така дружески... Али... Но къде е той? Как да се намери? В кои планини на кировабадския район?

Василев отвори дневника на последната страница и прочете: „Утре са решителните изпитвания! Да се провери!...“ По-нататък следваше изброяване на въпросите, изискващи особено внимание. В края има бележка от 29 септември: „Резултатът на работата през последните години, какви ще бъдат?“

Василев с горчива усмивка прелистваше страници, извади от джоба си писалка, бавно отвинти капачето и поглеждайки последните редове стегнато написа на чиста страница: „30 септември“.

Той още веднъж погледна тази дата и допря глава до отворената тетрадка. Но слабостта не продължи дълго. Василев стана, разходи се из стаята. Той неволно си спомни разказите на старите нафтени работници как за първи път съветските хора са започнали да използват „златото на Каспийското дъно“. В Баку пристигнал Киров. Той разделил пристанището от морето с бент, изпомпал водата от заграденото място, за да постави на извоюваната от морето земя първи пробивни кули. Колко неуспехи е имало! Водата е разкъсвала бента. Помните се задъхвали. Не са достигали механизмите, транспорта, хората. Киров не се предавал, той упорито се е стремил към целта, която е била поставила пред него партията...

На първата пробивна кула, освен кал и газ не се оказало нищо. Враговете се размърдали; но Киров продължил да работи. Той е бил

уверен, че в пристанището има нефта. Той наредил да се направят още няколко пробивни кули. Той е вярвал!...

Не може да се предаде и той, Василев. Той ще премине хиляди пъти дъното, за да намери в хиляда и първия, в далечните дълбочини „Черното злато“.

Чу се дългият и нетърпелив сигнал на репродуктора. Василев се откъсна от мислите си и натисна копчето.

– Тук е Хасанов, – чу, той задъхващ се глас. На екрана се показва обезпокоеното лице на Ибрахим.

– Разбираш ли ме? Сега научих от Агаев. Той казва – трябва да се завършват изпитванията, той няма нищо. Не е вярно, аз знам – има!

– Апарата не открива нефтени пластове, – уморено възрази Василев.

– Сляп ти е апарата. Виж със собствените си очи. Ти знаеш ли как изглеждат нефтените пясъци? Погледни сам...

В стаята тичешком влезе Саида.

– Какво има? – обезпокои се Василев.

– Намерихме... По-скоро, – най-после проговори Саида. – Апарата работи, – добави тя и безшумно се отпусна в креслото. Ясно беше, че се вълнуваше силно.

– Саида! – зовеше репродуктора.

Тя като че ли не чуваше този призив и бърбеше несвързано:

– Синицки направи превключване в апарат... Увеличи напрежението два пъти, за да приема отраженията от най-дълбоките пластове. Показа се, че нефта е там... Кой можеше да

предположи това? Това никои път не се е случвало, ние я търсихме на по-малки дълбочини.

– Саида! – хриптеше репродукторът.

Василев и Нури тичешком излязоха от кабинета: не бива да се губи нито минута.

– Ти ли си, Ибрахим? – най-после Саида отиде до видеотелефона и също като пред огледало поправи разрошените си коси.

– Я ела по-близко, – чу тя глас от репродуктора. Лицето на Хасанов се смееше от екрана. – Дай да ти кажа на ухото:

Саида се наклони над видеотелефона.

– Твоят апарат пак ослепя, – неочаквано строго каза Хасанов, но не издържа този тон и се разсмя. – Аз на мястото на Василев... как може той да те търпи?...

– Е, прости ме, мили мой, – тихо каза Саида, – затваряйки уморено очи. – Аз съвсем не съм виновна. Апарата не може да открие нефта на такава дълбочина. – Тя смутено се усмихна. – Разделят ни триста метра вода, а ти ми се караш...

– А как иначе? Ще те намеря и на морското дъно, – засмя се Хасанов.

„ГОТОВИ ЗА ИЗПЛУВАНЕ”

Саида изтича до кабинета. Там вече завършиха последните приготовления преди да пристъпят към пробиване.

Всички бяха нащрек, очаквайки командата. Василев, сякаш искайки съвет от всекиго, се вглеждаше в техните лица. Той прочете в тях мълчаливо одобрение, готовност и нетърпение.

– По местата! – прозвуча кратка команда.

Чу се тропот на крака по стълбата и в кабинета не остана никой, освен застиналите като от бронз фигури на двата дежурни техници до приборната дъска и мълчаливият щурман на подводният кораб.

Василев ходеше назад-напред из стаята. „Ще стигне ли енергията от акумулаторите, – мислеше той, за да може електропробивача да достигне нафтеносния пласт? Нали пласта лежи на такава дълбочина! Подводният дом изразходва твърде много енергия във време на своето пътешествие. Моите би трябвало да се върнем? Не! Нима ще можем да се откажем от това към което се стремяхме толкова години?“

Василев слезе в пробивната. Там непрестанно работеха. Някъде в дълбочината се въртеше, гризеше камъните свредела на електропробивача, трепереха тръбите под тавана, постепенно изчезвайки надолу.

Пробивната радостно шумеше, – изглеждаше че всичко това става в ярък слънчев ден там горе, където се носи по вълните свежия апшеронски вятър, където мирише на море и лозя.

Синицки се чувствуваше герой. И действително, ако той не беше се досетил да увеличи напрежението в апарата, то навярно, би трябвало да се завършат изпитванията, без дори да се пристъпва към пробиване. „Впрочем, след няколко дена тази мисъл би дошла в главата на Нури или Саида, – призна си сам той. – Това е така просто, че няма защо да се хваля с изобретателността си“.

Василев отиде до таблото, където Саида и Нури следяха приборите.

– Александър Петрович, – обърна се към него Нури, показвайки стрелката на прибора. – Вижте, напрежението на акумулаторите пада. Много силно натоварване...

– Докога ще стигне енергията? – прекъсна го инженера, гледайки часовника.

– Не повече от час. И то ако я използваме цялата, даже и предназначенията за двигателните мотори.

– Няма как, след това трябва да изплуваме, – каза Василев след кратко размисляне. – Сега не бива да спираме пробиването. Трябва да икономисваме енергията. Угасете прожектора и отоплението, съкратете възобновяването на въздуха.

Нури отиде при кабелната кутия, поглади я с ръка, след това плъзна пръстите си по проводите, отиващи към агрегата с висока честота, допря се до повърхността и веднага отдръпна ръката си.

– Претоварване, – навъсено забеляза той, обръщайки се към Василев. – Няма да издържи. Трябва да се охлади... Но не трябва да се чака. Въздухоплавателните съоръжения ще погълнат цялата енергия...

Настъпи мълчание.

– Изключвайте, – каза най-после Василев и с бавни тежки крачки се отправи към изхода.

Нури отърча до таблото, дръпна прекъсвача и изведнъж настъпи необикновена тишина... Изглеждаше, че се дочува зад стоплените стени на подводния „дом шумоленето на водните струи.

Всички стояха като вкаменени. Ето още малко и би се показала нафта! Ще се покаже непременно! Никой не се съмняваше в това. Керимов се хвърли към агрегата, но виждайки отдалече изключения

прекъсвач на мраморното табло, се спря и въпросително погледна Василев, който се спря за минута на вратата.

– Александър Петрович – прегракнало проговори той, – защо така?... Трябва още съвсем малко... Аз знам... – Той изтърча до тръбата, по която пълзеше смес от сондата, откри клапана и поставяйки дланта си отдолу, завика: – Виж сместа, нафтата е близо!

Червеникавата кал шляпаше на пода и, отскачайки от него пръскаше чистата добре изгладена престилка на Керимов. Той не забелязваше това, наливайки в шепи от редкия разтвор и изтичвайки до всекиго, го показваше.

– Ето я, – викаше Керимов. – Скоро... скоро...

Василев стоеше в нерешителност. Може би Керимов е прав. Нафтата е близко. Но може ли да се рискува така? Ще издържат ли другарите? Те не си представят цялата опасност на положението.

Приблжиха се Пахомов и Саида. След тях бързо се спусна отгоре Опанасенко. Пахомов внимателно разглеждаше шепа рядка кал и след това я протегна на Василев. Той взе малко, разтри я на пръстите си и помириша:

– Е, добре. Още десет минути.

Майсторите мигновено се разбягаха по своите места. Нури включи тока. Агрегаторите забръмчаха. И ето отново елмазеният свредел гризе недрата на морското дъно.

Съмнение мъчеше капитана на подводния дом. Има ли той право да рискува така! Той не е сам.

Скъпоценната енергия се свършва... Ето вече 8 минути с пробива, а резултати все още няма... Остава вече една минута. Трудно се диша... Или това е просто от възпнение? Десет минути...

Василев стана и искаше да направи знак да прекратят пробиването, но... Това беше повече от силите му. Може би в единадесетата минута те ще стигнат пласта. Ако беше сам, Василев без да се замисля би продължил своята работа до тогава докато има въздух, докато има сили да се държи. Той погледна приборите. Налягането на разтвора спада. Помпите не могат повече да го поддържат. Това е опасно. Какво да се прави?...

Ето вече дванадесета минута, тринадесета, четиринадесета, петнадесета, шестнадесета минута... Не той не може да върви към престъпление. Повече не трябва да се рискува. Край.

Изведнъж, като реактивен снаряд, с оглушително съскане изхвъркна нагоре и се удари в тавана електропробивача. Целият дом потрепери от удара. Черната струя от разтвора изплиска от дълбочините.

Следва

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

Продължение от кн. 1, 2, 3, 4, 5 и 6.

Но това беше само началото... Чу се злобно клокочене, отново нещо изтропа и ето вече се удря в тавана черна струя.

Тревожна, но радостна минута!...

В тежкия черен дъжд беше трудно да се отиде до кормилото на привентера. Съскаше и виеше струята с огромно налягане. Изглеждаше, че стотици атмосфери са изблъскали тази струя в бялата пробивна на подводния дом.

Намерена е нафта в далечните каспийски дълбини! Разкрита е тайната на морските недра! Пробивна сонда навлезе в „златното дъно“!

Но ето фонтана е затворен. Керимов възторжено протегна към Василев черните си, лепкави ръце:

– Александър Петрович, вижте ей богу! Чиста. Няма пясък. Няма вода...

Василев като в полусън гледаше движещите се пред него черни длани и все още не можеше да съзнае, какво се е случило? Нима това към което се е стремял с години? Така просто, като че ли отвориша бутилка с шампанско и тапата изхвъркна към тавана.

Той изтри изпръсканото си с нафта лице и погледна нагоре. Там се чернееше огромно петно. Нафтата на потоци струеше по

стените. Дългата тръба на електропробивача лежеше недалече от моторите. „Ако не беше отслабнала дейността на помпите поддържащи високото налягане на разтворите в сондата, то нямаше да има фонтан, помисли Василев. – Сигурно акумулаторите съвсем са се разреждали, помпите едва са работили”...

Майсторите изтичаха в коридора. Те бързаха за ведра, лопати и метли. Трябва „бялата пробивна” да оправдава името си.

– Ето ви на вас бели престилки – привидно се ядосваше Керимов, оглеждайки „лаборантите”.

– Готови за изплуване! – командуваше Василев.

За пръв път през цялото време на това тежко пътешествие Василев с наслаждение се облегна на гърба на креслото. Минута, на действително заслужена почивка.

Инженера протегна ръка към копчето на видеотелефона. Както обикновено, пламна лампичката... Екрана затрептя. На него се появи умореното лице на директора.

– Слушам Ви, Александър Петрович...

Василев се бавеше, той искаше да продължи тази щастлива минута...

– Къде си сега? Добре ли е до брега? – запита Агаев.

– Не, на дълбочина триста метра... моите координати са... – Василев се наведе над своите записки и предаде цифрите.

– Защо така? Защо не се завърна?

Но тук суровия „капитан на подводния дом” не издържа.

– Слушай, Джафар Алекперович! – завика той по микрофона. – Намерих... има фонтан. Можеш да съобщиш на всички. Телеграфирай на Рустамов!

– Поздравявам те, скъпи! Прегръщам те... Ние сме готови и веднага се отправяме към тебе... Записахме е координатите. Ще бъде над Вас в 22 часа. Пази...

В репродуктора нещо изпраща и всичко замлъкна. Изображението изчезна. Василев застана нащрек. Той се опита още веднъж да извика кабинета на директора, но отговор нямаше. Какво би могло да се развали във видеотелефона? Той притегли апарата към себе си, но в това време странни звуци, напомнящи шума на вятъра, привлякоха вниманието му. Те идваха някъде откъм коридора.

Изведнъж вратата се отвори и на прага се показва задъхващия се Синицки. Той се облегна на стената и гледаше Василев с широко отворени очи. Инженера скочи от креслото. – Какво има?

– Нищо... Само не се безпокойте... Пожар.

НАЙ-СТРАШНОТО

Не помнейки себе си Василев тичаше по коридора. Пламъкът избухваше от вратата на пробивната. Горящата нефта пълзеше насреща му... Хората с настървение се хвърляха върху нея, засипваха я с пясък, тъпчеха с крака тънките развилняли се струйки.

До вратата не може да се иде. Пламъкът я обхваща от всички страни...

Не се вижда нищо, освен огнените езици, избухващи от пробивната... Хората се задушаваша, но не се решаваха да изоставят това страшно място. Някои се хвърлиха към пожарния кран.

– Назад! – извика Василев. Не трябва с вода!

Но беше късно. Човекът отвори крана и се хвърли под струята. Неясно, защо? Изглеждаше, че той се крие под крана. Мократа фигура изтича сред огъня към вратата...

Тежката врата бавно се затвори и прегради пътят на огъня. Около нея падна човек. Огнена струйка пълзеше по неговия костюм.

Синицки пръв се наведе над него. Той смъкна своето палто и бързо загърна горящия. Дойдоха и другите.

– Нури, Нури! – говореше Синицки, сложил неговата глава на своите колене. Нури не отговаряше... Студента измъкна от джоба си кърпичка, намокри я с вода и я сложи на засегнатото от огъня чело на другаря си...

В коридора вече нямаше нито езиче от пламъка. Изглежда че те всички са избягали в пробивната... Василев бързо огледа присъстващите:

– Всички ли са тук?

– Всички, – отговори Саида вслушвайки се в съскането на пламъка зад стената. Тя се наклони към Василев и му прошепна: – Трябва да потопим пробивната... Ще изгорят всички съоръжения...

– Не трябва, – проговори Василев. – С останалата енергия на акумулаторите, компресорите не ще могат да изтласкат толкова вода. Не ще може да изплуваме.

Саида с изплашени очи погледна своя началник. Тя едва сега си представи цялата безизходност на положението. Зад стената бушуваше пожар. Той може да продължи още, въздухът е достатъчен... Въздухоочистителите, навярно все още работят. Те доставят кислород. Саида си спомни, че горе на мостчето, над съоръженията... имаше кислородни балони.

– Слушайте Саида, – дотърча до нея Синицки. – На Нури е необходим въздух. Лошо му е. Защо да не изплуваме?

– Разбира се, не защото тук ни харесва – с горчивина отговори тя. – Нима мислите, че това зависи от нашето желание?

– За дълго ли?

Саида се вслуша в шума на пожара зад преградата и каза тихо:

– Ние сме прикачени към дъното, като бръмбар с карфица. Държат ни тръбите на пробивната сонда. За да се освободим от тях, трябва да се влезе тук, – кимна с глава тя към вратата.

Керимов тревожно гледаше Василев. Инженера ходеше из коридора, сложил ръце на гърба.

От какво избухна пожара? Той можеше да избухне от искра. Ударил се е в стоманената тръба някой камък, извлечен заедно с нафта... Или тежкия цилиндър на електропробивача... При падането си той е закачил чугуненият кожух на мотора. В кожуха се е появила малка пукнатина. Струйка нафта е пропълзляла през нея и е попаднала в колектора. Колектора е дал искри, нафтата се е запалила...

В подводния дом всичко беше предвидено против фонтаните. Само съвършено необикновеното налягане при отслабващото противодействие на разтворите, впръсквани от сондите, доведе до катастрофата.

„Не трябваше да продължаваме пробиването...“ За това сега мислеше Василев. Той крачеше по коридора, поглеждайки хората. Всички като че ли спокойно очакваха края на пожара. Но от лютивия дим и топлината на нагрятата се преграда едва можеше да се диша.

Чу се глух взрив зад стената... Още по-силно забушува пламъка в пробивната.

– Балоните се пръснаха, – прошепна Василев, вслушвайки се в шума на пламъка зад нагорещената врата.

– При мене, другари! – спокойно и високо изкомандува той. Неговият властен глас се издигна над шума от пожара. Всички се натрупаха около него.

– Положението е сериозно, – твърдо проговори той, преглеждайки другарите си. – Няма какво да крия. Пожара сега не ще можем да угасим. Не може да се влезе в пробивната и затова е невъзможно да се освободим от тръбите. Те ни задържат на дъното. Но все пак ще се опитаме да се отскубнем. Той помълча и изкомандува:

– Да се включат компресорите.

Опанасенко скочи пръв:

– Изключвам компресорите!

Компресорите се задъхваха, съгъстявайки въздуха в камерата.

Разсърдената вода клокочеше, не желаейки да отстъпи своето място. Подводният дом потреперваше, искаше да се издигне но дебелият стоманен тръба здраво го държеше под водата...

От това лампите едва светеха. Бледи червеникави светлини горяха под матовите кълба. Разредените акумулатори отдаваха последната си енергия на компресорните мотори. Вече едва се движеше.

И ето на край, най-страшното... светлината угасна. Василев запали джобно фенерче. Синкавият му лъч се плъзна по лицата и побягна по коридора...

* * *

Тежкия танкер¹ „Калтиш“ пътуваше в района на изпитванията. След него на буксир се влачеше плаващия остров с тръбите. Тази конструкция беше построена още преди от Хасанов за стометровото подводно съоръжение. А сега с нейна помощ предстои да се установи, тристаметрова тръба.

Облите стоманени стенни на танкера трепереха от напрежение. Изглеждаше, че той диша тежко, набирайки въздух в празна стоманена кутия. Днес тя ще се напълни с нафта, отвоювана от хората из морските недра.

„Значи, оправдаха се най-смелите предположения на геолозите: нафтата е навсякъде, а не само в тази издигнатост на дъното, която съединява Баку с Красноводск. Могат ли сега да се изчислят нашите богатства?...” мислеше Агаев.

Редом с директора стоеше Хасанов. Нямаше за какво да се говори повече. Всичко е решено, претеглено, набелязани са пътищата за по-нататъшните изпитвания. Всичко изглеждаше така просто и ясно. Успех, голям, истински успех... Но все още в ума му идват нови мисли неясни и плахи. Пред очите му застават стотици и хиляди плаващи острови-архипелази на Каспийско море. Из морето въпреки всички закони за течението на реките, се леят закованите в стоманени тръби черни реки. Нафтата тече към Москва, Ленинград, Свердловск, Киев, Горки...

– Как всичко това стана странно... – наруши мълчанието Агаев.

Хасанов бавно се обърна с лицето към директора.

– Много странно, – продължи директорът, почуквайки с лулата си о борда. – Защо така изведнъж връзката се прекъсна?... Лошо е това...

– Не се безпокой. Сложни съоръжения, нови. Саида ми разказваше, че под водата могат да преминават само дълги радиовълни, но за предаването във въздуха те не са пригодни. Да се говори под водата е по-добре чрез проводник. Стана нужда да се правят комбинирани съоръжения: на три метра под водата разговорът става по кабел, а на морската повърхност него го пренасят късите вълни на радиостанциите установени на шамандура.

– Е, какво, – проговори Агаев, навел се над борда и наблюдавайки как дългата сянка на танкера бяга пред него по ярко осветената от слънцето вода. Той помълча, примижал, след това погледна залеза и добави: – Само да не ни излъжат и другите вълни, обикновените морски: излиза вятър.

– Затова пък ще изпробваме както трябва. Ще стане ясно колко е устойчива тръбата с плуващата кула. Само да успеем, – с тревога забеляза Ибрахим.

– Ще успеем, до 22 часа има време, – спокойно отговори директорът. – Ние вече доближаваме до този район. Скоро ще видим шамандурата.

Хасанов се доближи до борда и погледа бързите вълнички, напомнящи езиците на пламъка. Лъчите на залязващото слънце светеха във вълничките. На Ибрахим се струваше, че плува по фантастично огнено море, като че ли всичката скрита в дълбочината нефта е изплувала на повърхността, запалила се е

бушува в невиджан пожар. Той неволно затвори очи, отново видя черното, кипящо море и палещата кула в тази безпокойна и страшна нощ. Можеше ли той да предполага тогава, как ще се сблъскат неговите пътища с пътя на Василев?

От плаващия остров се зачу пляскане на вода и бръмчене на мотор.

Там очевидно се готвеха да започнат изпитванията.

В далечината мигаше също като шамандура на река, червена светлинка; тя едва се виждаше: не се беше стъмнило съвсем. Над нея се изрисуваше в лилавото небе тънка стоманена мачта с флагче. Тя се поклащаше на вълните; изглеждаше, че някой я размахва, дава сигнал под водата.

– Да отидем в картата, Ибрахим, – проговори Агаев, стареейки се да види светещите стрелки на циферблата на часовника. – Имаме още много време.

– Светлина от ляво! – раздаде се вик от мостика.

Всички веднага обърнаха глава на ляво.

Също като ракета пусната под водата изплува червен сигнален фенер. Той блесна над вълните като огънче от цигара, отново угасна, скривайки се във водата най-накрая пак изскочи и засия в ореола от водна, прах, като дъга.

Агаев погледна часовника и въпросително погледна Ибрахим.

– Нищо не разбирам. Той ми каза, че кълбата повече няма да ги изпитват, – с разочарование проговори Хасанов. – Защо домъкнах аз тук своите съоръжения?

– Светлина от дясно! – извикаха от мостика. Пак пламна подводната ракета.

– Те са решили да започнат изпитванията по-рано със цистерните, – забеляза спокойно директорът, изтривайки главата си с кърпа... – Няма връзка. Не са успели да ни предупредят.

– А ако нас ни нямаше тук? – избухна Хасанов. – Кълбата щяха да се разхождат из цялото Каспийско море. Честна дума, не разбирам такова безразсъдство.

– Пълен ход назад! – изкомандува Агаев, повдигайки нагоре глава. – Трябва да се оттеглим, – с насмешка се обърна той към Хасанов: – Иначе тия василевски торпили ще пробият нашия „Калтиш“.

Цистерните продължаваха да изплуват от водата.

Яркият лъч на морският прожектор се плъзна по водата. Бавно приближавайки се до светлините, той с труд си пробиваше път в тъмнината, изпълнена с воден прах. Ето, лъчът е вече около тях. Лъчът допълзя още по-близо... От тъмнината също като че ли извираха бели кълба, леко украсени отвън с розовия отблясък на сигналните фенери. Те приличаха на гигантска бронеица, свързана с невидима нишка.

– Вижте, като бисери! – възкликна Хасанов, неоткъсвайки погледа си от това необикновено зрелище.

– Бисери? – учуди се Агаев.

Той погледна още веднъж приближаващите се бели кълба, техният жив блясък и полупрозрачни гълъбови сенки, плъзгащи се по тях, след това с усмивка спря погледа си на възторженото лице на инженера и каза:

– Голямо щастие е да умееш да видиш в тия прости цистерни това, което хората наричат прекрасно. Но ти си млад, драги, –

гласът на Агаев стана суровичък. – Много още не знаеш... С годините си можеш да ми бъдеш син... Също като тебе пламенен, и света му изглеждаше пълен с бисери. Отиде доброволец през четиридесет и втора година в нашата Азербайджанска дивизия... Получих писмо, – продължи Агаев, – падна със смъртта на храбрите... През четиридесет и втора по нашето море също вървеше „път на живота“, както за Ленинград чрез Ладога. Той беше артерия, по която течеше „черна кръв“ за храна на техниката на нашата армия. На нас ни са необходими и бисерите на Василев и подводните кули на Хасанов...

– Слушай, Ибрахим, – след дълго мълчание каза Агаев. – Не намираш ли, че тези цистерни не потъват напълно във водата?

Хасанов се откъсна от мислите си и погледна кълбата.

– Странно. Защо не са ги напълнили както трябва.

Един моряк издърпа бяло кълбо на борда. Над цистерната, също като черен слонов хобот, висеше шланг за преливане на нефта. Той се поклащаше от вятъра – изглеждаше, като че ли някой слон търсеше здраво завинтения нарязан отвор.

Лъчът на прожектора се плъзна и се спря на кълбото. Всички се натрупаха на борда очаквайки с нетърпение, как първият тон „черно злато“, добито от морските дълбини, ще потече в железния стомах на танкера.

Двама млади моряка, хващайки се за дръжките, се покачиха на кълбото и седнали до фенера, започнаха внимателно да отвинтват отвора.

Капака тихо се повдигна. В отвора се плъзна черния хобота. Някъде зашумя помпа. Чуваше се как въздуха клокочи в шланга.

Мина една минута, след това пуснаха хобота по-ниско. Агаев сложи ухо до шланга и дигна ръце в недоумение.

– Празна? – прошепна Хасанов.

Агаев потвърди с глава.

Морякът, седнал на кълбото, пъкна глава в отвора и, вглеждайки се в тъмнината, се вслушваше в нещо. След това той се изправи и въпросително погледна директора.

– На дъното също ли няма? – сдържайки вълнението си, запита Агаев. – Вземи фенер...

В ръката на моряка блесна гълъбова светлина. Светлината като че ли замря във въздуха. От отвора се дочу сподавен глас и изведнъж от него се показва отначало тъмна жилеста ръка, залавяща се за отвора, а след това се показва и главата на стария майстор Пахомов.

КАПИТАНЪТ ОСТАВА ПОСЛЕДЕН

В торпедното отделение на подводния дом беше тъмно и душно. Лъчът на фенерчето пробягна по мокрите плъзгави стени. Техникът влезе в кълбото-цистерна.

Василев застана до прекъсвача.

– Моля да ме разберете, – заговори той. – Въздухопречиствателните прибори не работят вече. Ще се задушим. Въздухът в цистерната стига примерно за половин час, след това ще ви спасят – „Калтиш“ е над нас, шумът от неговия винт се чува със звукоусилвателя.

Василев освети с фенерчето си лицето на Керимов, Нури и Синицки, те изглеждаха спокойни и решителни.

– Затваряйте отвора на цистерната! – изкомандува той.

Нури се затече да изпълни заповедта. Капака напълно се завинтоваше. Всички излязоха от торпедното отделение. От там се раздаде трикратно чукане. Човекът в цистерната беше готов за изплуване.

Бавно се затвори тежката шлюза, закриваща вратата.

Василев провери добре ли е затворено, послуша се за един миг и включи прекъсвача. Чу се шум от водата, която пълнеше камерата. Хората стояха, очаквайки внимателно, кога лекото кълбо ще изплува от торпедното отделение.

Глух шум – и цистерната се изтръгна на свобода.

Синицки си представи как под водата стремително се носи нагоре бялото, като че ли прозрачно кълбо, осветено от фенера. То прилича на мехурче въздух, изплуващо от дъното на чашата. Ето, то изскача на повърхността и се поклаща на вълните... Още малко – и въздух, истински свеж морски въздух ще нахлуе в душната цистерна. ”

– Сега е ваш ред, Синицки, – прекъсна неговите мисли спокойния глас на Василев.

Лъчът от фенерчето се плъзна по лицето на Синицки. Той примига и запита:

– Само един въпрос, Александър Петрович. Нали някой трябва да остане тук, за да включи прекъсвача и да пусне последната цистерна?

– Не е ваша работа, – неочаквано рязко го прекъсна Василев. – Изпълнявайте заповедта!

Синицки недоволно вдигна рамене и тръгна към кълбото. Светлината на фенерчето догони студената и след това освети застиналите лица на Керимов и Нури.

Василев обърна глава към тъмнината на торпедната камера.

– Пригответхте ли се?

– Не, Александър Петрович, една минута. Ще ви почукам.

– По-бързо, – недоволно забеляза Василев, разглеждайки прекъсвача.

Глухо трикратно чукане се дочу от торпедното отделение.

– Готово! – доложи Нури, излизайки от камерата.

Медта на прекъсвачи блесна, водата забълбука, шум – и отново полетя нагоре светещата точка...

Около отвора останаха трима. Минутно мълчание се възцари, – очевидно, всеки мислеше за едно и също нещо: чий ред е сега? Впрочем, за Василев този въпрос беше вече решен.

– Сега със вас, Александър Петрович, – глухо проговори Керимов, като че ли отговаряйки на мислите на Василев.

– Не аз, – усмихвайки се със сила възрази Василев. – Капитанът напусна последен кораба, ти знаеш това, Ага Рахимович.

Той се послуша и, убеждавайки се, че външната шлюза автоматически се е затворила след като сгъстения въздух е изтласкал водата от торпедното отделение, отвори вътрешната шлюза.

– Моля, другарю Керимов!

– Не съм съгласен, – неочаквано спокойно проговори стария майстор.

– Не ме интересуват капитаните. Аз съм стар човек и съм отработил вече своето. А ти трябва още много да строиш. – Той се закашля и едвам поемайки дъх, прошепна: – Ние сме болшевици с тебе, Александър Петрович. Ти разбираш, кой от нас е по-необходим.

– Правилно, Керимов, ние с тебе сме болшевици. Затова бъди дисциплиниран, когато ти заповяда началник... – той замълча. – Аз чакам!

Керимов стоеше смутено пред Василев, след това като че ли вече се реши, прегърна Нури, прошепна му нещо и бавно влезе в торпедното отделение.

Водата тихо пляска под краката му.

Светещата точка отново излетя. Още един човек напусна подводния дом.

Нури, прислонил се до хладната стоманена врата, стоеше разперил ръце настрани, също, като че ли искаше да се задържи на това място, да остане тук и да не мръдне нито една крачка. Не каквото и да става той не може да го напусне...

Ето вече лъча на фенерчето затрепери по лицето на Нури. Настана очаквателно мълчание.

– Някой трябва да остане, – проговори най-после Нури, отваряйки най-после широко очи. Той не мигаше и гледаше светлината на фенерчето.

– Вие бяхте на война, а аз не. Но аз добре знам, че съветския войник пази живота на своя командир... Защо вие ми отнемате това право? Защо? Нури се изправи в целия си ръст. – То е мое!... Не ще си отида от тука, докато вие сте тук.

– Ти чу ли моята заповед? – тихо запита Василев.

Нури се огледа встрани търсейки изход. Василев го хвана за ръката... Нури се отскубна и побягна по коридора. Лъчът на фенерчето се замята...

* * *

Лъчът на прожектора пълзи по водата. Той се насочва към червените светлини, към светлините на цистерните. Лодките с голям труд ловят цистерните, една след друга ги тласкат към борда на „Калтиш”.

– Откривайте капациите на всички цистерни! – командува Агаев.

Кълбата подскачат около бордовете. Една след друга отвинтват капациите на отворите...

Хасанов застана на борда, стараяйки се да познае в коя цистерна ще бъде Саида. Отварят вече четвърто кълбо, а нея все още я няма.

Ага Керимов излиза от кълбото смръщен. Той деловито се оглежда встрани, преброява кълбата и мърмори нещо под носа си.

Някои нетърпеливо чука с обувки по стените на цистерната. Моряците се хвърлят към нея и бързо отвинтват капака на отвора. Какво се е случило? Чукането продължава дотогава, докато не свалят капака.

В отвора се показва главата на Опанасенко. Той презрително поглежда седящия на цистерната моряк, издига се на ръцете си, сяда и прегракнало говори:

– Израснал си като планина, а цяла година една гайка отвинтваш. Трябва по-бързо да работиш. Дяволско дете! – И след това примирително добавя: – Дайте цигара!

– Светлина от ляво! – извиква дежурния.

– Това е деветото! – вглеждайки се в тъмнината броеше Агаев. – Там всичко десет души ли са? – обърна се той към Хасанов.

– Да, – отговори инженера, без да откъсва погледа си от кълбото.
– Може би в това кълбо е Саида?...

– Ибрахим Абасович, – обърна се към него Керимов. – Саида беше отправена преди всички. Тя е тук... Успокойте се...

Подскачайки по вълните се приближава и последното кълбо.

Хасанов се спуска зад борда и, хващайки се за въжетата, се старае да помогне на моряците да отворят капака.

Ето капака на цистерната се отвинтва – това е последният човек из под водата. Всички знаят, че в подводния дом са останали само Нури и Василев. Кой е в това кълбо и кой е останал в дълбочината? На всички им се струва, че капака се отвинтва нетърпимо бавно...

До нея отваряха и друга цистерна. От нея извлякоха полуприпаднала Саида...

Саида откри очи.

– Всички ли са тук? – запита тя, оглеждайки околните.

Никой не се реши да ѝ отговори.

Отвориха последната цистерна. От отвора не се показваше никой. Кълбото се блъскаше в борда. Празната желязна кутия на кораба звънтеше като камбана.

Когато се спуснаха вътре в цистерната, там намериха Нури, здраво свързан с ремък. Развързаха го.

Той огледа с очи всички и видя Керимов.

– Прости... Не можах... – Нури не завърши и изтри неочакваната сълза.

– А той? – попита Хасанов, поддържайки Саида и все още не вярвайки че там, долу, е останал човек, който вече не може да се спаси по никакъв начин. – А той? – механически повтори Ибрахим.

Нури опря глава на коленете си и седеше така, без да се повдига, няколко минути. Всички замряха в тежко мълчание...

Нури бавно повдигна глава, погледна наоколо с неразбиращи очи, стана тежко и, забелязвайки Агаев, стоящ мълчаливо с изгаснала лула, изтича към него.

– Слушай, директоре, слушай! – едва не завика Нури. – Защо ние сме тук?... Трябва да го спасим!... Не, не говорете... Аз сам зная, че е много трудно триста метра дълбочина. Аз сам ще се спусна с водолазен костюм...

Той се вглеждаше в суровите лица на Агаев и Хасанов старайки се да прочете в тях отговора.

– Но защо мълчите? Там долу има такъв човек!...

Хасанов се обърна и, наклонявайки се над борда, гледаше тъмната дълбочина.

– Ти мълчиш, Ибрахим? – с отчаяние възкликна Саида. – Но кажете вие, Джафар Алекперович, кажете! Аз не вярвам, че това не може да се направи.

– Може би, пожарът ще угасне и Василев ще може да премине в пробивната. Кислородните апарати няма да работят вечно. Огънят ще се потуши – замислено проговори директора.. – А водолази на такава дълбочина не могат да се спуснат. Ето.... Повече аз нищо не мога да кажа, Саида...

Той изпусна лулата си наведе се и дълго я търси по палубата.

Някакво странно клокочене се чу от към левия борд. Прожектора освети кипящата яма, от дълбочината изскочиха блестящи мехурчета. Те с шум се пръскаха на повърхността. Водата кипеше като в котел.

– Той е потопил пробивна! – възкликна отчаяно Нури.

– Сега... не може да се издигне... – прошепна Саида. – Не може!...

Всички мълчаливо наведоха глави. Моряците се изпънаха като по команда „мирно“ и сурово гледаха буйния водовъртеж. Той постепенно се успокояваше, мехурчетата изчезнаха и само разноцветната ивица от нафта трепереше и се преливаше в лъчите на прожектора.

Вятърът силно задуха.

Вълните с настървение затропаха по железната кутия на танкера.

В това време, борейки се с бурните вълни, моряците издърпваха цистерните към борда, отвинтваха капаците. От кълбата излизаха майсторите и техниците.

Най-накрая остана последното кълбо.

Опанасенко се покачи, хващайки се за дръжките нагоре към отвора и развълнувано извика:

– Другарю Синицки!

Да, само него го няма между спасените. Той трябва да бъде в това кълбо. Гласа прозвуча глухо като в бъчва. Никой не отвори. Опанасенко бързо се спусна в цистерната и след минута измъкна от там намокрена във вода шапка.

КАКВО Е ПОДВИГ

Тъмнина. Бледо свети лампичката на електрическото фенерче, като че ли и на нея не ѝ достига въздух. Грохотът и плясъкът продължават... Нима пробивната все още се пълни с вода?... Василев помни, че той обърна ръчките и отвори крановете за да пусне водата, след това се пръснаха нови балони с кислород и пожара забушува с нова сила.

Сега вече са отрязани всички пътища и подводния дом не може да изплува. Светещият лъч на фенерчето свети на почернялата от огъня стена на пробивната. Да, сега стената постепенно изстива. След няколко минути той ще отвори всички кранове. Водата ще нахлуде и всичко ще се свърши... По-добре да посрещне смъртта мъжествено и изведнъж, а не да се задушава като лалугер в затрупана дупка. А може би?... Не!

Василев се покачва нагоре по извитата стълба и влиза в щурманската стая. Тук всичко е както преди. Сякаш нищо не се е случило през последния час. Приборите стоят, покрити с калъфи, в тъмнината свети стрелката на големия компас. Инженера почувствува че направи привично движение – да поправи края на калъфа на локатора.

Той проверява по навик включени ли са всички прибори, прекарва пръсти по стъклото на компаса – няма ли прах. Странно е да се помисли, че след няколко минути подводния дом ще стане гроб в морските дълбини...

Тежко се диша... Как недостига въздух! Василев не можеше да използва неговите остатъци в балоните на шлюзовата камера, надявайки се някъде в дълбочината на душата си на спасение в кълбото.

Той е отново в своя кабинет. Хвърля фенерчето на масата.

Отвори тетрадката на последната страница и погледна датата: „30 септември“. Взе молива и го сложи отново на мястото му. Кой ще прочете?... Впрочем, – премина през мисълта му, тетрадката с бележките ще я намерят. Навярно, когато и да е ще извадят подводния дом. Тези записки ще потръбват на този, който ще го възстановява. Василев внимателно написа няколко забележки по усъвършенствването на неговата конструкция: необходимостта от тези изменения стана ясна в хода на изпробването, но все още те се нуждаят от опитна проверка.

Сега той до край е изпълнил своя дълг. Той иска да напише последните си думи. Както казват, прощаване с живота... Той е проживян не напразно. Ще остане златното дъно, открито от инженер Василев и неговите приятели. Скоро от плаващите острови ще се спуснат надолу гъвкави тръби, изсмуквайки нефта от морските, недра...

Василев поглади с ръка масата. Тук някъде той сложи молива. Неочаквано инженера напипа кутийка от пластмаса. Той я поднесе към светлината. Оказа се че това е диктафона на Синицки. Василев случайно докосна ръчната. Чу се леко съскане а след това шепот: „– И така продължавам своя дневник, – позна той гласа на Синицки. От малкия като троха репродуктор се чуваха почти без изменение думите от дневника на студента. – Сега на мен ми се струва, че аз опознах Василев. Какво особено ми харесва в него?...”

Една ръка се подаде зад гърба на инженера, насочи се към апарата и спокойно превъртя дръжката. Диктафона замълча.

Василев скочи от креслото и хвана фенерчето. В трептящата светлина той видя като на екран на старо кино усмихващото се лице на практиканта. Инженерът примижа и след това отново отвори очи.

– Моля, извинете, – с мека усмивка проговори Синицки. – Аз също мога да имам своите тайни.

– Как попаднахте тука? – извика Василев, не помнейки себе си от възмущение. – Вие бяхте ли в цистерната?

– Не. Нури завинти капака и отпрати нагоре само моята шапка. Александър Петрович, има още цистерни. Моля ви...

„Какво да правиш с този момък?! – с чувство на неволна топлина помисли Василев. – Ето го сега пред мен и се усмихва. Почти момче...”

– Александър Петрович, – чу той гласа на Синицки. – За какво се замислихте? Честна дума, най-добре ще бъде, ако аз включа прекъсвача... А там горе, вие ще измислите как да ме измъкнете.

– Чуйте, Синицки, – прегърна го през рамената инженера, – аз разбирам вашето благородство, но вие знаете, че аз не ще напусна дома, като ви оставя тука. А да загинем заедно, когато един от нас може да се спаси е най-малкото глупаво.

– Също както и да се подражава на капитаните от авантюристическите романи, които вече стотици години потъват заедно с корабите си...

Студентът се стараеше с лека шега да скрие обхваналото го безпокойство.

Василев седна в креслото и закри очи.

Ставаше вече съвсем трудно да се диша. Синицки седна на стола до инженера и, опитвайки се да прочете при светлината на

фенерчето изражението на лицето му, старателно вееше лицето си с кърпа.

– Не губете време, Синицки, – прегракнало проговори Василев. – Да вървим!...

– Почакайте... Това не е изход. Ние трябва да се измъкнем от тук заедно... А наистина тук е малко задушно... Жалко, че не можем да отворим прозореца.

* * *

Две самотни фигури стояха в палубата на танкера. По вълничките бродеше лъчът на прожектора. Ето той се спря на плаващия остров, където крановете са се изопнали като шии на ки... Той пробягна нататък...

– Не трябва да се чака повече, – каза най-накрая Агаев, на стоящия до него Хасанов. – Връщаме се обратно. Може би ще ни се удаде да пуснем водолази с дълбоководни шлемове. Ще запитаме Ленинград, ако не е късно.

Хасанов се обърна и с кимване на главата показа острова:

– Него тук ли ще го оставим?

Отнякъде през шума на вълничките долетя вик. Хасанов се ослуша. Викът се повтори. Агаев също го чу. На палубата прибягнаха Нури и моряците.

Лъчът на прожектора се прехвърли през левия борд и побягна по парцалените гребени на вълните. Най-послед той замря надалече от танкера. В ярката ослепителна светлина на прожектора подскочаше рибарски лодка. На нейната палуба лежеше човек, махайки с ръка. Той викаше нещо.

Вълничките се прехвърляха през борда на лодката. Изглеждаше, че те още малко и ще отвлекат със себе си нещастния рибар.

Може би останалите вече са загинали.

– Лодка! – изкомандува капитана.

В нея скочиха моряци и Нури.

Рибарската лодка се носеше настрана. Тя, очевидно беше загубила съвсем своето управление.

Виковете ставаха все по-силни и по-силни. Ето рибарската лодка е вече до тази на моряците. Свети по-силно, прожекторе, свети! Иначе лодката ще се скрие зад гребените на вълните.

Нури се обърна с лице към лодката и видя в нея човек с изкривено от страх лице. Той се мяташе зад кърмата, трескаво се хващаше за кормилото. Другият човек, наклонил се над своя другар с настървение се стараеше да отдръпне сключените му пръсти от кормилото. Лодката загубила управление, заплашваше да се обърне.

Нури никак не можеше да разбере: каква е работата? Защо човекът на палубата не спасява своя другар?

Нури с удивление забеляза, че на гърдите на рибаря се поклащаше бинокъл, който бляскаше с мокрите си стъкла.

Виждайки, че лодката с моряците доплува съвсем близко, рибарят остави човекът зад кърмата и държейки се за перилата, отиде към мачтата. Там около нея заплело се във въжетата, скимтеше рошаво куче.

А в същото време от другата страна на танкера почти само на сто метра от него, излетя под водата светеща точка. Дежурният моряк следеше спасението на рибарите и не видя показалата се светлинка. Бялото кълбо, подскачайки по вълните отплува настрана. Ето, то вече е далече. Блесна за последен път неговата червена светлина и пропадна.

Спасените рибари внесоха в каютата. Сложиха ги на дивана и им възвърнаха съзнанието. Очевидно, скъпо им струваше на тях това лошо време. Саида вдигна главата на един от тях и му вля в устата чашка коняк. Човекът откри очи, след това се приповдигна, извади от мокрия си джоб квадратни очила, сложи ги и се огледа встрани. Саида с удивление позна в него единия от туристите, с които преди няколко дни прелетя от Москва.

* * *

Танкерът се отправяше към брега. Бурята постепенно стихваше. Сред цистерните, закрепени на палубата, стоеше Хасанов. Колко пъти той ги преброяваше! Може би още едно кълбо ще изплува из дълбините...

Там, където остана подводният дом, стои плаващият остров. Хората чакат. А изведнъж? Не, за това няма надежда. Няма кой да включи прекъсвача за да освободи капитана на подводния дом.

* * *

Тази нощ бялото кълбо почти се докосна до борда на моторния кораб „Азърбайджан“, пътуващ по своя обикновен курс.

Музиката гърми на палубата. Зад масите се шегуват и смеят хората. Бялото кълбо с угаснал фенер се плъзга по борда на кораба и отново се скрива в тъмнината.

Продължението следва в кн. I, г. II.

¹ Танкер – параход-цистерна.

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1-8, год. I на
сп. Наука и техника за младежта.*

Кратко съдържание на печатаните глави

Студентът от геолошко-изследователския техникум Синицки е пристигнал в Баку на практика. През време на изпробването на уреди той случайно попада в подводния дом на инженер Василев, предназначен за търсене на нефта под дъното на Каспийско море.

Той наблюдава изпробването на изплуващите цистерни–кълба, а също така се запознава с работите на инженер Хасанов, който е конструирал дълбоководни подводни съоръжения. Веднъж късно през нощта на брега Синицки забелязва двама непознати, наблюдаващи изпробванията на изплуващите цистерни.

Синицки участвува в решителните изпробвания на подводния дом. Пробиването открива нефта в недрата на морското дъно. В подводния дом от случайна причина избухва пожар.

Домът не може да изплува на повърхността на морето. Василев решава да спаси хората, отправяйки ги на повърхността в цистерните. Един след друг те напускат подводния дом. Долу остава само Василев. На Синицки му се отдава да се изплъзне от шлюзовото отделение, когато Василев отправя нагоре цистерната, в която той трябва да се спаси. Младежа остава заедно с Василев за да спаси живота на конструктора, тъй като все някой трябва да включи прекъсвача, отправяйки последното кълбо. Всички считат, че Синицки е загинал.

Командата на кораба-цистерна, събира изплувалите цистерни, и незабелязано, се скрива в далечината. Неочаквано изпод водата изплува последното кълбо и незабавно се скрива в далечината. На другата сутрин него го откриват рибари.

В кълбото се намира техническият дневник на инженер Василев.

ЧАСОВНИКА ОТЧИТА СЕКУНДИТЕ

Кабинетът на директора на института. Безоблачното слънчево утро. Утро след тежка буреносна нощ.

В кабинета е тъмно. Прозорците са закрити с черни тежки завеси. Едва се чуват звънливите гласове от улицата. Днес е неделен ден. Хората се смеят, като че нищо не се е случило.

Агаев развълнувано крачеше из кабинета. Най-после той се спря пред диктафона и го включи:

– „...Ленинград. Епрон¹. Повторно моля да ми се съобщи незабавно възможността за доставка на скафандри² за триста метра дълбочина....”

Агаев натисна копчето. Рекордера, който бягаше по целулоидния квадрат мигновено спря, като че действително постави точка.

– Незабавно изпратете това – каза директора на секретарката, като ѝ подаде един лист.

Малката тъмнокоса девойка с ослепително червена рокля мигновено изчезна. Директорът се приближи до прозореца, повдигна завесата, видя „Калтиш” и отново пред очите му се мяркаха белите кълба осветени от прожектора...

Чу се рязък звън на видеотелефона. Агаев бързо отиде при масата и включи апарата. На екрана постепенно се появи лицето на човек от средна възраст и сиви къдрици падащи на челото.

– Слушам, другарю министър.

– Какво отговори Севастопол?

– От такава дълбочина издигането е невъзможно.

– А Одеса?

– Предлагат да пуснем батисфера. Но нея ние не можем да доставим със самолет.

По лицето на човека на екрана премина сянка.

– За колко време ще му стигне въздуха. Изчислихте ли?

– Примерно още около двадесет часа.

Екрана потъмня. Червената лампичка угасна. „Как може за това време да се извади подводния дом? Как да се спаси Василев?... – мислеше Агаев. – Трябва да се даде телеграма и за гибелта на Синицки. Загина най-младият обитател на подводния дом.”

В стаята бързо влезе Рустамов. Той беше облечен в пъстра пътна пелерина. На рамото му висеше ловджийска пушка, а в ръката – куфарче.

– Уф, горещо! – Рустамов в сне фуражката си, хвърли я на масата и падна в креслото. – Прости, идвам направо от пътя. Какво значи твоята телеграма? От Кировбад съм летял без спиране. Изпробването на нашия електросвредел мина забележително. А как е тук? Как вървят Василевите опити? Аз те молих вчера да съобщиш. Де е той сам?

– В подводния дом... На дълбочина триста метра... – глухо каза Агаев и разказа всичко, което се случи през тая страшна нощ.

На масата големият часовник с блестящи големи стрелки равнодушно отчиташе секундите. Всяка секунда – глътка въздух. Колко оставаха още от тези глътки там долу в подводния дом?...

– Както искаш, но аз не вярвам, че ние сме безсилни, – рязко каза Рустамов.

– Аз също съм уверен в това, но ти сам виждаш, сега никаква техника не може да помогне. Срамно е да се признае това, – продума тихо Агаев с някаква скрита обида в гласа. – Аз не мога да си затворя очите... Все виждам как се вият гарги и се пръскат мехурчетата там дето беше подводния дом... Ръката ми да отрежат кръв няма да потече...

Агаев скочи от креслото и заговори бързо и дрезгаво:

– Не мога да мисля за това... На фронта моят брат командуваше танков баталион и в бой премина от Ростов до Виена... Казваше, че било тежко... Но хората и танковете дойдоха до края. Свършиха боевете... – Агаев се приближи до прозореца, спря се за минутка, вслуша се във веселите гласове, които идваха от крайбрежната улица и продължи: – Чуваш ли, Али, те се смеят. Те са щастливи. Всичко отдавна е забравено. Кой от тях може да си помисли, че сега, когато вече няма война, страната изгуби един от най-добрите герои и единствената машина струваща не една десетка милиони...

– Не е вярно, Джафар, войната продължава... Те знаят това. Война за голямо щастие на земята. За това, което ние болшевиките наричаме комунизъм.

Рустамов отиде при Джафар, прегърна го през рамото и като помълча малко, попита:

пазиш, поIIIсга:

– Какво отговори Ленинград?

– За такава дълбочина скафандри няма. Ще опитат друго.

Рустамов премина по стаята, спря се до масата и като обърна към себе си часовника погледна Джафар. Агаев безцелно гледаше стрелките и мислеше само едно: „Триста метра дълбочина... хиляда тона товар...“ И като че продължаваше гласно своите мисли той заговори:

– Нищо подобно не се с случвало друг път... Не могат да се дократ понтони... Водолази за такава дълбочина няма...

– Не, Джафар, този път не съм съгласен с тебе, – рязко каза Рустамов. – Защо ти мислиш, че само Епрон или някоя друга мощна организация може да издигне подводния дом? Времето се свършва. Изход не виждаме. Само смелата мисъл може да реши тази задача. Разбираш ли... Смелост! Аз вярвам в нашия колектив. Вярвам, че именно тук ще се роди тая мисъл.

– Какво искаш ти?

– Да се посъветваме с нашите инженери. Нищо повече. Те разбира се вече са мислили по тези въпроси. Трябва да ги съберем заедно. Разбираш ли, заедно!

Агаев мълчаливо натисна копчето на звънеца.

* * *

Откакто „Калтиш“ бе дошъл в пристанището, никой не бе напускал института. Всеки очакваше, че ще бъде повикан всеки миг, за да се върнат отново на онова място дето се клатушкаше антенната гъба на подводния дом.

Хасанов стоеше до гранитната ограда и гледаше морето. Спокойно. Лодките са задрямали на своите котви. Ибрахим извади от джоба си късче тебешир, погледна го и изведнъж си спомни: крайбрежната улица, утро и изписаната с формули стена. Недалеч от Хасанов, облакътители се на парапета стояха Пахомов и Нури. Те мълчаливо разглеждаха докараните от танкера цистерни.

– Кого там спасявахте? – попита след дълго мълчание Пахомов, като си спомни за рибарската гемия.

– Любопитни рибари с бинокли, – недоволно отговори Нури. Те през цялото време вървели след нас... Ех, Пахомич, не ни е сега до тях!...

– То се знае, – замислено каза стария майстор. – Мотаят се в краката ти...

– Отнесохме ги в каютата, – започна да разказва Нури, – зле бяха. Нагълтали се с вода хубавичко. После се опомниха. Заблудили се казват.

– Почакай мили, – прекъсна го майсторът. – Рибари да се заблудят?...

– Те после се оказаха ловци. С пушки и кучета.

– Че за какъв лов са ходили в морето?

– Питай ги! Те били сътрудници на някаква чуждестранна мисия.

– Така значи... Ясно. Ходили на лов, казваш?

– Плували с гемията, както те разказват, към устието на Кура. В долината на тази река ловът е добър. Навярно са погледат по пътя да погледат нашите опити.

– Нури, Петър Потапович, – извика ги Саида, – бързо при директора.

ТВОРЧЕСКО СЪДРУЖИЕ

Събраха се инженерите, изобретателите, опитните майстори – целия творчески колективна големия институт. Днес трябва бързо, броейки минутите, да се изобрети... Да, именно да се изобрети технически способ за спасението на човек останал в дълбочините на Каспийско море. Всеки знае, че изобретенията не се правят така: те дълго се пресмятат в тишината на кабинетите и лабораториите. Всеки изобретател ще каже, че само като остане сам със своята идея, той може да намери нейното практическо разрешение. Нима е възможно да се измисли или изобрети заедно, с целия институт, под страшното трекане на часовника и при постоянното пресмятане колко още глътки въздух остават на човека, който утре може би не ще е жив затова, защото ти, именно ти, като инженер не можеш да решиш техническата задача?

Но днес беше необходимо. Рустамов вярваше и знаеше, че понякога даже и капризната и своеволна изобретателска мисъл може да се застави да бъде дисциплинирана като войник, ако това изисква свещения дълг на съветски човек.

...Всички слушаха парторга със затаен дъх. Сякаш и часовника на масата дишаше ускорено и жадно, отброявайки последните секунди.

– Сега кажете, можем ли ние да направим нещо? – завърши Рустамов, като наблегна на думата „ние“.

Проточи се дълго мълчание...

– Струва ми се, че може да са пусне сонда върху покрива на подводния дом, – чу се гласа на младия инженер.

Всички се обърнаха към него. Никой още не го познаваше. Той току що бе завършил местния индустриален институт и само преди една седмица стана член на научно-изследователския колектив.

– Това би дало възможност да се пробие бронята... – Каза той, като гледаше в краката си.

– Защо? – попита Рустамов, чувствувайки, че в думите на инженера има някаква още неясна техническа идея.

– Правилно! – възкликна Хасанов. – Трябва да пуснем тръба направо от нашия плаващ остров. Ще я спускаме докато се докосне до покрива на подводния дом.

– Да, да... – оживи се младия инженер.

– Може ли така точно да се налучка? – със съмнение поклати глава Агаев.

– Може! – убедително каза Саида. – Аз ще покажа мястото с ултразвуковия локатор. Всичко ще се види на екрана... По-нататък, говори по-нататък Ибрахим!

– На края на тръбата ще има свределна коронка.

– Ясно. Диамантова, – нетърпеливо добави Рустамов.

– Към нея ще прикрепим свредел... Той ще изреже дупка върху покрива на подводния дом. Сега тръбата здраво съединена с него ще бъде точно над пробивната...

– Вярно, Хасанов... Вярно, – възхитено се обади младия инженер, който не откъсваше поглед от него.

– И това в центъра? – замисляйки се попита директора.

Той държеше в ръка запалена клечка кибрит, но забрави да я поднесе до лулата и тя догоря.

– Не, не съвсем, но почти в центъра на тежестта на подводния дом. – Примерно... – Хасанов бързо извади от джоба си парче тебешир и се огледа. – Къде да начертая?

Дъска нямаше. Ибрахим се спусна към черната кадифена завеса на прозореца, дръпна я рязко и с широко движение на уверена ръка начерта спуснатия перпендикуляр върху покрива на подводния дом,

– Ето тук, – каза той, като се обърна към директора.

Тежката завеса се поклащаше от вятъра.

– Сега разбирате ли? – продължи той. – Тръбата е плътно съединена с купола. Точно под нея е пробивната. Ето я... От нея ще се изкачва вода по тръбата, – показваше той на чертежа. – Василев е могъл да пусне вода в пробивната само от камерите, които автоматически се затварят при напълване. Следователно, като изтеглим водата от пробивната ние можем да се надяваме, че подводният дом ще изплава без всякакви понтони.

– Разбира се, уверен съм в това! – каза младият инженер, като изтриваше потното си от вълнение лице.

– Е, как мислите, другари? – обърна се към всички Агаев. Неговите очи се оживиха. – Струва ми се, че от това ще излезе нещо.

– Е добре, – замислено каза Рустамов, без да отговори на въпроса. – Но как ще се освободиш от тръбата, която е в земята? Нали знаеш, че тя държеше домът още когато в пробивната нямаше вода. Заради нея те не са могли да се издигнат...

– Виж каква беда, – загрижено и като че ли на себе си проговори Пахомов. – Държи... Да може някак да се откъсне...

– А ако я разбием? – изведнъж неуверено попита Нури. – Но разбира се! – зарадвано скочи той от мястото си. – През тръбата, с която ще изтеглим водата ще пуснем взривен фишек с електрозапалка. Той ще падне точно върху пробивната машина дето се държи тръбата. Ще разбием тази връзка и домът ще се освободи. Да се разбие съвсем не е трудно. Това и моята баба...

– Чакай, чакай, Нури. – предупреждаващо протегна ръка към него Хасанов. – Не така бързо. – Той за миг се замисли, погледна чертежа и възторжено възкликна: – Юнак! Ти разбираш ли, че това, е най-простото решение!

– Според мене правилно, – усмихна се Агаев. – Ти как мислиш, Али?

– Трябва да се започва, – отговори Рустамов. – И тъй, како е нужно преди всичко? – се наведе той над бележника си.

– И аз мисля, че трябва да опитаме. – решително каза Агаев. – За сега още много работи не са ясни. В момента ние тях ще обсъдим, но въвн от това подготовката трябва да се започне веднага. – Той помисли малко и добави: – Техническото ръководство по издигането на подводния дом възлагам на инженер Хасанов.

Следва

¹ ЕПРОН – Експедиция за Подводни Работи с Особено значение.

² Скафандър – специално водолазно облекло.

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

Началото виж в кн. 1.2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, год, I и
кн. 1 год. II

Ибрахим мълчаливо стоеше и зарадван гледаше чертежа на намереното разрешение. Как здраво подсказа Нури! Той никога не е работил по взривната техника. „Това не ти е инженер по превключватели“, усмихна се той, като си спомни разказа на директора за американските инженери.

Той се приближи до Агаев, очаквайки нареждания.. Ще успее ли да се справи със своята задача? Голяма отговорност, която от тая минута легна върху него го заставаше да мисли за тия може би непреодолими трудности, които го очакваха занапред.

Директорът мълчеше: той също мислеше за тях. За тези трудности мислеха и всички останали. Рустамов записваше в бележника си плана на работа.

Саида тихо се приближи до Ибрахим и шепнешком започна да му разказва как тя предполага да види подводния дом в екрана на локатора. За това ще трябва да се поставят два предавателя на разстояние един от друг. На екрана тя ще види две изображения на спускащата се тръба. Те трябва да се слеят, за да се определи истинското положение на предмета в пространството. Да се

направи всичко това е много трудно, но Саида ще го направи! Хасанов, наклонил глава, мълчаливо я слушаше.

В кабинета настъпи тишина. През закритите прозорци се чуваше едва шумът на птицата. Рязък телефонен звън. Агаев вдигна слушалката.

– Да, института... Наш представител? Сега ще дойде...

Рустамов въпросително погледна директора.

– Нищо особено. – каза Агаев. – Звъняха от двадесет и първи морски индустриален клон. Молят да отидем.

Той огледа присъстващите:

– Аз бих помолил Саида и Нури да отидат за минутка при тях. Вижте в какво се състои работата.

Часовника отчиташе секундите.

ДЕСЕТТО КЪЛБО

На Апшерон има чудесни курортни места.

Само тридесет минути от Баку насам и вие вече скитате сред лозята на Шувелян, зарзалените градини на Мардакян, любувате се на новите постройки от бял шуплив камък, израснали тук през последните години.

Саида и Нури летяха с машината по гладкия асфалт, който изглеждаше гълъбов защото в него се отразяваше небето. Отстрани се мяркаха лозя, градини, вили.

...До пристанището работниците от института бяха посрещнати от началника на промишления клон.

– Разбирате ли, каква е работа... – започна той, като се огледа. – Как е станало това не знам, но рибарите са уловили вашето кълбо.

Саида изстина от вълнение.

– Не може да бъде! – прошепна тя. – Де е то?

– Сега ще го довлекат. Аз видях такива у вас в института, – продължи началникът. – Затова си мисля: сигурно са го изгубили вашите инженери.

В далечината, дето водата и небето имат един цвят, се показва моторна лодка. Зад нея летеше облаче. То подскачаше върху вълните ту догонвайки я, ту изоставайки.

Скоро можеше ясно да се види, че лодката влечеше на буксир бяло блестящо кълбо-цистерна на Василев. Саида не можеше да повярва на очите си. Всичките девет кълба лежат в двора на института. Останалите се намират в подводния дом. Значи това може да бъде само от там...

Не помнейки се от вълнение Саида се затича по брега, като потъваше в пясъка. Още малко остана... Ето лодката вече е до брега...

Нури изпревари младата жена и се хвърли във водата.

Като се покатери по борда на лодката юношата се прехвърли върху цистерната и започна бързо да отвинтва капака. Измина минута. Трудно се поддава скрипящата нарезка. Най-после капака се отдели със слаб звън. Като го притисна към гърдите си Нури погледна в черната яма на отвора. Той дълго и съсредоточено гледа и после се спусна вътре в кълбото.

Настана такава тишина, като че даже вълните се спряха, за да не нарушат със своя плясък мълчанието. Саида притисна ръце до гърдите си. Накрая, звънливо, като от резонатор се раздаде гласът на Нури:

– Няма го тука...

От отвора се показаха ръцете на младежа. Той подаваше на Саида черна тетрадка.

„А. Василев – прочете тя на първата страница. – Технически дневник...”

„Той се е погрижил да не загинат с него записките му” се мярна в съзнанието ѝ. Обхвана я някакво странно вцепенение. Те повече не могат нито да се надяват, нито да чакат. „Нищо няма... само това. Неговият последен привет”. Тя прелистваше страниците: числа, формули, чертежи...

Ето последният ден – 30 септември. Това беше вчера... Саида трепереше от едва сдържан плач. Какво ли е чувствувал той през този ден?

„Равносметка за последните години”, прочете тя, а по-долу: „Ще излезе ли нещо?...” Нова страница...

Саида потрепери от чувството за нещо страшно и безвъзвратно. Това са последните му думи... Те бяха написани напреки през цялата страница с червен молив, като с кръв...

* * *

Съвещанието в кабинета на директора току що завърши.

Агаев и Рустамов разговаряха около масата. Освен тях, в кабинета нямаше никого.

Почука се на вратата.

– Влезте, – разреши Агаев.

В кабинета се втурна Саида. Тя мълчаливо протегна на директора разпечатана телеграма. Агаев прочете надписа, направен с червен молив и погледна учудено Саида.

– Трябва да се търси незабавно, – каза той най-после, подавайки на Рустамов тетрадката на Василев, разтворена на последната страница.

Той погледна едрия надпис: „Към всеки, който намери това кълбо. Съобщете срочно: Баку, нафтения институт, на Агаев. Следете за втора цистерна. Тя е без светлина. Може би ще ни се отдаде да се спасим! А. Василев. Тетрадката изпратете на същия адрес”.

– Без съмнение, втората цистерна е изплувала, – проговори развълнуван Рустамов. – Тя е без светлина, трудно може да се намери...

– Но как се е случило това? – учудено питаше Агаев, прелиствайки дневника. – Той е бил там долу сам!

От тетрадката падна черна лента. Саида бързо я повдигна и я подаде на Агаев.

– Странно, – вдигна рамене той: – Запис на диктафон.

Той се приближи до стоящия до него на масата апарат и вложи в него черната целофонна лентичка. Всички чуха прекъсващият се глас на Синицки:

– Мореплавателите поставят записки в бутилки. Случи се така, че трябваше да нарушим този обичай и да изпратим диктафонната лента в цистерна. Капитан Василев, също противно на традициите, не желае да загине заедно със своя кораб. Правилно!... Точка. Моля също да се съобщи в техникума, че практиканта Синицки се забавя по независещи от него причини.

– Значи те и двамата са живи, – развълнувано заговори директора. – Чудесен момък е този Синицки. Ти разбираш ли, Али,

той е жив. Той е в подводния дом. И ние нямаме право втори път да го загубим... Е, защо мълчиш?

– Подготовката за извличането вече е в ход, – отговори Рустамов.

– Сега организираме търсенето на цистерната. Необходими са десетки самолети, катери, моторни лодки. Ще ни помогнат аероклуба, яхт-клуба, морското училище...

Чу се звъна на видеотелефона. Агаев натисна копчето.

Рустамов изпращаше до вратата Саида и Нури. Те се задържаха на входа. Стойкики заедно с тях, парторгът не можеше да слуша думите на събеседника, с който разговаряше директорът на видеотелефона.

– Да, да, много трудно, – говореше Агаев, старейки се да сдържа вълнението си. – Ние имаме вече план за спасението им. За вашата помощ?... Много благодаря. Ще докладвам подробно...

Директорът забърза, сякаш изплашил се, че разговора може да се свърши внезапно, а той не е казал още най-главното.

– Току-що получихме известие от Василев, той... Не, не, това е неизвестно. Възможно е да е жив... Записка в цистерната... Ние решихме, – спря се той и запита повторно: – Да дойда? Незабавно? Веднага!

Когато Рустамов влезе в кабинета той видя как на екрана на видеотелефона пробягна и се разтопи някакъв образ.

Агаев бързо сложи фуражката си.

– Звъняха от ЦК. Ще бъде направено всичко за спасението на Василев!

* * *

На плаващия остров на Хасанов работеха за извличането на подводния дом. Катери, лодки, мощни силови агрегати се натрупаха около острова. Острова стои без да се поклати от вълните, тъй като неговата дължина превъзхожда много повече дължината и на най-голямата каспийска вълна. Той стои, сякаш опирайки се на вълните, и на нито една от тях не и се отдава да го преобърне.

Хасанов също така спокойно стоеше пред микрофона в командната будка.

Неговият глас прогърмя от високоговорителите:

– Започвайте! Пускайте баласта!

Хасанов се спусна на командното мостче, приближи се до Саида и се наведе над екрана на апарата.

На екрана на локатора той виждаше пълзящата надолу правоъгълна маса. От нея се проточваше нагоре черната линия на тръбата.

Саида е мълчалива и съсредоточена. Тя внимателно върти микрометрическият винт за наклоняване на обектива. Все по-надолу и по-надолу се плъзга погледа на локатора. Вече може да се различи силуета на подводния дом. Баластът и тръбата се спускаха около него.

– Вляво, вляво! – извика Хасанов.

Гласът му потъна в рева на прелетелите над главата му ескадрили водосамолети. Саида вдигна глава.

– Мъгла... Не ще ги намерят. – и, поглеждайки екрана, добави: – Страхувам се, че и ние не ще успеем..

– Трябва! – стисна зъби Хасанов. – Разбираш ли, Саида? Трябва!
– Той изтича към командната будка.

Настъпи вечер. По бялата блестяща повърхност на острова се плъзгаха сенките на хората и машините.

Ту тук, ту там се появяваше високата фигура на Хасанов. Той беше непрекъснато в движение, Сякаш подчертавайки напрегнатостта на обстановката, по водата се мятаха лъчите на прожекторите, осветявайки ту на едно, ту на друго място плаващите стоманени конструкции и задъхващите се помпи. Хасанов се страхуваше да погледне часовниковите стрелки. Колко въздух е останало там долу? Ако до утре подводният дом не бъде извлечен, то...

Нагоре се мерна върха на прожектора. Той освети тръба с извит шланг, приличен на въпросителен знак. Тръбата се наклони и с плясък падна във водата.

– Пак! – отчаяно извика Хасанов и изтича надолу, прескачайки по няколко стъпала от стълбичката, водеща към командната будка.

Двама стари майстори стояха, наклонили се над борда на плаващия остров.

– Както и преди, пада надолу – поклати глава Пахомов. – Тръбата не издържа. Чупи се.

– Може би трябва да и се сложи плаваща подставка? По-леко ще бъде, – забеляза Керимов. – Трябва да поговорим с Ибрахим Абасович.

– Разбира се трябва да опитаме.

Търсеха начини за облекчаване натоварването на тръбата. Най-после сполучиха.

Но това се оказа недостатъчно. Появи се нова трудност: много бавно се изпомпваше водата от сондажната дупка. Тогава Нури

предложи да се спусне втора тръба. Трудно беше, но го направиха. Работата се ускори.

Разсъмваше се. Мъглата порозовя. Тя изглеждаше лепкава като блатна кал, като че ли са затынали в нея корабите и самолетите. Даже рева на торпедните катери ставаше глух като в памук.

Самолетите един след друг се завръщаха на летището. Към брега доплуваха торпедните катери.

На влекача „Калтиш“, до видеотелефона стоеше Агаев.

– Нищо не открихме. Мъгла, – чу той гласа на началника на аероклуба. – Локаторите не могат да открият пластмасовата цистерна.

– Мъгла. Не забелязахме нищо, – докладваше човек в морска униформа.

Мъгла като димна завеса бе обвила целия Каспий.

В ЦИСТЕРНАТА

Василев се сепна от безспирен грохот, като че ли хиляди тонове режеща стомана падаха върху него някъде от горе. Струваше му се, че той отново изпробва своя тежък танк, завършен в последната година на войната. Също така гърмяха неговите гъсеници. Танкът се носи през ямите, изкоренява дърветата... Грохот, звънтене на желязо, душно...

Какво стана с него днес. Той си спомня как Синицки загуби съзнание. Помни, как не достигаше въздух. Какво стана после?

Василев напрегна цялата си воля и пред него постепенно почнаха да изплуват от дълбочината на паметта отделни картини.

Ето той седи в креслото... Синицки се е навел до него...

Лъчът на фенерчето се плъзга по масата. Той осветява тънката прозрачна ваза и в нея лозовото клонче, застинало на стъклото. В ярката светлина на фенерчето тя изглежда като златиста, като че ли в нея са застинали частици от слънчевите лъчи... Там, горе са слънцето, вятъра, планините. Той ги помни: същият цвят, както тази люляково-синя мъгличка на лозовото клонче... Не, още нищо не е свършено!

Василев пак се катереше нагоре. Ако той не открие отвора, ще загине заедно със Синицки...

Той ще намери начин. Той също се спаси в цистерната. Трябва само да се включи ток в прекъсвача... Но как да стане това?

„Какво стана после?“ спомни си Василев. Ето той прелиства тетрадката си, сякаш стараяйки се да намери изход в нея. В очите му попада скица за сигнална лампа с калпак от дебело стъкло, Той се намира извън кълбото... Стой! По какъв начин отиват до нея проводите от акумулатора? Разбира се, чрез херметически изолирани втулки. Ето го решението на въпроса! Той тича в торпедното отделение... Бяга тънкия лъч на фенерчето... Да, да, той си спомня, там се дишаше още по-тежко... Излетя кълбото с тетрадката. Дали да пусне още цистерни със записки?

Синицки падна тежко върху масата, губейки съзнание. Не трябва да се бави повече.

Василев влече Синицки със себе си... Не, той не може да се отправи с кълбо. Той ще се задуши. Горе, сигурно, няма вече никого. Няма кой да отвинти отвора. Но как да го спаси?

Отново проблясък на съзнанието. Ето го решаващият момент! Сгъстеният въздух изтласква водата от торпедното отделение... Той

открива тежката херметическа врата влиза в това отделение и с голям труд поставя кълбото. Той разбива рубиновия калпак на фенера и чрез преходните втулки съединява провода с прекъсвача. Той влече Синицки. Взима със себе си апарата на Саида, парче провод за да съедини двата контакта и манерка с вода. Влиза в кълбото. Той си спомня, че фенерчето му остана да виси на стената.

По-нататък той пак не си спомня нищо... Сигурно е съединил контактите, пушал е водата в торпедното отделение и...

Василев се повдигна на колене и започна да опипва стената. Тя е хладна, плъзгава. Той прокара широко разперените си ръце по нейната повърхност и се убеди че стената се закръглява. Значи той се намира в кълбото... Ето там долу апарата на Саида и до него Синицки.

Жив ли е този младеж, готов да раздели съдбата си със съдбата на капитана на подводния дом? Василев прегърна Синицки и се вслуша в биенето на сърцето му. Да, той е жив!

Василев чувствуваше, че нещо го подхвърля ту нагоре, ту надолу. Значи цистерната е на повърхността. Върху вълните. Той не вярваше на това щастие...

Рязък удар. Падане. Кълбото се издигна на гребена на вълна... Василев падна.

Плъзгайки се с крака и ръце по гладките стени Василев се опита да се добере до отвора. Баластът, закрепен на дъното на кълбото не можеше да противостои на тежестта на тялото на инженера, и кълбото се наклоняваше встрани, за да се върне при първия удар на вълните отново в предишното си положение...

Василев пак се катереше нагоре. Ако той не открие отвора, ще загине заедно със Синицки като мишка в капан.

Той опипва стените с ръце. Къде може да бъде този отвор? Струва му се, тук... Отново подхвърляне... Василев не можа да се задържи и отново се плъзна надолу. Най-сетне той се закрепил за колелото, прикрепящо фенера, и се опита отвътре да превърти капака. Това се оказа невъзможно. Капакът не мърдаше. Изглежда, да се затвори е било по-леко, а сега не достигат сили... Може би, от ударите на вълните капакът се е затворил херметически? Василев няма даже надеждна опорна точка – кълбото го мята от страна на страна.

Няколко пъти на Василев се удаваше да хване с ръце капака. Тогава той се накланяше с цялото си тяло наляво и с тласък се мъчеше да го раздвижи. Напрасно: кълбото отново пропадеше някъде надолу. Тялото му ставаше леко, почти без тегло, като че ли се разтапяше в празното пространство на кълбото. Ръцете безпомощно се плъзгаха по стените – опори няма, отново е трябвало да се катери към отвора. Най-сетне инженерът сполучи здраво да се опре за дъното на отвора... Но всичко беше напрасно. Капакът не се раздвижваше.

Студен пот изби по челото му, Нима всичко е свършено? За какво тогава той се опитваше да се изтръгне из подводния дом? Не е ли взе едно, къде ще се задуши: под водата или тук, на повърхността? Той губеше съзнание. В ушите му продължително звънеше. Припомни си старата приказка за княза в бъчвата. Той се напънал с плещите си излязъл на свобода... Но стените от пластмаса, яка като

стомана, не са дървени дъги. Те не могат да се пръснат, както в приказката.

Не, не, той ще живее, докато мисли, докато не е загаснала в него волята за живот! И той ще намери изход! Мисълта на инженера работеше с пределна яснота.

Преди всичко е нужна светлина.

Василев пипнешком намери жицата, която взе със себе си, за да съедини контактите на временните щепсели, и пипнешком я свърза с пресата на акумулатора.

Кратко затишие. Ослепителна искра. Неволно закри очи. Инженерът отново повтори опита. В светлината от искрата той вече видя металическия пръстен, който поддържаше отвътре кръга с ламповия патрон, Пръстенът беше закрепен с болтове. В краткия миг на Василев се удаде да разгледа, че болтовете бяха с нарезки, подобни на обикновени винтове... Кой, ако не самият конструктор, ще знае как е устроено осветлението тук в неговото кълбо... Трябва само да се отвърти колелото, да се махнат каучуковите парчета – и кръгът с ламповия патрон ще падне вътре в кълбото. Тогава – въздух, а след това – и желаната свобода... Но с какво да отвърти? Василев започна да бърка в джобовете си. О, щастлива минута! В ръката му – монета. Никога в живота си той не бе се радвал толкова на находката. Сега тази монета струваше живота му...

Напрягайки всичките си сили, той отвинташе винт след винт.

Останаха малко сили. Василев падна при всеки рязък удар на вълните. Боейки се да не загуби монетата, той я взимаше в зъби и я стискаше така здраво, като че ли се стараше да я раздели на две.

Колко винтове останаха още? Колко кислород оставаше още в тая глуха кутия, способен да поддържа неговите отслабващи сили?

Най-сетне пръстенът падна, звънвайки от стената на кълбото. Плътния каучуков лист се бе прилепил към пластмасата. Трудно бе да се откъсне.

Василев впи в каучука зъби. Той го късаше с ярост и отчаяние. Най-сетне инженерът почувствува, че кръвта на неговите изранени уста стана солена. Тя се смесваше с капки морска вода. Водата проникваше през цепнатините на пръстена. Още малко усилия – и свеж, опияняваш въздух изпълни кълбото.

Василев се спусна долу, където лежеше в безсъзнание неговият другар.

Пръски от вълните се промъкнаха през открития отвори и на тънки струи потекоха по лицето на инженера. Това го доведе в съзнание.

Отгоре е тъмно, значи – нощ. Откритият отвор все повече и повече се заливаше от вълните. Навярно, силно вълнение. Добре, че на дъното на кълбото има баласт, иначе то би се обърнало. Инженерът свали от себе си ризата и, смачквайки я, затвори отвора над главата си. Въздухът сега стига...

Той се чувствува в относителна безопасност. Никаква буря не го плаши. Дебелите стени ще издържат натиска на всеки ураган.

Всъщност, най-страшното остана вече назад, и битката за живот е спечелена! Само какво става със Синицки? Той се наведе над него, провери пулса му. Пулсът работеше с прекъсване. Навеждайки се още по-ниско, инженерът почувствува на страната си дишането

на другаря си. Трябва да го доведе в съзнание. Може би, трябва да му даде вода?

Василев опипа отделението за акумулаторите. Тук някъде беше манерката с вода, която той предвидливо постави тука и закрепил с късче жица. Манерката я няма. Откъснала се? Инженерът в тревога се спусна надолу, опипа апарата на Саида. Той беше здраво закрепен за дъното. Но къде е манерката? Къде? Най-после я намери. Но какво е това? Манерката е празна. Нейното капаче, изглежда, е било слабо завинтено. Водата се е изляла и смесила с морската, която се плискаше на дъното на кълбото под баласта.

Василев зиморничаво се сви, като че ли от студ. Какво ще правят те без вода? При тях сега няма нито капка – така както няма и троха хляб. Той си спомни, че нищо не можеше да се вземе, защото да се влезе в стаята, гдето се пазеха храните, можеше само през пламтящата инструментална. Страшната катастрофа с подводния дом изпъкна отново пред погледа му... „резултатите от последните години“ – отново си припомни той записката в дневника.

„А може би, и, вярно е, по-добре беше да остане?“

Загина всичко... Всичко, на което той отдаде последните години от живота си... Загина труда на хиляди хора... Как ще може той да ги гледа в очите?

Не, това е само за минута. Той е нужен! Той ще строи нов подводен дом!

Инженерът се повдигна на ръцете си и измъкна от отвора, гдето по-рано беше кръга с патрона и смачканата риза.

Над главата засвети розово петно. Така в този необикновен кълбообразен дом настъпи утрото.

И макар че в този плаващ дом стана възможно да се диша и се появи късче розово небе, той си остава затвор. В отвора едва се промъква ръката.

Инженерът отново се повдигна нагоре и промъквайки ръка в прозорчето, напипа скобата на капака. И отново нечовешки усилия, за да го раздвижи от мястото му... Най-сетне капакът леко се подаде и после спокойно вече тръгна по своите нарезки.

Чувство на неизразимо блаженство обхвана Василев, когато той, приповдигайки се на лактите си, надникна из кълбото.

Той задиша с пълна гърд, оглеждайки се по всички страни, Разсъмваше се. Зората ставаше бледа, леко розова, тя осветяваше белите къдри на вълните. Сякаш този вятър беше разсипал по водата тънките цветове на цъфтящи ябълки. Бреговете не се виждаха, морето изглеждаше като огромна чаша.

Катастрофата с подводния дом се случи далече от обикновените морски пътища, отбелязани на картите с пунктирани линии.

„Добре е, ако са намерили това кълбо, с което аз изпратих тетрадата, – помисли Василев, – но това е малка надежда. Може би това кълбо също плава някъде наблизо. Нищо не се знае. Може би, и ние сме отишли през бурята дявол знае къде, далече не само от морските пътища, но и от това място, където кълбото се издигна от водата”.

„Колко синьо е това море! Навярно то никога не е било такова”. Скоро инженерът се умори да гледа тая неспокойна небесна синевина. Навсякъде само син цвят. От него се замайва главата, болят очите, неприятно повдигане запълзва към гърлото. И все пак, необръщайки внимание на действителната и напълно реална

опасност, с която му се случи да се срещне, инженер Василев мислеше за всичко това малко иронично.

Той беше малко забъркан и смутен, че е попаднал в такова нелепо положение, именно нелепо, – друга дума не може да се избере. Разбира се, и такива приключения са ставали някъде в Тихия океан през миналите векове, – наистина, преди всичко в романите. Но в Каспийско море, и при това – в наши дни?

Горещо е. Покривайки главата си с ризата, Василев стоеше върху отвора и до болка в очите гледаше към хоризонта. Колко може да се издържи така, без вода, без храна? Долу, не идвайки в съзнание, стенеше Синицки.

Изведнъж на Василев му се строи, че в далечината се белее нещо, засега неясно очертание на бряг или на параход.

Не, това не е параход. Светлата ивица не се движи. Тя стои на едно място. Вятърът носи кълбото срещу нея. Василев се вглежда... Пред него из мъглата изплава неголямо островче. Вече се вижда неговият нисък каменист бряг. Това всъщност не е даже островче, а просто купчина от камъни, внезапно издигнала се от дъното на морето.

ОСТРОВЪТ Е НЕПОЗНАТ

Василев изнесе Синицки на брега, след това измъкна с голям труд кълбото и слагайки под него камъни, за да не се върне обратно в морето, се изправи в целия си ръст, оглеждайки се в страни. Наистина, малкото островче с площ само няколко десетки квадратни метра, покрито с дюни и скални отломки, лишено от всякаква растителност, не можеше да предизвика каквато и да е симпатия даже и у най-невзискателния пътешественик. Обаче

живота продължава. Той ще се бори за него, без оглед на мъглата, която се появи съвсем не навреме и при която е невъзможно търсене, без оглед на това, че той не знае как да достави вода и храна, в тези голи камънаци! Не, без оглед на това!

Той трябва да се запознае с острова. Не се знае колко време ще трябва да прекарат тук.

(Следва)

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1-8, год. I и
кн. 1-2, год. II.*

Василев заобиколи купчината скали и излезе на брега. Тук се простираше тясна пясъчна ивица, отделена като с бариера от скалистата ограда от цялата останала част на острова. Пясъкът изглеждаше снежно бял и над него беше надвиснала също такава мъгла.

Няколко крачки и Василев се спря до брега, По-нататък няма път. Вълните шумяха под краката му...

Инженерът изследва целия остров, търсейки вода.

Сега това е най-важното. Василев обаче не се съмняваше, че на тази купчина камъни, неизвестно защо изплували на морската повърхност, не може да се намери нито вода, нито храна. Дълго ли ще чакат спасението? Инженерът погледна бялото кълбо; то не може да се види отдалече на светлия бряг, той те слива с цвета на дюните. Как ще го намерят? На това каменисто островче даже няма нито клонче, нито тревичка?

Синици все още не идваше в съзнание. Може би, той се е ударил силно о стената на кълбото, когато кълбото излетя от шлюзовото отделение?

Ако се намери вода... Той ще се свести... Само глътка вода...

Василев бавно се отпусна на пясъка. Пред очите му плуваха огнени кръгове...

Струваше му се, че той е отново там, долу, в подводния дом. Топло е. Пламъкът изригва от пробивната, приближава се към него все повече и повече. Ето огнените езици лижат косите му, докосват челото му. О, колко мъчителни са тези възпоменания! Нима той завинаги се разделя с подводния дом? Той го строи през целия си живот... Пред очите му преминават картини от далечното детство: слънчево утро; той е на брега на реката, слага си стара газова маска без кутия. Към маската е залепена тънка гумена тръбичка. Тръбичката е прикачена към поплавък. Ето той, треперейки от утринния хлад, се съблича, слага си маската, поставя внимателно поплавъка върху водата и взимайки голям камък се спуска под водата. Той се чувства водолаз. Гумената тръбичка се губи нагоре и над него плава сянката на поплавъка. Той за пръв път се запознава с подводния свят, бродейки по златистия речен пясък и изумено гледа огледалното небе на подводните обитатели, през което проникват правите слънчеви лъчи. Спомените бягат... Ето, той строи модел на подводен танк с гумено моторче. Първи изпробвания... Танкът от тънко тенеке преминава по дъното на дълбокия ручей, и неговият пръв пасажер – котенце – изплашено изскача от тенекиената кутия.

Отново се менят картините на спомените. Ето вече електрическият модел... Той сам е първият пасажер със същата противогазова маска... Многогодишно учение, хиляди варианти, стотици модели... Баку, нефта. Чертежи, изчисления... Отново чертежи... Уралския завод, в който стотици хора строиха неговия

подводен дом... Година време сглобяване в цеха... Изпробвания на суша. Транспортирането му по Волга, и ето, накрая...

Той помни деня, в който домът за пръв път се отдалечи от брега, потъвайки все по-дълбоко и по-дълбоко във водата. В този момент той се чувствуваше най-щастливия човек на земята...

Василев се повдигна на лакти и погледна морето, сякаш опитвайки се отново да види потъващия във водата танк.

...Настъпваше вечерта. Огненото слънчево кълбо надвисна над хоризонта на тънки нишки-лъчи...

Василев се изправи с мъка и погледна сивите острозъби скали, стърчащи на противоположния бряг на островчето. Те блестяха в светлината на залеза с кърваво-червен отблясък, даже белите камъни изглеждаха червени...

Синици дишаше тежко. Той се задъхваше. Дори и тук въздуха не му достигаше...

От водата се издигаше мъгла: тежка и гъста, тя се разстилаше по острова; изглежда че въздуха тук е наситен с отровни изпарения.

Минаваха мъчителни часове.

Слънцето угасна. Някъде от висините се спусна черна завеса, закри целия хоризонт и едва долу, до самото море. остана червеникава бледна ивица. Скалите станаха съвсем лилави и след няколко минути съвсем се разтопиха в мътната мъгла...

Жаждата го мъчеше. Трудно бе да си помръдне езика, като че ли в устата му има една голяма незатваряща се язва. Гърлото е възпалено като при ангина. Не, никакви мъки от глад не могат да се сравнят с това, което той изпитва сега... Капка вода, само капка! Нима те избягаха от смъртта в подводния дом, когато хиляди тона

вода ги заплашваха да ги притиснат, само за да загинат тук след това без капка вода?

Дочу се бръмчене на самолет. Съвсем близко, вече съвсем над главата. Търсят ги. Иначе от къде на къде самолет през нощта? От тук не може да минава пътническа линия. Моторът реве... Изглежда – той е над главата...

Всичко свърши... Тишина, вълните се плискат...

Василев се вглежда в тъмното небе. Мъгла, не се вижда нищо. Над острова мъглата е още по-ниска. Като че ли белезникави призраци в дълги дрехи са се изправили като масивна стена. Те са се хванали за ръце и бавно се насочват към кълбото. Ето, те са вече съвсем близко. Те идват от всички страни. Те се опитват да ги обкръжат.

Но какво е това? Нима само така му се струва?... Не, не, той не бълнува.

На срещуположния бряг на острова се показваха огънчета. Те светеха със синкав пламък, също като джобни фенерчета. Понякога те гаснеха и след това пламваха на друго място. На Василев му се струваше че огньовете се приближават към него. Той не можеше да се помръдне от мястото си, някаква непозната сила го поддържаше при отвора на кълбото. Огньовете блясваха и се придвижваха.

Хладна струйка пот се плъзна по гърба му.

Инженерът се изправи и, стараяйки се да се държи на краката си, побягна към скалите. Под краката му се търкаляха и звънтяха камъни. Синьото огънче бляскаше до тъмната скала, сякаш някой се е притаил около нея. Като че ли някой очаква тук инженер Василев, скрил в ръката си тайнственото фенерче.

Той дотърча съвсем близко и видя, че светлината идва от пукнатината между два плоски камъка. В този миг те изглеждаха на надгробни паметници.

Василев се спря, след това внимателно, затаил дъха си, започна да се приближава към тях. Той искаше да заобиколи скалата от противоположната страна и да види от там, кой може да се намира в пукнатината. Тихичко той се покатери нагоре, върху купчина камъни.

Невнимателно движение, Няколко малки камъчета се изтърколиха надолу. Огънчето изчезна мигновено.

Инженерът скочи долу, където беше огънчето, широко разтваряйки ръце и пипнешком стараейки се да намери някого в тясното пространство между скалите, гдето лежаха плоските блокове.

Там нямаше никого...

МЪГЛА НАД КАСПИЙСКО МОРЕ

Капризно и неспокойно е Каспийско море. Редки, много редки са тихите, безбурни дни... В такъв ден на летецът, свикнал със своя кратък път Баку-Красноводск, му се иска да се спусне по-ниско и, навеждайки се зад борда на своята кабина, да погледа сянката на своя самолет, плаваща по огледалната вода. Такива дни трябва да се отбелязват в календара като празнични, само ако знаехме кога ще бъдат... Впрочем, и в такъв ден привечер задуха ветрец, отначало плах и неуверен, а след час ще се разбушува така, че същия летец в обратния път с тревога ще наляга лоста на управлението, стараейки се да се изкачи по-високо...

Каспийско море има и други прищевки... Понякога сутрин то се обгръща с топла шуба. Гъста бяла мъгла покрива главата му (ако си представим, поглеждайки картата, че главата му се намира около устието на Волга).

През лятото и даже през ранна есен такива капризи се случват рядко. Но така се случи, че именно в началото на октомври, когато ставаха всичките описвани тук събития, ето вече няколко дни Каспийско море беше обгърнато от мъгла. Летците това не ги безпокои; те пътуват над морето в сляп полет, включват автопилота и полу-компаса... Пътя е изцяло осветен от невидимите лъчи на радио-маяците. Пътя е безопасен, вървиш като по релси... Но да се търси в мъглата изгубеното кълбо – това не е леко.

Инженер Василев гледаше бледото слънце, което изглеждаше като електрическа лампа, светеща през дебел слой пара, като в баня... Сходството се подчертаваше и от това, че във въздуха действително беше горещо, като че ли острова се намираше в тропиците.

Синици се помръдна и безсилно повдигна ръка. Тя отново падна на пясъка.

– Вода... – едва чуто промълви момъкът.

Да, да, разбира се, Само вода... Василев трябва да я намери. Чувството на отговорност за живота на младежа застави инженера да започне отново безполезните търсения.

Той тръгна към скалите, където през нощта се опитваше да събере капки влага от падналата върху тях мъгла. Все пак, може би, ще му се отдаде да събере макар и половин глътка вода.

Инженерът гладеше с длани влажните камъни, чувствуваше че те са плъзгави от влага но вода нямаше...

Изведнъж остра, обгаряща болка обхвана пръста му. Той дръпна ръката си и видя тънкото прозрачно езиче на синьото пламъче. То се промъкваше през пукнатините на камъните. Недалече бляскаше друго, също такова огънче, слабо забележимо в плътната мъгла.

И тъй – това значи са тайнствените огънчета!... Как той не се досети през нощта. Нищо странно и тайнствено няма в това. Обикновено явление при изригването на нефтени газове. Значи, на този остров също има нефта, – помисли той. Добре, и тук ще построим кула. Но кой ще узнае за това, ако не ни се отдаде да се измъкнем от този проклет остров... Дяволска мъгла. Нима ще ни намерят. Трябва да се държим. Само да има вода, вода.

Той гледаше мигащото огънче и мислеше, мислеше само за едно: за водата. Ето скача бушуващ поток... Спокойно и бавно тече река. От планините се стича светло ручейче... На масата стои тънка прозрачна чаша... И навсякъде вода. Той я вижда в лабораторна епруветка, поставена към тръбата на дестилационния апарат. Тя бавно, по капка се стича...

Като ослепителна искра блесна мисъл в главата му... Има огън... ще има и вода!

Василев се хвърли към цистерната, скъса вътрешния провод от дебел оловен кабел, свързващ акумулаторите с фенера... Стараейки се да преодолее възпненето си и едва сдържайки се от резки и нетърпеливи движения, прехапал устни, инженера внимателно сне оловената тръбичка от жиците на кабела... След това ръмжейки от нетърпение, той намери металическата си

манерка... Тя се въргаляше из пясъка... Капачето... Манерката няма нужда от капаче... Той го хвърли и направи запушалка от скъсано парче плат от ризата си. В запушалката постави тръбичката на кабела, извита като хладилник. Ето ти готов дестилационен апарат! Горчивата морско-солена вода се плиска в манерката. Сега трябва да се намери и „епруветка”. Погледът му падна на капачето-чашка от манерката.

Огънчето приклещено в пукнатината, трепери също като пламъка на газова горелка. Знаменитият инженер вълнувайки се като ученик, повтори опита за дестилация на водата. За първи път той е правил това преди 23 години във физическия кабинет.

Манерката, като реторта, е закрепена над огъня. Охладителя се спуска в трапчинка; в нея Василев е налял студена морска вода. Краят на охладителят е наклонен над чашата. От оловената кабелна тръбичка падна на дъното на чашата първата капка „жива” вода. Наистина тази вода се струваше на Василев жива! След това още една капка, още... Той си спомня разказа за средновековното китайско мъчение, когато на избъръснатата глава са падали капки вода. Така непоносимо бавно се повдигаше нивото на прозрачната влага.

Най-после чашката е почти пълна. Тъй му се иска да я поднесе към устата си, само за да намокри устните си!... Но ако изведнъж той не се сдържи и я изпие до дъното? На Василев му стана страшно от тази мисъл.

Той стана и, правейки няколко крачки се оказа пак на брега. Стараейки се да не разлее нито една капка скъпоценна влага,

инженерът повдигна главата на другаря си и поднесе чашата към устните му.

Василев не броеше колко минути изминаха откакто Синицки направи първата глътка. Може би, това бяха секунди. На нему му се сториха дълги часове. Не, те минаха и момъка отвори очи! Това беше първата истинска радост на инженера от времето когато започнаха тежките и тревожни дни след гибелта на подводния дом. Той чувствуваше своята победа и в дълбочината на душата му се появиха отново гордост и увереност в собствените му сили.

Синицки дълго не можеше да разбере какво е станало с него. Къде е той? Кой е този? Кой е повдигнал главата му и държи пред него блестящата чаша? Цялото му тяло го болеше, съзнанието му беше размътено, той ту отваряше, ту затваряше очите си, искайки да разгледа нещо около себе си... Кой е този пред него?

– Вие ли сте, Александър Петрович?

Синицки каза това така тихо, че Василев не го чу, но, виждайки че момъка го гледа с пълно съзнание и даже се опитва да говори, инженера облекчено въздъхна:

– Е, най-последно. Как ме изплашихте, Синицки!

ОЩЕ ЕДИН ОПИТ

Вечерта на втория ден от пребиваването на острова Синицки се чувствуваше вече достатъчно добре. Когато той се опита да изрази благодарността си към Василев, инженера забеляза с грубовата ирония:

– Но нали и вие, Синицки, не от любопитство останяхте в подводния дом. Така че да престанем да правим сметки. На нас сега не ни е до сантименталности.

Синицки гледаше с влюбени очи инженера, който му бе спасил живота. Светлина, въздух, твърда земя! Какво повече е необходимо на щастливия затворник, спасил се от подводния затвор!

На Синицки му се струваше, че в света не е останало вече нищо страшно. Нима могат да се сравняват дребните неприятности от пребиваването на откъснатите от брега купчина камъни с това, което беше там, под водата?... И, разбира се, ако той, Синицки, не се смути в подводния дом, то тук?... Смешно е даже да се помисли! Той е готов да седи на тази брадавица, излязла под водата, дори и цяла неделя!

„Но без фанфаронство!“ – стараше се да смири възторга си бившият пленник на морските дълбини. Той погледна навъсеното лице на Василев и се учуди, защо той не се радва на своето спасение. Какво трябва да направи Синицки? Как да помогне на своя по-стар другар, да го развесели и ободри? Как да намери верния тон?

Студентът дълбоко обмисляше фразата, с която той искаше да се обърне към Василев. Мълчанието е по-лошо от всичко.

– Надявам се, че тези приключения завинаги ви лишиха от интереса да се занимавате с търсене на нефта? – неочаквано се обърна към него Василев.

Синицки се зарадва.

– Не, Александър Петрович. Съвсем наопаки. Сега мен от тази работа не може да ме издърпат и за ушите, както се казва.

Студентът стана бодро и се разходи по брега.

– Да, – каза той. – Струва ми се, това не е острова на Робинзон Крузо. Там, доколкото си спомням, са растели палми и банани. А тук...

– Недоволни ли сте? – усмихна се Василев.

– Как да ви кажа... долу беше по-уютно, – забеляза студента със същия тон и добави, скривайки усмивката си: – Но, разбира се, там е малко душно.

– Ето на, дишайте. Аз вече огледах тези камъни. За съжаление тук, освен въздуха, не можете да намерите нищо съществено.

– Аз предполагам това, – каза Синицки, стараяйки се да не покаже своето разочарование. – Нищо ли нямате, Александър Петрович?

Инженера отрицателно поклати глава.

– Значи, ще се справим, – каза студента с подчертана безгрижност, забелязвайки тревога по лицето на Василев. – Ще считаме, че само в книгите претърпелите корабокрушение получават от автора сандъче със сухар и бъчвичка вода...

Василев мълчеше.

– Е, разбира се, – продължи Синицки. – Те са разбирали, че без това не може. Сложи Робинзон на такъв остров, той ще умре на тридесетата страница.

Василев леко се усмихна.

– Чудак сте вие, Синицки. Не можете без шеги. Разбирате ли вие нашето положение?...

– Струва ми се, че да, – спокойно забеляза студента.

– Не се знае колко време ще се задържи мъглата, заяви Василев... – И след това, вие можете ли да бъдете уверени, че ще намерят първото кълбо? Аз даже и не мисля, че ще ни търсят тук.

– И аз също.

Василев погледна изпитателно Синицки, след това седна на пясъка и почна замислено да хвърля едно след друго камъчета във водата. Те летяха низко над вълните и след това с глух плясък се скриваха под водата. Харесваха му кратките и ясни пляскания, прилични на тропот от конски копита. Той вече не мислеше за създалото се положение тук, на острова. Мислите му бяха далече. С мъчителна напрегнатост той търсеше възможност за спасяването на подводния дом! Неговият дом! Дори и в тези далечни години, когато още нямаше прибори за ултразвукови търсения, Василев разбираше, че само движещият се по дъното танк може да разреши успешно задачата за откриване на нефта. Той трябва да пълзи по дъното, за да го изследва непосредствено. Приборите за електрическо и сеизмическо търсене, прилагани за откриването на нефтени пластове, се използват нерационално от подводницата. В такъв случай подводницата трябва да се прилепи до дъното при всяко измерване. Само подводния танк ще позволи да се търси почти без спиране – в движение, особено с прилагането на ултразвуковият локатор. Наблюдаването за появяването на газ, изплуващ от дъното като мехурчета, също се произвежда удобно непосредствено на дъното.

Освен това подводницата не може да следва всички неравности на дъното, както гъсеничният танк, а търсенето на нефтените

месторождения с ултразвук през дебел слой вода не са ефективни, както доказаха това опитите на Саида.

Василев считаше също така, че пробивното търсене с помощта на подвижна пробивна, т. е. със специално пригоден за тази цел агрегат, какъвто е подводния дом, е несравнено по-удобно и съвършено, отколкото с подводницата. Той трябваше да доказва упорито това при защитата на своя проект.

Да, всичко това е минало...

Василев затвори очи и наведе глава. Синицки следеше инженера с тревога. Как да го отвлече от мислите за подводния дом? Сигурно, той не мисли за друго.

– Александър Петрович, – обърна се весело Синицки към него. – Струва ми се, че за половин питка, ама знаете такава препечена, с тънка коричка, бих дал половината от живота си...

– Мълчете, Синицки... Иначе ще ви предложи цяла, за да се простите с целия си живот.

– Не, няма. – Синицки млъкна.

Камъчетата шумяха... Пляскаха се пенливите вълни.

– Но как да прекараме понтони? – питаше сам себе си Василев, шепнейки тихо.

– За какво говорите, Александър Петрович, – сепна се Синицки.

Стараяйки се да отвлече своя другар от печалните мисли, свързани с гибелта на подводния дом, Синицки се доближи до него и заговори мечтателно.

– Знаете ли, Александър Петрович. Понякога мен ми се струва, че на земята все пак има романтични приключения. Разбира се, трудно е да се повярва, че във векът на атомната енергия,

радиолокацията и ракетните двигатели, двама души се оказаха изведнъж на необитаем остров. – Сенички замлъкна и добави: – Каква дума „необитаем“. Аз съм чел за нея само в детинството си.

– Доколкото аз разбирам, вашето детинство е свършило преди две години, – забеляза навъсено Василев.

Когато след минута той погледна към цистерната, видя, че от отвора стърчат крака. Сенички търсеше нещо в кълбото.

Най-после студента излезе от импровизираната къщичка и измъкна от там апарата за ултразвукова локация. Неговият дълъг хобот се опираше в пясъка.

– Аз мисля, Александър Петрович, – заговори Сенички със смутена усмивка, обръщайки се към Василев, че ако ние можехме да избираме, то вместо този апарат, все пак бихме взели сандъче със сухари, както са правили това нашите стари познати – опитните и изпечени мореплаватели.

Василев мълчеше.

На острова лежеше тишина. Вълните се плискаха.

– Александър Петрович, – Сенички наруши най-после мълчанието. – Може ли да ви задам един въпрос? – каза той по навик.

– Какво?

– Камилата колко време може да живее без храна?

– Няколко месеца...

– Завиден пример... Е, няма как, – въздъхна той. – Няколко месеца... Камила. „Тя живее сред пустините. Яде безвкуските храсти“, – шепнеше той на себе си, след това извади от джоба си диктафона и го подхвърли на ръцете си. – Ама че положение...

Нарочно не можеш да го измислиш. И, главното, че е обидно, Александър Петрович, да започнеш да разказваш, никой няма да ти повярва... Честна дума, няма да повярва.

– Вие недоволен ли сте от това?

– Ами как... Нима съм мечтал някога да бъда герой на приключенчески роман? А ето, че се случи... Само че много странно. Като че ли съдбата е решила да ни се надсмее. Помислете си само – да сложи инженер и... почти геолог, – усмихна се скромно студента, – да ги сложи на голите камъни и да им даде в ръцете два аппарата. Ето ви чудесата на техниката. Да видим, как ще се отървете. – Той недоволно махна ръка. – Обидно е даже да се разказва това някому.

Синицки погледна аппарата, почука с палец по стъкления екран и добави:

– А още по-обидно е да се съзнае, че в нашето положение тая висша техника не струва... тази питка... препечена, с розова коричка. – Той преглътна слюнката си.

– Вие сте непоправим, Синицки. Това е опитният апарат на Саида. – Василев замълча. – Ако не ни отдаде да спасим подводния дом, то... нека остане поне това... Ултразвукът все пак откри нефта,

– Сега аз бих предпочел да откроя нещо друго. – Синицки въздъхва: – Знаете ли, Александър Петрович, помня интересни опити. Учените пускаха кварцова пластинка, излъчваща ултразвук, във водата, и водата като че ли кипва... Изваждаха пластинката и водата изведнъж ставаше студена... – той се прозя и се намръщи.

Неочаквано гримасата застина на лицето му.

Синицки грабна аппарата и изтича към водата.

Василев наблюдаваше Синицки. Той видя, как студента внимателно влезе до пояс във водата, спусна хобота надолу и с рязко движение превъртя включителя.

Дочу се слабо бръмчене. Синицки, затаил дъх, гледаше във водата. Василев го гледаше одобрително.

Изведнъж на повърхността на водата се показа бялото коремче на изплувала риба. След това от дъното се повдигна втора, трета, десетина оглушени от ултразвука риби.

– Ловете, – студента хвърли на Василев голяма плъзгава риба. – Юнак Саида, прави апарати и за търсене и за риболов! Александър Петрович, не пипайте нищо. Аз ще направя всичко сам, – умоляващо каза той, виждайки, че Василев събира рибата. – Мога да бъда готвач.

– Отивам в кухнята, – шеговито каза Синицки. – Една минута, само да взема съдове.

Той взе кутията на един от акумулаторите и закрачи навътре в острова.

– Как ви се харесва моята идея? – попита Синицки, прикрепвайки над синкавия пламък желязната кутия. – Гледайте, пълен комфорт... Газово котлонче... Сега водата ще кипне.

Запретнал ръкави той сновеше около плоския камък, слагайки на него рибата.

– Знаете ли, Александър Петрович, струва ми се, че сега аз разбирам огнепоклонниците, – говореше зарадвания студент, ловко работейки с джобно ножче. – Археолозите доказват, че тези исторически личности са строили храмове там, където са горели

пламъчетата на нафтения газ. А аз мисля, че това не са били храмове, а първите газови кухни.

Синицки грижливо изми плоския камък, приличен на ниска маса, постави кутията в средата, извади от нея сварилата се риба и я раздели на малки късчета. След това той изсипа в чашката сол, останала в манерката след дестилацията на водата:

– Моля на масата, – студента се обърна със широк жест на гостоприемнен домакин към Василев и смутено се размая. – Виждате как съм наготвил.

Варената риба, посипана с горчива сол, изглеждаше необикновено вкусна. Хапвайки, Василев се оживи и преди да заспят дълго разказваше на Синицки за своите студентски години.

Здрачът настъпваше неусетно. Приятелите, сгушили се един до друг, заспаха.

„Ето и още един ден измина, още един ден от живота“, помисли Синицки, събуждайки се, Той се усмихна и каза това гласно.

– Още един ден измина. Колко ли остават още? – помисли Василев и замълча. Той не можеше да понася бездействието. Той знаеше, че вече няма да загине без храна и вода. Но да седи тук и да мисли за това, че там под водата, се разрушава създаденото от всичките му сили! Това е много! Не, това е невъзможно... Трябва по-скоро да се извлече домът на повърхността, но как? Той ще отлети в Москва, в Ленинград, той ще постигне да започнат веднага спасителните работи. Ще го подкрепи Али. Директорът също. Още колко дни, колко часове той е принуден да бъде в бездействие?!... – питаше се сам бившият капитан на подводния дом, лежейки на пясъка и гледайки безцелно в далечината през мъглата.

Синицки наблюдаваше Василев с тревога. Как тежко той преживява гибелта на подводния дом! Ето инженерът става, разхожда се няколко пъти по брега, след това се спира пред цистерната, изважда за нещо акумулаторите и дълго ги гледа.

Изведнъж съвсем неочаквано той грабна акумулатора и с всички сила го удари о камъните.

Кутията се строши. Електролита се разля на пясъка. Тъмна струйка се повлече към морето. „Какво му става?“ започна да се безпокои Синицки, когато инженерът разби втори акумулатор. „Да не му стана нещо“ – в ужас помисли той.

Василев стоеше около разбитите кутии, гледаше как тъмнее пясъка около тях и се усмихваше за нещо.

* * *

Навъсен и разрошен момък излезе от радиокабината на палубата.

Той мачкаше морската си фуражка и неспокойно се оглеждаше встрани. Палубата изглеждаше празна... Всичко е потънало в гъста мъгла... Момъкът погледна към капитанското мостче, откъдето дочу гласове, но и там не се виждаше нищо. Той изтича по стълбата и погледна нагоре. Същинско мляко... „Калтиш“ – едва, едва се четеше познатия надпис на спасителния пояс, Нечии токове затропаха по железните стъпала. Там стояха Агаев и Рустамов.

Развълнуваният радист изтича към директора на института.

– Другарю началник, – стараяйки се да говори спокойно промърмори той. – Намерихме, честна дума, намерихме.

– Какво? Кълбото? – зарадва се директорът.

– Не, буквата.

– Нищо не разбирам. Каква буква? – разсърди се Агаев. – Говори ясно!

– Саида току-що предаде.

Агаев и Рустамов изтичаха към радиокабината.

* * *

Един час преди радиста да съобщи за неразбраната буква, Василев, за все по-голямо безпокойство на Синицки, със същата странна усмивка извади пластинките на акумулатора от разбитите кутии и започна да ги плиска с вода. След това той ги разтроши на отделни парчета и грижливо ги нареди на пясъка.

Синицки сви рамене в недоумение и внимателно, стараяйки се да не разсърди инженера, каза:

– Аз бих могъл да намеря тъмни камъни, Александър Петрович, – и с усмивка добави: – Струваше ли си труда да трошите акумулаторите.

– Камъните не се виждат от самолета, – усмихна се Василев.

– А вие мислите, че в мъглата ще видят тези пластинки? – учудено запита Синицки, но, поглеждайки усмихващия се инженер, бързо запуши устата си с ръка.

* * *

В радиокабината беше горещо и душно.

– Е, къде е предаденото от Саида? – нетърпеливо запита Рустамов, наблюдавайки радиста, който въртеше дръжките на приемника. Агаев погледна през прозореца с надежда да види нещо през мъглата:

– Аз се безпокоя за нея. Тя е на самолет без поплавъци.

– Нищо, летецът ѝ е опитен, – каза Рустамов. – Но разбира се, тя трябваше вече да се връща в базата. Тъмнее.

И, като че ли напомняйки да не се безпокоят за нея, Саида включи радиостанцията на самолета, и във високоговорителя на масата на радиста, се чу силния ѝ и спокоен глас:

– Тук „Пион“. Летим над острова. Виждаме го на екрана на локатора. Изписана е металическа буква „В“. Кацването невъзможно... Съобщавам координатите.

Заредиха се цифри, обозначаващи координатите на острови.

Островът се намира само на около петдесетина километра от мястото, в което плаваше сега „Калтиш“.

Взеха курс. Танкерът се приближаваше към острова.

Обитателите на острова чуха чудесния, както им се стори, прекрасния глас на танкера „Калтиш“.

Те изтичаха към брега и, вглеждайки се в мъгливата пелена, с нетърпение очакваха, кога на млечно-белия хоризонт ще се появи силуета на кораба...

Отначало те чуха плясък и шум от работещия мотор, и след няколко секунди започнаха да различават едва забележимите контури на танкера.

Той беше боядисан с бяла боя и затова тъмните фигури, мяркащи се на капитанското мостче, изглеждаха странно, и като че ли надвиснали над водата...

Дочу се плясъка на спуснатата лодка. И ето вече тя се движи към брега, подгонвана от ударите на веслата. Отдалече лодката изглеждаше като черна точка, плуваща в мляко.

Василев и Синицки стояха до брега, до колене във водата, готови да се хвърлят на среща на лодката.

Ето тя вече е съвсем близко... На носа ѝ стои човек, снел фуражка, приветствено я размахваше във въздуха.

ПРОСТА РАЗГАДКА

„Калтиш“ се връщаше в Баку.

На борда на танкера днес е истински празник. И защо не – има за какво да се радват. Сега в каютата са хората, които са търсили няколко дни с десетки самолети, катери, моторни лодки, И тях ги откриха не летците от аероклуба не моряците от морското училище, а свои – сътрудниците на Института на нефта.

Василев и Синицки станаха герои. Вестта за самоотвержената постъпка на комсомолеца Синицки, решил да остане в подводния дом, за да спаси неговия конструктор, се разнесе мигновено сред командата. А за мъжеството и находчивостта на капитана на подводния дом, съумял при неочакваната катастрофа да организира спасението на всички свои другари – за това беше известно още по-рано.

(Следва краят)

Златното дъно

Научно-фантастична повест

инж. Вл. Немцов

*Началото виж в кн. 1-8 год. I и
кн. 1-3 год. II.*

На борда на танкера разговаряха само за това и неволно всеки от командата се стараше, макар и за минута, да отърчи до каюткомпанията и, отваряйки леко вратата, да погледне вътре с надежда, че ще види хората, така щастливо спасили се от подводния плен.

Всеки се стараше да отбележи достойно радостното събитие. Радистът привързваше високоговорителя към мачтата, моряците измиха още веднъж палубата; струваше им се, че с това ще доставят удоволствие на скъпите гости.

Съвсем ниско пролетя самолета. От кабината се показва главата на Саида. Нейното радио-око видя това, което не можеха да видят в мъглата с просто око летците от аероклуба. Нейният локатор откри с всевидящото си око буквата „В“ на островчето сред морето. Василев знаеше, че акумулатора би изглеждал като малка, почти незабележима точка на екрана, затова той нареди пластинките от акумулатора на голямо пространство като сигналното платнище, прилагано на летищата. Островът на екрана на Саида се тъмнееше като сиво петно, а на него, като с въглен, беше начертана ясната буква.

Инженерът, уморен, след горещата вана, облечен в нова моряшка униформа, наблюдаваше с интерес как нареждат масата. Той си спомни гладкия черен камък, на който стоеше акумулаторната кутия с димяща рибена чорба. Той си спомни и, поглеждайки своя другар, се усмихна.

Студентът, причесвайки влажните си коси, търсеше с очи огледало. Той не можеше да се стърпи и искаше да се огледа – отива ли му моряшката форма.

– Е, как е, може да не викаме лекари? – запита усмихвайки се Рустамов, влизайки заедно с директора в каютата. – Как се чувствуваш?

– Благодаря, чудесно... и аз, и моя другар... Но... – Василев погледна парторга, след това директора и тихо добави. – Какви възможности има за да го измъкнем?...

– За работа след това, – махна с ръка Рустамов. – У нас в Кавказ, не може така. Дошъл си на гости и веднага разговор за работите... Защо бързаш, драги... Почакай малко, почини си... Гостът за домакина е като роза – където иска, там ще го постави, – той се разсмя и добави, показвайки масата, – сядай, драги, на масата.

– Николай Тимофеевич, – обърна се той към Синицки: – моля, ето тука, отдясно. Вие сте гости от далече, – продължаваше той, сядайки редом с тях и наливайки вино в чашите, – не всички се връщат от там... Но – да не споменаваме това. Затова сме съветски хора, за да не се плашим при никакви условия.

– Между другото, – директора прекъсна Рустамов, доливайки вино в чашите, – преди няколко дни, още преди нашите

изпробвания, при мене дойде човек със странни квадратни очила, представи карта на кореспондент на един задокеански вестник. Той помоли да разкажа своята биография, Александър Петрович. Наистина, след това с този журналист ние се срещнахме по-късно в други, съвсем необикновени условия. Него трябваше да го спасяват от водата вследствие на последствията от присъщото му прекалено любопитство, но това не се отнася до работата... Ха, аз си спомних, как той се чудеше „Вижте какво, мистер... – Агаев се стараеше да предаде акцента на американеца, – открийте ми... малка, както се казва... тайна. Как такива... да... прости хора могат да правят и сега правят чудеса...”

– А тайната е съвсем проста, – плахо каза Синицки, встъпвайки смутено в разговора на по-старите другари. – Нас ни е възпитала Партията... – Синицки се спря, замисляйки се не трябва ли да добави нещо и твърдо завърши. – Това е всичко... Такава проста разгадка.

– Да, Николай Тимофеевич, – каза Агаев. Момъкът почервеня, когато го нарекоха пак по име и презиме. – Съвсем проста. И колко много направиха съветските хора, доказвайки тази проста истина!

– Ходи горд по земята, Синицки! – прегърна го през раменете Рустамов. – Помни, че ти си получил добро възпитание.

Момъкът стана прав и с вълнение гледаше парторга. Той прехвърли погледа си на Агаев, след това на Василев, който замислено гледаше през прозореца. О, как искаше той да прилича на всеки от тях! Гордост!... Каква хубава дума.

Той си спомни за поведението на „рибарите” в лодката. За тях вече му разказаха. Как те не приличаха на нашите хора. Кой от нас

може да постъпи така? Гордост – това е хубава дума. Синицки има с какво да се гордее.

Когато яденето завърши, всички излязоха от каютата на палубата.

Али и Агаев пуснаха пред себе си Синицки и Василев и, задържайки се за минутка на вратата се спогледаха.

– Съдейки за времето, – тихо проговори Джафар, – някъде тук е.

– Гледа ли по картата?

Джафар кимна утвърдително.

ЗА ТЯХ НЯМА НИЩО НЕВЪЗМОЖНО

Утрото изглеждаше необикновено.

Слънчевите лъчи се стараеха да се втурнат към водата през мъглата надвиснала над главите като купол от опалово стъкло. Лъчите се простираха като ветрило над нея, трепереха и се преливаха в спектъра на дъгата като безбройно тънки цветни прозрачни нишки...

Рустамов и Агаев стояха на борда на танкера.

– Да, аз забравих да ти кажа – бързо заговори Агаев, обръщайки се към парторга. – Помниш ли, че миналата година ни изпратиха за мнение предложението на американския нафтен концерн?

– Да, запознах се с него. Но струва ли си сега да си спомняме за него?

Рустамов гледаше насмешливо изпод вежди.

– Няма какво да се прави, за това ми напомниха рибарите, – директора сви рамене от досада. – Тогава те предлагаха начин за търсене на нефта в морето, за което смятаха да се приспособи подводница.

Рустамов се усмихна иронично.

– Стара история!

– Да, но те твърдяха, че това е единствения начин за търсене, въпреки, че не можеше да се пробива от подводница. Аз помня, че те дори предлагаха да се купят патенти за някакви детайли от такова съоръжение.

– И ето, представете си, – продължи директорът, – днес задокеанските банкери изпратиха телеграма вече направо до нас в института,

– Както искате?

Директорът вдигна рамене.

– Ние имаме интересна пословица, – лукаво се намръщи Агаев. – „И без петел се съмва“... Така им отговори, – разсмя се той и заедно с Агаев се приближи до Василев.

– До вечерта мъглата ще се вдигне, – забеляза Рустамов, гледайки нагоре. – Нали така? – обърна се той към Василев.

– Не знам, – намръщи се инженерът. – Според мен, това не е толкова важно. Вие обещахте да ми кажете за подводния дом.

Рустамов лукаво се усмихна.

– Защо говориш напразно за него. Ние имаме такава пословица „По-добре да видиш един път, отколкото да чуеш хиляда пъти“... Истина ли е, Джафар? Ти как...

Той не успя да завърши фразата.

Съвсем близко до танкера, може би на някакви си тридесет метра от него, водата закипя, замятаха се взели се неизвестно от къде високи вълни. И ето, на повърхността на водата се показа изпъкналия и блестящ гръб на някакво фантастично чудовище...

Той постепенно растеше, издигайки се нагоре. Сякаш някакъв огромен кит бе решил да изплува на повърхността, за да подиша...

Ето вече съвсем изплува от водата елипсообразният купол... Той стърчеше сред играещите вълни като гигантско сребърно яйце...

Необикновен дом израстваше пред очите.

Показа се балкона... Да, именно балкон, препасващ стоманеното яйце... Той имаше решетчеста ограда. Водата пръскаше през нея, хлъзгайки се надолу като широк водопад.

Домът бавно се издигаше над водата. Под балкона се облециха жълто-светещите очи на прожекторите. Те равнодушно гледаха обкръжаващите ги...

В един от тези кръгли прозорци се мерна тъмна фигура. На Синицки му се стори, че стоманеното чудовище лукаво му намига с едно око.

Най-последно домът престана да расте. Из под водата излязоха гъсеничните вериги. Всяко звено на веригата напомняше на огледална повърхност. Синицки помисли: а какво ли би станало, ако този дом излезе из водата и потегли из бакинските улици да си търси място?... Младежът се усмихна, представяйки си как този дом пътешествува из улиците... Шляп, шляп с гъсениците... Домът се спуска надолу по „Комунистическа“... Тясно му, той размества другите домове...

Загасиха светлината на прожекторите. На балкона нещо зашумя. Бавно се повдига нагоре тежка кръгла врата. Тя надвисна над черния отвор на страничния люк, като покрив над веранда.

Танкерът се приближи толкова до дома, че можеше да се различават заварените шевове на балконските решетки.

Всички застанаха в очакване.

Държейки се за борда и наклонявайки се с цялото си тяло, капитанът на танкера стоеше в напрегнато внимание, а редом с него по целия борд точно в същата поза се беше построила цялата му команда.

От вратата дълго не се показваше никой, като че ли изпитвайки търпението на командата и пътниците на кораба... Най накрая от черния кръг на балкона излезе човек в кожен костюм.

И, също като в театър, в същия този момент през мъглата се провря ослепителен лъч... Но това не беше светлината на прожектор, насочен от ръката на опитен осветлител.

Слънчевият лъч се плъзна между разкъсаните от вятъра парчета мъглив памук и заигра по лицето на радостен и развълнуван човек. Това беше Хасанов. Той премига, закри очите си от ярката светлина, след това отново ги откри, гледа внимателно всеки от своите приятели, стоящи на борда, усмихна им се приветливо и... видя Василев.

Той не повярва. Опирайки се с ръка в перилата на балкона, като че ли готвейки се да скочи при него на палубата, Хасанов не можеше да откъсне погледа си от познатото лице.

– Салам, Ибрахим, – дочу той гласът на Рустамов.

– Как, познаваш ли го?

Хасанов не можеше да мръдне от мястото си. Той протягаше към Василев треперещите си от възмущение и умора ръце.

Танкерът бавно се приближава с десния си борд до огледалните плоскости на гъсениците. Сега Хасанов ще се срещне с конструктора на подводния дом... Ще му предаде неговото

творение... Той добре знае, че за Василев не може да има по-добър подарък. В него е целия му живот.

Хората мислят за щастието различно. Спомнят си, търсят в преживения живот припламванията на особено ярки минути.

За инженер Хасанов тази минута настъпи сега... Той тича надолу по стълбата към долния отвор и оттам прехвърлят мостчето до борда на танкера. Ето той вече е на палубата. Към него се приближава Василев.

– Трудно ми е да говоря, – глухо, почти шепнейки, каза той, стискайки ръката на Ибрахим. – Ти сам знаеш, какво направи за мене... И не само за мене. – Той замълча и, вглеждайки се тревожно в очите на Хасанов, запита: – Ти го видя... Ти вярваше ли в него?

– Аз вярвам в тебе, Александър Петрович, – подчерта Ибрахим. – Ти си голям инженер... Твоите танкове ще тръгнат по дъното. Те ще бъдат много. И, може би, не само тука... Те ще тръгнат по дъното на океаните... Ще ни открият нови богатства.

– Ние ще работим заедно. Разбра ли, заедно... – Василев го прегърна през рамо и запита: – Но как ти можа да го извлечеш? Скъпоценна е твоята глава!

– Ето сега, значи, че не всички наши пословици са правилни, – неочаквано заключи Рустамов, приближавайки се заедно с директора към инженерите.

– Не може да бъде! – иронично забеляза Агаев, изваждайки лулата от устата си.

– Защо да не може? Може. Ето например: „Вещта е хубава, когато е нова, а приятелят, когато е стар“. Неправилно, не винаги

става така. Ето погледни – посочи той инженерите, – съвсем нови приятели, но кой може да каже, че тяхната дружба не е истинска?...

Примижвайки от слънцето, на палубата стояха всички обитатели на подводния дом. Тук беше и Саида, която беше успяла да долети с водосамолет. Сега тя ще се заеме с нови апарати заедно с приятелите си... Подводния дом... Плаващия остров... Работата в неизследваната област. Нейните приятели стоят до нея... Можеше ли тя да мисли за такава щастлива среща?

Старият майстор-пробивач Ага Керимов не можеше да откъсне очите си от човека, който спаси неговия живот и живота на другарите му. Майстор Пахомов крадешком изтриваше неволните си сълзи на радост. Щастливия Нури гореше от нетърпение да скочи от балкона направо на палубата, за да се убеди със своите ръце в реалното съществуване на Александър Петрович. И всички: техниците, пробивачите, монтьорите, – всички те бяха развълнувани от срещата с Василев.

– На мен ми е трудно, да говоря, – започна Василев пламенно и развълнувано. – Аз още не мога да се опомня от всичко това, което видях сега. Колко много направихте за мене всички вие, скъпи приятели! Не могат да се намерят думи за благодарност, – той до болка стисна стоманените перила на борда на танкера. – Народа е свикнал да нарича всичко най-ценно злато. Така наричат и нафтата, – продължи той, спирайки погледа си на лицата на другарите си. – Но може ли това да се сравнява с най-прекрасното, което има в нашата земя... с човека?...

Тези дни Рустамов ми показваше вашите лозя. Скромни с нищо не забележими клони лежат на пясъка, но само ако се наведеш и

повдигнеш някой клон и веднага ще блесне истинското злато на чудесните гроздове.

И на мен ми се струва, че ако се вгледаме внимателно наоколо, ако се разходим по улиците и полетата, ако погледнем в заводските работилници, шахтите, лабораториите, училищата и кабинетите, във всяка къща – навсякъде ще срещнем златния съветски човек. И, честна дума, аз не мога да намеря друго по-подходящо название.

Мъглата съвсем се разсея и домът на инженер Василев светна на слънцето също като айсберг с куполоподобен връх.

Директорът на института искрено се любуваше на това величествено съоръжение и едновременно съобразяваше: а все пак какъв месечен план за пробиване със сонда може да се даде на една такава пълзяща пробивна?...

– Трябва да бързаме, – каза Рустамов. – Вече ни чакат в града.

– Аз ще остана тук, в дома, – реши Василев, приближавайки се с Хасанов към мостчето.

– Не бива, Александър Петрович, – възрази Рустамов. – Там всички ще искат да те видят жив. Няма да ни повярват, че сме те намерили. Не може по никакъв начин, ще обидим всички.

Василев се спря нерешително до мостчето. Той изглеждаше се колебае. Разбира се, трябва да се отиде в града. Иначе е неудобно... Но твърде голямо е изкушението сега, именно сега, да прегледа, да провери всичко до последния винт в подводния дом. Да се срещне отново с него, да премине по неговите коридори, да влезе в щурманската стаичка, в пробивната...

Рустамов чувствуваше как се иска на инженера да се върне отново при своето създание, но той знаеше също така и неговото съмнение.

– Виж какво, скъпи, – обърна се той към него. – Две дини под една ръка не могат да се носят, така казват при нас... Трябва да се избира. Аз те моля, разбираш ли. Трябва да вървим в града.

– Две радиограми! – запъхтян, изтича към Агаев разрошен момък от радиокабината.

Директорът отвори първо едната след това и другата и топло се усмихна:

– Много се безпокоят за тебе, Александър Петрович, питат, не можеш ли ти, а също така и другаря Синицки и Ибрахим днес да отидете при нашите ръководители... Тази радиограма е от ЦК и от Министерския съвет на републиката.

– А тази...

– Ти не се безпокой, – обърна се Ибрахим към Василев: – всички мотори работят нормално, освен повредения в пробивната, подводния дом съвсем не е пострадал...

Василев решително закрачи обратно по палубата, поглеждайки всяка минута балкона на подводния дом. Той не можеше да намери думи за изпълнилите го чувства. Спрял се редом до Мариам, инженера все още не откъсваше погледа си от своето съоръжение... Изглежда, като че ли той не го е виждал дълги години.

– А тази радиограма – продължаваше директорът, – е от Москва... Ето как бързо всичко стана известно... Поздравяват те с голямата победа, с откриването на нови нафтеносни пластове в такива дълбочини, където още не се е спускал никой човек. А тебе

също поздравяват, Ибрахим, за сполучливото извличане на подводния дом. Желаят ви щастлива съвместна работа...

Василев се чувствуваше развълнуван и смутен.

Вдигнаха мостчето... Машината забръмча... Някъде с шум запляска вода... И ето бавно започна да се отдалечава от борда стоманеното куполообразно съоръжение. На Василев му се струваше, че не съдът се отдалечаваше от подводния дом, а самия дом постепенно се отдалечава от него.

Слънцето клонеше към хоризонта. Неговите лъчи падаха върху подводния дом; изглеждаше че над водата е изплувал огромен златен къс.

ПОСЛЕСЛОВИЕ

Минаха няколко години след нашата нощна разходка около бреговете на Апшерон.

Вие си спомняте, драги читателю, този тих предутринен час... пляска на вълните, светлините на далечните сонди и разказа за тайните на морските дълбочини. Всичко това беше неотдавна. След това ние с вас следяхме за работата на Хасанов и Василев, участвахме заедно с тях и с другите герои в изпробванията на новите кули и подводния дом, тревожихме се за съдбата на конструктора Василев и студента Синицки, радвахме се заедно с тях, когато упоритостта и творческата мисъл на целия колектив на института доведоха до заслужена победа...

С това би трябвало да завършим нашия разказ, но автора счита, че писателят е длъжен, в края на краищата да знае до къде доведоха работата си изследователите на златното дъно. Може би, последното пътешествие на подводния дом е само един от

щастливите епизоди? Може би в други места, апаратите отново нищо не са открили?

Читателят е дотолкова свикнал към неизвестните неуспехи на нашите герои в техните многобройни опити и търсения, че в него напълно естествено възникват тези съмнения.

Не искате ли да повторим нашата разходка по морето и със своите очи да видим, какво са направили нашите приятели три години след описаните тук събития? Съгласни ли сте? Тогава да не губим време...

Също както и миналия път ние ще започнем пътешествието си от пристанището на Баку.

Ние искаме да видим много неща и затова нашето пътешествие ще започне сутрин, а не през нощта... Нека то бъде по-малко реалистично но днес никой вече не очаква разказ за тайните на морските дълбини. Всичко стана ясно и завинаги загуби остатъците на тайнствеността.

Спортният водосамолет леко се поклаща на жълтозелените си лодки, прилични на две гигантски шамандури.

Днес ние се отказваме от моторната лодка, защото е нужно много време, за да се стигне с нея до новите кули на Хасанов.

Леката утринна мъгла се стопява в далечината. Спуснете прозрачния калпак над вашата кабина.

Вие чувате моя глас от репродуктора, той е прикрепен пред нас на приборната дъска.

Вижте, как се разделят тихите вълни под нас.

Вие не забелязахте, че самолета вече се е откъснал от водата. Дълга уродлива сянка пробягва пред нас. Тя става все по-голяма и

по-голяма... Самолета се издига все по-високо и сянката се изгубва върху сиво-гълбовото матово стъкло на потъващото надолу море.

Огледайте се наоколо, подигнете се леко от креслото... Ето тук от дясно не забелязвате ли нищо?

Изплува бял остров, като че ли покрит със сняг. Той изглежда странен сред това море, до бреговете на което се спускат лозя. Виждате ли, на върха на плоския кръгъл остров, приличен на гигантска консервена кутия, стои блестящ цилиндър? Ако вие имате добро зрение и сте наблюдателни, то вие вече сте забелязали че този цилиндър бавно се върти...

Гледайте сега в страни... Тези бели острови са разхвърляни навсякъде. Цял архипелаг сред Каспийско море. Той никога не е бил нанесан на картата и едва съвсем неотдавна в параходните карти за Каспийско море се появиха точките на нови острови, при което те с всеки изминат месец стават все повече и повече.

Да, вие налучкахте. Това са островите на Хасанов, построени на тези места, където пробиваше със сонди Василев, пътешествувайки по дъното със своя подводен дом.

Но, може би, ние с вас ще видим как за тези две години нашите герои усъвършенствуваха своите конструкции? Как работят хората на плаващите острови? Вероятно, те задълго остават тук; трудно е да се предположи, че дежурните всеки ден долитат за работа... На тях ще им бъде приятно да се срещнат с нас, те така отдавна не са разговаряли с някого... Вие напомняте, че те сигурно имат радио... Правилна забележка. В дадения случай радиото тук е съвършено незаменимо...

Вие сте свикнали с летенето, но без оглед на това, в огледалото се вижда, как при спускането вашите ръце инстинктивно се опират в борда на кабините. Може би на вас ви се струва необичайно, че самолета се устремява към водата, също като че ли готвейки се да се гмурне в нея?

Тишина. Мотора е изключен. Лодките се плъзнаха по гребена на малките вълни. Лек плясък и водосамолета се приближава до острова.

Не е ли истина, че вие се чудите защо никой не ви посреща? Нима за обитателите на този остров е съвършено безразлично, че са им дошли гости?

Самолетът вече е долепен до стоманения борд на плаващия остров. Ние ще се изкачим с вас нагоре по тази малка стълбичка...

Но, какво да гледаме от тук? Пред нас се открива много „скупна” панорама.

Кръгла площадка с диаметър около 40 метра, от която се излъчва топлина. Стоманената кутия също така е успяла да се нагрее от слънцето. Освен огледалния въртящ се цилиндър, разположен по средата, няма нищо.

Да се приближим до цилиндъра. Сега вие виждате ли, че това е вятърен двигател? Той работи и от най-слабия вятър. А тъй като на Каспийско море непрекъснато духат ветрове, и то съвсем не слаби, то именно тук най-рационално е използването на този вид енергия, за да се изсмуква нафтата от морските дълбини.

Отдолу под двигателя има отвор. Там се намират приборите. Разбира се, около тях трябва да са и дежурните.

Отворът е затворен. Вие искате да почукате? Не се безпокойте: Хасанов ми даде ключ...

Внимателно да не паднете. Тук е тъмно. Впрочем, ключа за лампата е отдясно. Сега виждате ли, къде води тази стълба?

Малка стая. Тук има само прибори, а цялото останало пространство от стоманената кутия на острова представлява огромен резервоар за нафта...

Под водата има гъвкава тръба, тя върви към стоманената полусфера, където се намират помпите. Ако ние сега можехме да видим подводните съоръжения, то щяхме да видим много тръби, издигащи се нагоре; те се поклащат от подводните течения като стълба на водни лилии.

Ние вече обиколихме всички помещения, в които са разположени контролните механизми... Но къде са хората? Кой наблюдава всички тези прибори?

На стоманените острови няма хора.

Те никога не идват тук, освен в тези случаи, когато трябва да се прехвърли нафтата от стоманената кутия в трюмовете на гигантските танкери.

Но откъде хората на брега знаят, че днес е необходимо да се изпрати танкер към остров номер петнадесет, за да го освободи от нафтата?

Как хората от брега знаят, че на острова и долу в куполообразната стая всички механизми работят нормално, че нито една тръба не е повредена?

Как се следят стотици такива острови? Помните ли, че ние се съгласихме, че радиото на този остров е незаменимо. Може би, вие

успяхте да забележите блестящия прът на антената на оста на цилиндъра на ветродвигателя?

Радиостанция, работеща на милиметрови вълни, автоматически предава всички показания на приборите на брега. На всички острови стърчат такива прътове на антени, те са насочени към едно място на брега.

Помните ли, когато вие минавахте край института, забележахте ново куполообразно здание с цяла система блестящи на слънцето антени?

Това е резиденцията на Саида. Тук се сливат невидимите нишки на радиовълните от всеки остров.

На бавно движещи се ленти автоматически се записват всички показания на приборите.

Един дежурен инженер ходи около апаратите и внимателно следи за това, как работи най-огромното съоръжение в света...

Между другото, вчера дежуреше Синицки. Неотдавна той получи инженерска диплома и дойде в института, за да може вече истински да се заеме с нови изследвания и търсения на неизвестното, с което той веднъж се срещна по време на пътешествието си в подводния дом.

Днес Нури управлява механизмите на Каспийския архипелаг. Той се учи заедно със Синицки и ето сега този млад инженер трябва да премине практиката си на всички участъци от телеавтоматиката. Той трябва да умее да следи не само приборите, но и да се научи да взема самостоятелни решения. Инженерът трябва да знае кога трябва да се спре помпата или да се затвори един или друг кран. А това той може да направи, без да се мръдне от масата за упражнение, превъртайки само необходимия прекъсвач... Вие

помните ли играчките на Саида, които тя беше поставила за изпробване в своята квартира?

Това бяха тогавашните първи крачки на автоматичното управление.

Елате насам. Вие виждате как под прозрачния похлупак от пласт-маса тракат и бръмчат умните механизми... Те сами регулират всичките процеси, необходими за извличането на хиляди тонове течно злато от морското дъно...

Чухте ли, щракна фотоелемент? Той е съединен с приемника.

Може би в тоя момент дежурния инженер Нури натисна копчето и временно спря една от помпите... Човекът се намеси в работата на автоматите. Той е техния създател и господар... Те послушно се подчиняват на неговата воля...

Може ли те да се сравняват със страшните призраци на разбунтувалите се машини, с механически крачещите „работи” измислени зад океана от авторите на научно-фантастичните романи, в които, в края на краищата, човекът, създателят на такъв автомат, загива разпокъсан от неговата желязна пета. Колкото пъти ние сме чели подобни истории... Ние знаем, че за милиони хора от този чужд за нас свят, техниката, машините, автоматите – освобождаващи човека от тежкия труд, изобретенията, които позволяват да се заменят стотици работници с подбор умни прибори – винаги са били и си остават проклетие. Какво ще правят тогава простите човешки ръце? Кой ще ги купи?

Да излезем от тази желязна кутия на въздух, на простор. Тук е горещо и душно. И нека останат долу несменяемите майстори – създадените от нас прибори, свикнали към всякаква температура и всякакви условия. Тук човек няма място.

Гледайте. Навсякъде, на всички острови, хвърляйки по морето слънчеви отблясъци, се въртят блестящите цилиндрически ветродвигатели, едва чуто щраква фотоелемент, бръмчат мотори...

И сега се разхожда в светлата зала дежурния инженер Нури Имранов, поглеждайки от време на време зелените лампички на записващите прибори. Той сега работи за всички... И за Керимов, и за Хасанов, и за Опанасенко, и за другите младежи от Хасановата кула... Той работи един за хиляда души майстори, мотористи, смазочници, контрольори, техници... един за всички! След четири часа ще го смени друг...

Нури ходи из диспечерската зала. Гледа огромната, колкото цялата стена, светеща карта, където в кръгчетата на островите светват цифрите за добива на всяка сонда.

Той знае, че хората, някога работили на кулите, в шахтите, в работилниците, на полетата, в лабораториите, училищата, на малките и големи участъци, на огромна съзидателна работа, сега вече достигнаха тези дни, заради които трябваше така упорито да се трудят...

И ето тези светли точки на гълъбовото стъклено море му се струват наистина острови на новия щастлив труд, нашата велика цел, която ние наричаме комунизъм.

Инженерът се отдалечи от картата, и я погледна отдалече. Островите горяха с ярка, неугасима светлина.

Край

